

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите в Област Силистра

Доклад

Месец юли 2010

1. Въведение

Настоящият анализ и оценката на потребностите на рисковите групи в Област Силистра е резултат от процеса на стратегическо планиране на социалните услуги на областно ниво, в съответствие с приетите промени в Закона за социално подпомагане.

Изготвянето на Областна стратегия за развитие на социалните услуги е цялостен процес на планиране, развиване и предоставяне на социални услуги на областно ниво, насочен към подобряване на достъпа до качествени социални услуги, повишаване на ефективността и ефикасността на системата за социални услуги и използването на структурните фондове на Европейския съюз.

Областното планиране се осъществява с прякото участие на всички заинтересовани страни – Областна администрация, общини, Регионалната дирекция „Социално подпомагане” (РДСП) и териториалните дирекции „Социално подпомагане”, доставчици на услуги, граждански организации, местни държавни институции, представители на целевите общности и рисковите групи. Техническото звено (ТЗ) за деинституционализация към УНИЦЕФ и АСП координира процеса на планиране и подкрепя изработването и изпълнението на областната стратегия чрез техническа помощ.

Аналитичният доклад е продукт на съвместните усилия на областния оперативен екип, с участието на общинските екипи, както и на всички заинтересовани страни, а Териториалната работна група при община Силистра и обобщава резултатите от проучването и оценката на потребностите от социални услуги в област Силистра. Проучването по общини и на областно ниво се проведе в периода май – юни 2010 година с активното участие на представители на всички заинтересовани страни и координирано от Областния оперативен екип.

Докладът е финализиран след обсъждане с Областния оперативен екип.

2. Методология

Оценката на потребностите е основа за планирането, за да може то да отговори на реалните нужди от социални услуги за рисковите групи, да съответства на реалните възможности и капацитет на местните партньори за осигуряване на необходимите услуги и в по-широк план – да съответства на дългосрочните тенденции за развитието на Област Силистра.

Проучването на ситуацията в Област Силистра е насочено върху идентифициране на потребностите от социални услуги, разглеждани в контекста на мерки за социално включване на уязвимите общности и групи от населението в общините и процеса на деинституционализация.

2.1. Цели и обхват на проучването

Цели и конкретни задачи на проучването на ситуацията в област Силистра

Проучването на ситуацията в област Силистра е фокусирано върху нуждите от социални услуги, разглеждани в общия контекст на социо-икономическите проблеми, политики и мерки за социално включване на уязвимите общности и групи от населението в областта.

Оценката на потребностите е основа за планирането – тя е необходима, за да може планирането да отговори на реалните нужди от социални услуги за рисковите групи, да съответства на реалните възможности и капацитет на местните партньори за осигуряване на необходимите услуги и – в по-широк план – да съответства на дългосрочните тенденции в развитието на област Силистра.

Целите на проучването са:

- Да се очертае общата социо-демографска и икономическа картина на населението в област Силистра – проблематика, настояща ситуация и тенденции в развитието;
- Да се анализират факторите, които създават рискове пред индивиди/общности/ групи по отношение на тяхната социална интеграция и социалната кохезия;
- Да се идентифицират групите в риск – какви са техните характеристики, брой и териториално разположение, какво е отражението на рисковите фактори върху тях;
- Да се оценят възможностите на наличните ресурси, както за подкрепа на групите в риск, чрез развитие на социалните услуги, мерки за преодоляване на създадените проблеми, така и за превенция на риска.

Обхват на темите на проучването – посочват се основните проблеми, върху които е фокусирано проучването;

Обхватът на темите на проучването включва демографски тенденции, общо състояние на сектора социални услуги в област Силистра като осигурени ресурси (финансови и човешки), достъп, капацитет и качество на наличните услуги. Потърсена е обратна връзка за нагласите и очакванията от областното планиране на заинтересованите страни – местна власт, териториални структури на АСП, граждански организации, доставчици и потребители на социални услуги. В географско отношение обхватът на проучването покрива всички населени места в община Силистра, като се обръща специално внимание на малките изолирани населени места, където живеят малобройни рискови групи.

Обобщените резултати от проучването и заключенията в аналитичния доклад ще осигурят:

- Обосновка за избора на приоритети и стратегически направления в Областната стратегия и план за развитие на социалните услуги в област Силистра;
- Профил и характеристика на отделните рискови групи и подгрупи, необходими за дизайна на услугите и мерките, включени в областната стратегия, които да съответстват на специфичните потребности на всяка група;
- Детайлна информация за броя на индивидите и групите в риск, които да бъдат обхванати от социални услуги и/или от съпътстващи мерки за социално включване, както и разположението им в населените места в общините на областта.

Обобщените изводи от анализа на ситуацията и събраните конкретни данни са важни за адекватното планиране на капацитета на предвижданите социални услуги и за избора на тяхната форма – начин на осигуряване на достъп и достигане до клиентите, обслужващи едно или няколко населени места.

- Териториален и времеви обхват.

Проучването е извършено за периода м. май – м. юни 2010 г. На територията на седемте общини от Област Силистра.

2.2. Методи за проучването и анализа на ситуацията в област Силистра

В процеса на събиране на информация се включиха представители на всички заинтересовани страни от областта, обединени в работни групи на териториален принцип по

общини, и РДСП – Силистра. Териториалните работни групи работиха на доброволен принцип, мотивирани от убеждението за необходимостта от адекватна работеща областна стратегия и план за развитие на социалните услуги, която да допринесе за решаване на социалните проблеми сред населението в област Силистра.

Същевременно този подход спомогна за осигуряване на достъп до почти всички налични **източници на информация** в областта като:

- Анализи, доклади, стратегически документи на национално, областно и местно ниво и от РДСП (като стратегии, дългосрочни програми и планове за развитие);
- Статистически бази-данни, редовно събирани и актуализирани от:
  - институциите на областно ниво - като РДСП, РИО на МОМН, РЦЗ, РЗОК, ДБТ;
  - общинска администрация – ГРАО и отделите, отговорни за социални, образователни и хуманитарни дейности и др.,
  - ДСП и отделите „Социална закрила” в общините;
- Местни комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни, РПУ, Детска педагогическа стая, които текущо документират своя опит и практика и разполагат със статистика за специфични групи на деца в риск;
- Данни, документация и експертиза на доставчиците на услуги за действащите социални услуги в общините
- Училища, болници, лични лекари и пр., които разполагат с информация за състоянието на свързаните сектори със социалните услуги.
- Граждански организации и НПО.

Представеният предварителен аналитичен доклад е изготвен на основата на частични данни за броя и състоянието на рисковите групи, събрани от териториалните работни групи. Включена е статистическа информация от всичките 7 общини в областта, което дава възможност да се изведат общите тенденции, но не е достатъчно като основа на планирането на конкретните мерки и социални услуги. В Таблица 1 по-долу са описани получените данни от териториалните работни групи към момента на обобщаване на предварителния доклад. (Данните в Таблица 1 за получените карти за социалните услуги са представени като процент от очаквания брой карти.)

Таблица 1: Получени карти за информация от териториалните работни групи

Община	Карта за статистически данни	Профил на община	Персонал община	Персонал ДСП	Инф. карти за социалните услуги
Алфатар	✓	✓	✓	✓	✓
Главиница	✓	✓	✓	✓	✓
Дулово	✓	✓	✓	✓	✓
Кайнарджа	✓	✓	✓	✓	✓
Силистра	✓	✓	✓	✓	✓
Ситово	✓	✓	✓	✓	
Тутракан	✓	✓	✓	✓	✓

Използваните методи за събиране на информация включват:

- Документално проучване на съществуващи анализи, доклади, стратегически документи на областната и местната администрация (като стратегии, дългосрочни програми и планове за развитие);
- Систематизиране и обобщаване на статистически данни, регулярно събирани от общинската администрация и местно-базираните държавни институции;
- Събиране на допълнителна статистическа информация за разпределението на ключови рискови групи по населени места чрез включване на „ресурсни хора“ по места (като кметове и кметски наместници на прилежащите към общината села и махали);
- Посещения на място, срещи и дискусии с представители на общини, областна администрация, услуги, териториални структури на АСП, НПО, целеви общности и групи в риск.

В резултат от срещите и индивидуалните разговори е събрана и обобщена качествена информация за нагласите, мненията, позициите и очакванията на различните участници в предоставянето на услугите.

При обработването на данните и анализа на ситуацията са прилагани количествени и качествени методи, сравнителен анализ на състоянието и тенденциите в свързаните сектори, анализ на силните и слабите страни.

3. Описание на ситуацията в област Силистра

3.1. Обща характеристика на областта

Област Силистра заема площ от 2846,3 кв.км, разположена в най-североизточната част на страната. На север и североизток областната граница съвпада с държавната и съответно с тази на Р Румъния. Останалите ѝ граници са поделени с областите Добрич, Шумен, Разград и Русе. Областният център отстои на 124 км от Русе, на 112 км от Разград, на 88 км от Добрич, а от София – на 437 км.

От гледна точка на възможностите за развитие, географското разположение на областта предоставя потенциално/условно предимство (кръстопът на воден коридор 7 и Източен Балкански коридор – след изграждане). Формулата “гранично местоположение – от недостатък в предимство” е приложима и тук. Възможностите за развитие на областта в голяма степен зависят от интегрирането ѝ със съседните области, както и от развитието на трансгранично стопанско сътрудничество.

Административна структура

Област Силистра е съставена от 7 общини – 5 с центрове градове и две – села (Ситово и Кайнарджа). Областният център – гр.Силистра (40336 жители) – е най-големият град и

попада в категорията “средни градове”. Общите параметри на съставните общини са представени в следната таблица:

Общини	Територия дка	Население	Градско
Силистра	515891	59451	68%
Дулово	566326	30079	23%
Тутракан	448345	18586	54%
Главиница	481230	13564	15%
Ситово	270966	6600	0%
Кайнарджа	314961	5419	0%
Алфатар	248566	3725	53%
Общо за областта	2846285	137424	45%

Населените места и другите урбанизирани територии заемат 143 147 дка площ (5,0% - колкото е средно за страната), като най-голям е относителният им дял в община Силистра. Водните течения и водни площи са с относителен дял 2,0% (при средно за страната 1,8%), с площ 56 284 дка. Териториите за добив на полезни изкопаеми и депа за отпадъци са с най-малка площ - 1438 дка (0,1% при средно за страната 0,3%). Площта на териториите за техническа инфраструктура е 15 682 дка (0,7% - колкото е средно за страната).

Брой общини и брой населени места във всяка община

Общини	бр. населен и места	населени места
1. Алфатар	7	Алеково, Алфатар, Бистра, Васил Левски, Кутловица, Цар Асен, Чуковец
2. Главиница	23	Бащино, Богданци, Вълкан, Главиница, Дичево, Долно Ряхово, Зарица, Зафирово, Звенимир, Зебил, Калугерене, Коларово, Косара, Листец, Малък Преславец, Ножарево, Осен, Падина, Подлес, Сокол, Стефан Караджа, Суходол, Черногор
3. Дулово	27	Боил, Водно, Вокил, Върбино, Грънчарово, Долец, Дулово, Златоклас, Козяк, Колобър, Межден, Овен, Окорш, Орешене, Паисиево, Полковник Таслаково, Поройно, Правда, Прохлада, Раздел, Руйно, Секулово, Скала, Черковна, Чернолик, Черник, Яребица
4. Кайнарджа	15	Войново, Голеш, Господиново, Давидово, Добруджанка, Зарник, Кайнарджа, Каменци, Краново, Полковник Чолаково, Попрусаново, Посев, Светослав, Средище, Стрелково
5. Силистра	19	Айдемир, Бабук, Богорово, Брадвари, Българка, Ветрен, Главан, Йорданово, Казимир, Калипетрово, Полковник Ламбриново, Попкралево, Професор Иширково,

		Силистра, Смилец, Срацимир, Сребърна, Сърпово, Ценович
6. Ситово	12	Босна, Гарван, Добротица, Ирник, Искра, Любен, Нова Попина, Поляна, Попина, Ситово, Слатина, Ястребна
7. Тутракан	15	Антимово, Белица, Бреница, Варненци, Дунавец, Нова Черна, Пожарево, Преславци, Старо село, Сяново, Тутракан, Търновци, Царев дол, Цар Самуил, Шуменци
ОБЩО	118	

БРОЙ НА НАСЕЛЕНИ МЕСТА,

*класифицирани според бр. жители по постоянен и настоящ адрес
в съответното населено място*

община	Бр. населени места според броя на жители по регистрирани по постоянен и настоящ адрес				
	до 500	от 501-1000	от 1001-5000	от 5001-10000	над 10000
АЛФАТАР	5	1	1	-	-
ГЛАВИНИЦА	13	9	1	-	-
ДУЛОВО	7	11	8	1	-
КАЙНАРДЖА	12	1	2	-	-
СИЛИСТРА	12	3	2	1	1
СИТОВО	8	3	1	-	-
ТУТРАКАН	8	4	2	1	-

Размерът на обработваемата земя във всички посочени видове територии е 1 707 936 дка (60,0% от територията на областта, при средно за страната 44,8%). Разпределението по общини е следното:

Общини	Обработваема земя	
	площ дка	дка/човек
1. Алфатар	116944	31,4
2. Главиница	273965	20,2
3. Дулово	333616	11,1
4. Кайнарджа	182584	33,7
5. Силистра	328730	5,5
6. Ситово	182855	27,7
7. Тутракан	289242	15,6
ОБЩО	1707936	12,4

Изградените поливни площи в областта са 67 081 дка (само 3,9% от обработваемата земя). От тях, само 34 855 дка (2%) са годни за напояване. Негодни за напояване (поради разрушени и амортизирани хидротехнически съоръжения и напоителни системи) са 32 226 дка. Те могат да бъдат възстановени за напояване. Изградените поливни площи са разположени само в общините Главиница и Тутракан. Необходимо е да се извърши ремонт и възстановяване на поливните площи и обслужващите ги съоръжения.

По отношение на собствеността, земеползването има следната структура:

Частна собственост са 1 462 410 дка, или 51,4% от общата територия на областта. Това са земеделски земи и малка част от територията на населените места и водните площи. Най-голям е дялът на частната собственост върху земите в община Ситово – 63,0%, а най-малък в община Главиница – 42,4%.

Държавна собственост са 853 859 дка (30,0% от територията на областта). Това са земите на Държавния горски фонд, Държавния поземлен фонд, част от територията на населените места, преобладаващата част от териториите на водните течения и водните площи, републиканската пътна мрежа и ж.п. линиите.

Общинска е собствеността върху 348 986 дка (12,3%) – общински поземлен фонд, включващ ниви, трайни насаждения, мерите и пасищата, както и полските пътища и прокари, част от населените места, водни площи, депата за битови отпадъци, общинската пътна мрежа и др.

На религиозни организации е собствеността върху 10 105 дка – главно земеделски земи, както и застроени площи и гори.

В категорията “друга собственост” попадат 170 925 дка. Това са земеделски земи с невъзстановена собственост, преобладаващата част от населените места и другите урбанизирани територии, водни площи, пътища и др.

3.2. Население – демографска характеристика

В края на 2009 година в област Силистра живее 1.7 % от населението на страната. Постоянното население на областта към 31.12.2009 г. е 127 659 души. В резултат на отрицателния естествен и външномиграционен прираст, през последните пет години населението на областта е намаляло с 8 042 души, или средно на година намалението е с 1 608 човека.

Към 31.12.2009 г. в общият брой на населението жените продължават да са по-голямата част от него (50.9 %) и на 1 000 мъже се падат 1 035 жени. През 2005 г. на 1000 мъже са се падали 1022 жени.

Население към 31 декември по години и пол в област Силистра

Години	Общо	Мъже	Жени
2005	134093	66314	67779
2006	132699	65501	67198
2007	130898	64437	66461
2008	129121	63485	65636
2009	127659	62743	64916

Неравномерно е разпределението на населението по общини.

Най-многобройна е община Силистра с постоянно население към 31.12.2009 г. от 54 885 души, следвана от община Дулово с 28 860 души. В останалите общини населението към 31.12.2009 г. е: община Алфатар – 3 324, Главиница – 12 610, Кайнарджа – 5 250, Ситово – 5 810 и община Тутракан – 16 920 души. Както в областта, така и във всички общини, населението намалява, като в община Ситово процентът на намаление за последните пет години е най-голям (31.12.2009 г. спрямо 31.12.2004 г. населението на общината е намаляло с 10.5%). За същия период в останалите общини намалението е: община Алфатар – 9.1%, община Главиница – 5.9%, община Дулово – 3.5%, община Кайнарджа – 2.6%, община Силистра – 6.4%, община Тутракан – 7.2%.

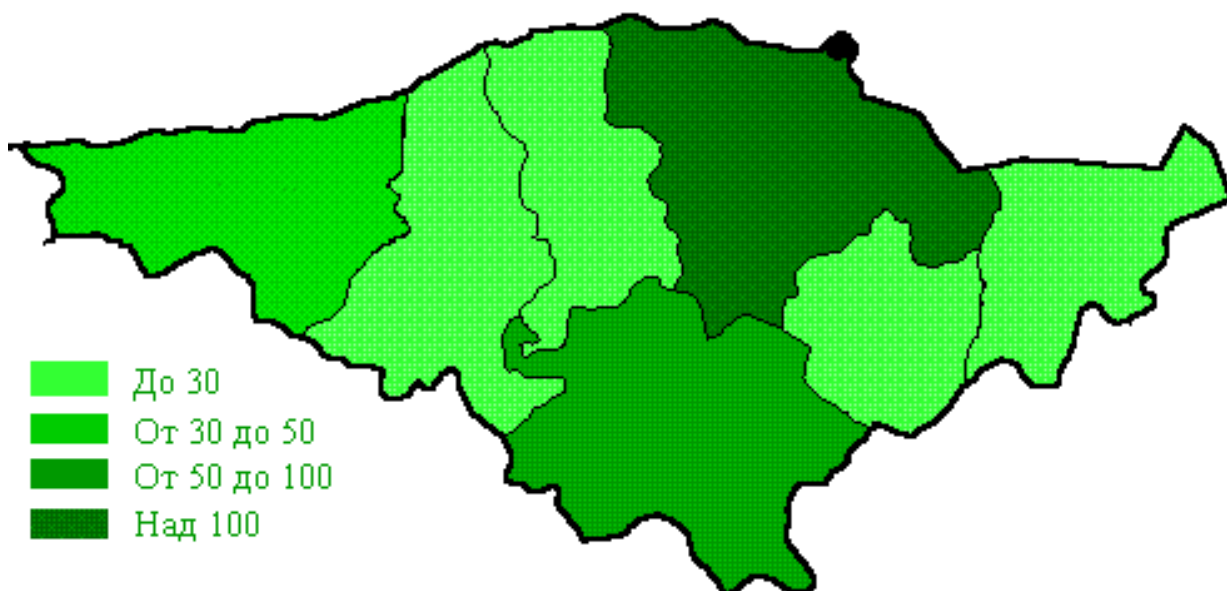
Население по общини към 31 декември

	2005	2006	2007	2008	2009
Област Силистра	134093	132699	130898	129121	127659
Алфатар	3629	3544	3451	3390	3324
Главиница	13298	13077	12959	12767	12610
Дулово	29677	29473	29200	28956	28860
Кайнарджа	5409	5401	5367	5300	5250
Силистра	57802	57240	56422	55669	54885
Ситово	6356	6223	6080	5918	5810
Тутракан	17922	17741	17419	17121	16920

С намаляването на населението, намалява и гъстотата на населението. Към 31.12.2009 г. гъстотата на населението в областта е 45.5 души на кв.км. Към 31.12.2004 г. гъстотата на населението е била 48.3 души на кв.км. Община Силистра е с най-голяма гъстота на населението – 108.3 души на кв.км., следвана от община Дулово с 51.2 души на кв. км. Най-малка е гъстотата на населението в община Алфатар – 13.7 души на кв. км. В останалите общини гъстотата на населението е: община Главиница – 26.6 души на кв. км., община Кайнарджа – 16.9 души на кв. км., община Ситово – 22.0 души на кв. км. и община Тутракан – 38.4 души на кв. км.

Гъстота на населението в област Силистра към 31.12.2009 г. - души на кв.км.

Характерно е за област Силистра, че преобладава населението, което живее в селата.

В края на 2009 г. в градовете на област Силистра живеят 57 576 души или 45.1 % от населението на областта, а в селата – 70 083 (54.9 %). От цялото население на страната през 2009 г. 71.4 % живеят в градовете. Област Силистра е една от трите области в страната, където селското население превишава това, което живее в градовете. Другите две области са: Разград (53.8 % от населението живее в селата) и Кърджали (58.2 % от населението живее в селата). В област Силистра постоянното население в градовете е както следва – град Алфатар – 1 714, град Главиница – 1 928, град Дулово – 6 621, град Силистра – 37 837, град Тутракан – 9 476.

Формираната възрастова структура на населението в резултат на демографските процеси в страната силно въздейства пряко и косвено върху броя и възрастовия състав на трудовите ресурси. Във връзка с това като остър демографски проблем се очертава продължаващия процес на остаряване на населението, което естествено води до нарастване на неговата средна възраст.

През 2001 г. средната възраст на населението в областта е била 39.8 години, през 2007 г. тя е 41.9 години, през 2008 г. - 42.2 години и през 2009 г. е 42.0 години.

През 2009 г. средната възраст на жените е 43.3 години, и е по-висока от тази на мъжете (40.6).

Измененията във възрастовата структура включват непрекъснатото намаляване на броя и дела на населението в под трудоспособна възраст и задържането на дела на населението в трудоспособна възраст. През 2009 г. относителният дял на населението в под трудоспособна възраст е 14.5 %, а на населението в над трудоспособна възраст продължава да се увеличава и е 23.5 %. В сравнение с 2008 г. относителният дял на населението в под трудоспособна възраст остава същия, а населението в над трудоспособна възраст се увеличава с 0.1 пункта. Населението в над трудоспособна възраст се характеризира с изразен полюс на жените – 61.1 % от общия брой на населението в над трудоспособна възраст са жени.

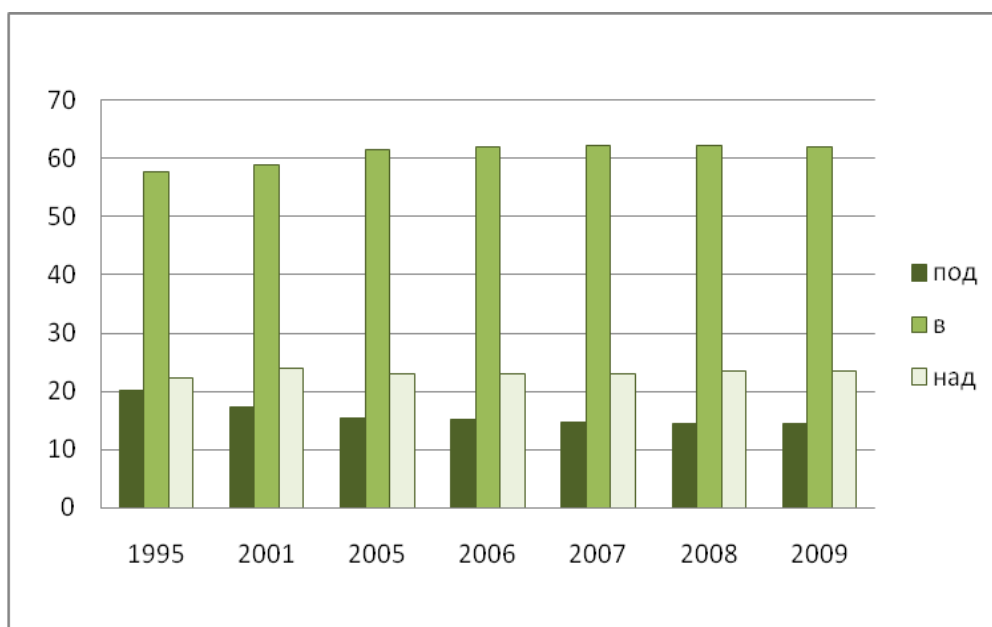
В страната през 2009 г. населението в над трудоспособна възраст е 22.4 % от общото население. От общините в област Силистра община Алфатар продължава да е с най-висок процент на население в над трудоспособна възраст – 35.9 %.

Към 31.12.2009 г. от общините в област Силистра община Кайнарджа е с най-висок относителен дял с население в под трудоспособна възраст – 22.4 %. Тя е единствената община в областта, в която относителният дял на населението в под трудоспособна възраст (22.4 %) е по-голям от този на населението в над трудоспособна възраст (20.6 %). В община Алфатар относителният дял на населението в под трудоспособна възраст е най-нисък – 12.1 %, следвана от община Силистра – 12.5 %. В останалите общини относителният дял на населението в под трудоспособна възраст е: Главиница – 15.4 %, Дулово – 17.3 %, Ситово – 14.0 %, Тутракан – 13.3 %.

През последните пет години в общините Алфатар, Главиница, Силистра, Ситово и Тутракан се наблюдава намаляване на относителния дял на населението в под трудоспособна възраст, в община Кайнарджа се наблюдава увеличаване на относителния дял на населението в под трудоспособна възраст, в община Дулово се наблюдава намаление през 2005 и 2006 г., а през периода 2007 – 2009 г. задържане на относителния дял на населението в под трудоспособна възраст.

Население под, в и над трудоспособна възраст в област Силистра

Година	Общо Година	Възрастови групи		
		Под трудоспособна възраст - %	В трудоспособна възраст - %	Над трудоспособна възраст - %
2005	100.0	15.5	61.5	23.0
2006	100.0	15.1	61.9	23.0
2007	100.0	14.8	62.1	23.1
2008	100.0	14.5	62.1	23.4
2009	100.0	14.5	62.0	23.5

Специалистите от НСИ са разработили прогноза за демографското развитие на страната по области в перспектива до 2030 г. Съгласно техните изчисления, населението в област Силистра през 2015 г. ще бъде 119 785 души, 2020 г. – 113 036, 2025 г. – 106 183 души и 2030 г. – 99 283 души или предвидено е намаление с малко над 1 300 души на година.

Реализацията на направената прогноза в голяма степен зависи от демографската и социално-икономическа политика на страната, а също и от международните икономически условия.

Раждаемост на населението

Продължава нарастването на броя на ражданията в областта и повишаване равнището на раждаемостта. Регистрираният брой живородени деца през 2009 г. е най-голям за последните 12 години, а коефициентът на раждаемост е на равнището от 1994 г.

През изминалата 2009 г. в област Силистра живородените деца са 1245, което е с 54 повече в сравнение с предходната година. Коефициентът на раждаемост е 9.7 ‰ и е по-нисък от този за страната с 1.0 ‰.

От всички живородени в област Силистра през 2009 г. 638 са момчета, а 607 – момичета, или на 1000 момчета се падат 951 момичета. Цифрите за страната са: на 1000 живородени момчета се падат 960 момичета.

През 2009 г. в градовете на областта живородените деца са 494 деца, което е 39.7 % от всички живородени деца. Увеличение на раждаемостта е регистрирана, както в градовете, така и в селата. През 2005 г. коефициентът на раждаемост в градовете на областта е 7.3 ‰, а в селата 8.7 ‰. През 2009 г. коефициентът на раждаемост в градовете се е увеличил на 8.5 ‰, а в селата е 10.7 ‰.

От общините в областта с най-висок коефициент на раждаемост са община Кайнарджа – 16.9 ‰ и община Дулово – 12.7 ‰. В абсолютен брой най-много деца са родени в общините Силистра – 441 и Дулово – 366. Спрямо 2005 година в общините Алфатар, Главиница, Дулово, Кайнарджа, Силистра, Тутракан се наблюдава увеличаване на коефициента на раждаемост, а в община Ситово се запазва на едно ниво. Спрямо 2008 г. в община Тутракан има намаление на коефициента на раждаемост с 0.5 пункта.

През 2009 г. средната възраст на жените, родили живородени деца, е 25.2 години. През 2005 г. средната възраст на жените, които са родили живородени деца е била 24.6 години, през 2006 г. – 24.7 години, през 2007 г. – 25.1 години и през 2008 г. – 25.3 години. Средната възраст на жените при живородено дете през 2009 г. в общините е: Алфатар – 25 години, Главиница – 24 години, Дулово – 24.3 години, Кайнарджа – 23.1 години, Силистра – 27 години, Ситово – 24.1 години, Тутракан – 25.5 години.

През 2009 г. в областта най-много живородени деца са родени от жени на възраст 20 – 24 години – 427 или 34.2 % от всички живородени. През периода 2005 – 2009 г. в разпределението на живородените деца по възраст на майката се наблюдава изместване в по-горна възрастова група – процента на живородени деца от майки на възраст 25 – 29 години нараства с 1.9 пункта, на възраст 30 – 34 години нараства с 1.2 пункта и на възраст 35 – 39 години нараства с 1.2 пункта.

През 2009 г. средната възраст на жените с първо родено дете е 23.3 години, а на жените с второ – 26.8 г. През 2005 г. средната възраст на жените с първо дете е 22.9 години, а с второ – 26.6 години. От живородените деца през 2009 г. 50.2 % или 625 деца са първи на майката, а 414 – второ дете.

Регистрирани са и 26 многоплодни раждания, като 14 от тях са в община Силистра.

Коефициенти на раждаемост и естествен прираст на населението

Години	Раждаемост (на 1000 души)	Естествен прираст (на 1000 души)	Живородени на 1000 жени във фертилна възраст
2005	8.1	-7.1	35.4
2006	8.1	-7.4	35.5
2007	8.7	-6.7	38.2
2008	9.2	-5.9	40.3
2009	9.7	-5.3	42.9

Смъртност на населението

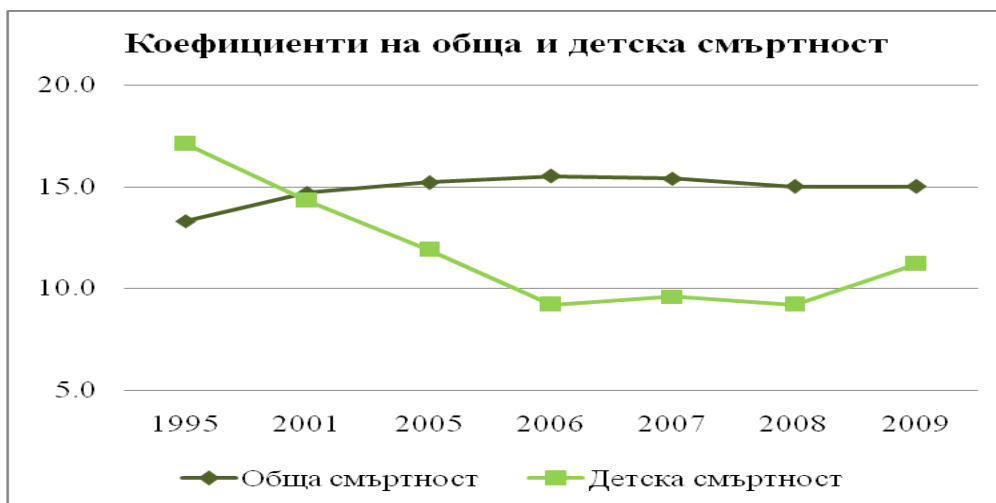
В общата смъртност сред населението в област Силистра се наблюдава намаление спрямо предходната година. През 2009 г. броят на умрелите в областта е 1926 души. В сравнение с предходната година техният брой е намалял с 30 души, а коефициентът на обща смъртност е 15.0 ‰. В сравнение със страната коефициентът на обща смъртност в областта е по-висок с 0.8 ‰. Коефициентът на смъртност в общините на област Силистра през 2008 г. е: община Алфатар – 20.06 ‰, община Главиница – 16.37 ‰, община Дулово – 14.06 ‰, община Кайнарджа – 13.58 ‰, община Силистра – 14.98 ‰, община Ситово – 18.25 ‰ и община Тутракан – 15.07 ‰, а през 2009 г. е съответно: община Алфатар – 24.07 ‰, община Главиница – 12.85 ‰, община Дулово – 12.89 ‰, община Кайнарджа – 13.9 ‰, община Силистра – 15.43 ‰, община Ситово – 17.9 ‰ и община Тутракан – 17.02 ‰.

Умрелите мъже продължават да са повече (1027) отколкото жените (899). В селата смъртността продължава да е по-висока (16.0 ‰) отколкото в градовете (13.7 ‰).

Коефициенти на обща и детска смъртност, умрели мъже на 1000 жени

Години	Обща смъртност - ‰	Детска смъртност – ‰	Умрели мъже на 1000 умрели жени
2005	15.2	11.9	1187
2006	15.5	9.2	1200
2007	15.4	9.6	1273
2008	15.15	9.2	1326
2009	15.0	11.2	1142

Коефициентът на детска смъртност на деца до 1 година през 2009 г. нараства до 11.2 ‰, за страната този коефициент е 9.0 ‰. Област Силистра е в групата на областите с висока детска смъртност. За сравнение в повечето европейски страни коефициентът на детска смъртност е под 7.0 ‰.

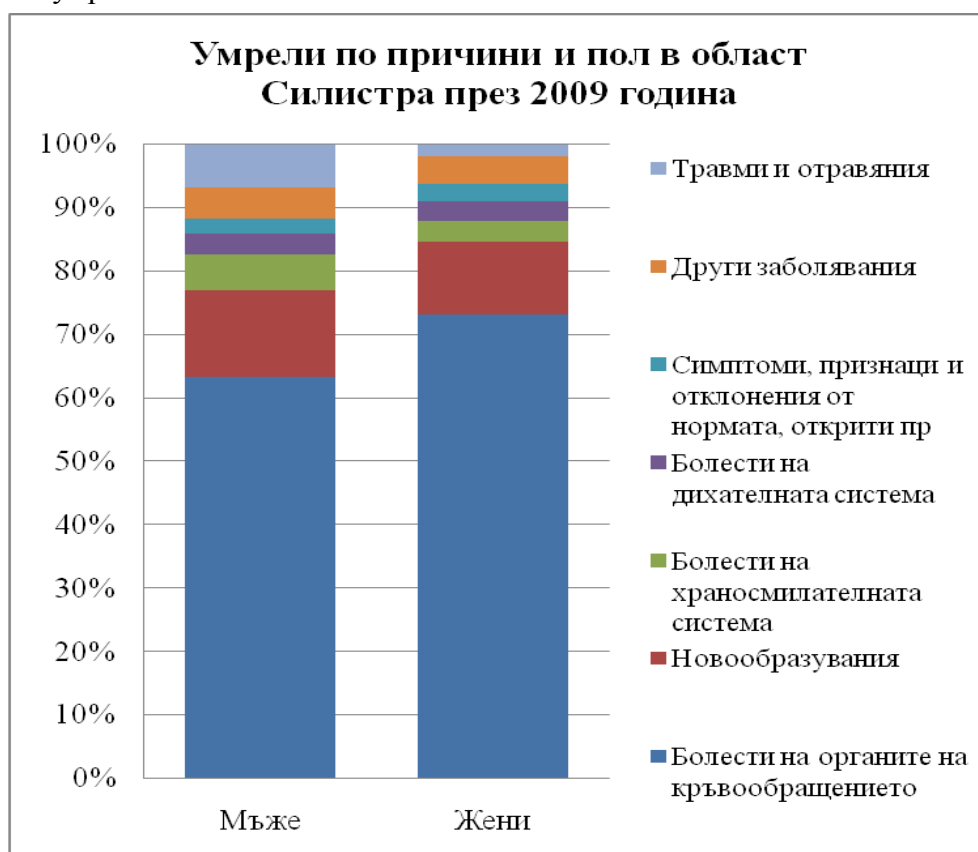

Основните причини за смърт сред цялото население и през 2009 г. в областта са болестите на органите на кръвообращението. На тях се дължат 68 % от умираанията в област Силистра. От тези болести са починали 1308 души – 650 мъже (63.3 % от умрелите мъже) и 658 жени (73.2 % от умрелите жени). Умрелите от тези болести се разпределят по следния начин по общини: община Алфатар – 4.7 %, община Главиница – 8.6 %, община Дулово – 21.0 %, община Кайнарджа – 3.8 %, община Силистра – 41.1 %, община Ситово – 5.6 %, община Тутракан – 15.1 %.

На второ място като причина за смърт сред цялото население в областта и през 2009 г. са новообразуванията, на които се дължат 12.7 % от всички умираания в областта. Умрелите от новообразувания се разпределят по следния начин по общини: община Алфатар – 3.7 %, община Главиница – 9.0 %, община Дулово – 15.9 %, община Кайнарджа – 4.1 %, община Силистра – 51.0 %, община Ситово – 3.7 %, община Тутракан – 12.7 %.

За областта на трето място като причина за смърт сред населението са болестите на храносмилателната система – 4.5 % от всички умираания.

От травми, отравяния и някои други последици от въздействие през 2009 г. са умрели 4.4 % от всички умрели в областта.

Основна причина за намаляването на населението е високата смъртност сред активното население. Към 31.12.2009 г. 3.0 % от умрелите са на възраст 40 – 49 години, 10.2 % са на възраст 50 – 59 години, а на възраст 60 – 69 години са умрели 20.6 % от всички. Общо за 2009 г. относителният дял на умрелите на възраст 40 – 69 години е 33.8 %. Тази тенденция се запазва през последните пет години. В тази възрастова група са умрели 35.3 % от всички умрели през 2005 г., 33.9 % през 2006 г., 33.4 % през 2007 г., 35.3 % през 2008 г. Или за периода 2005 – 2009 г. от всички умрели 34.4 % са на възраст 40 – 69 години.

Отрицателният естествен прираст за периода 2005 – 2009 г. е минус 4263 човека, а умрелите в активна възраст 40 – 69 години са 3450.

Естествен прираст на населението

Разликата между ражданията и умираанията формира естествения прираст на населението. И тъй като от 1991 г. досега умират повече хора, отколкото се раждат, тази разлика е с отрицателна стойност и в резултат населението на областта непрекъснато намалява. През 2009 г. абсолютният брой на естествения прираст в страната е минус 27 112 души, а в област Силистра минус 681 души.

Коефициентът на естествен прираст за област Силистра през 2009 г. е минус 5.3 ‰ и е с 1.8 ‰ по-висок от този за страната (за страната – минус 3.5 ‰). Отрицателният коефициент на естествен прираст в страната продължава да е по-висок в селата – минус 10.8 ‰, отколкото в градовете – минус 0.7 ‰.

В област Силистра и през 2009 г. с най-висок и положителен естествен прираст е община Кайнарджа (+3.0 ‰), а с най-нисък отрицателен естествен прираст е община Алфатар – минус 13.7 ‰. В останалите общини естественият прираст е отрицателен и е: община Главиница – 3.2 ‰, община Дулово – 0.2 ‰, община Силистра – 7.3 ‰, община Ситово – 10.2 ‰, община Тутракан – 8.2 ‰. Спрямо 2005 г. във всички общини се наблюдава намаляване на отрицателния естествен прираст.

Вътрешна и външна миграция на населението

Механичното движение на населението се определя от промяната на настоящия адрес на лицата в рамките на страната и извън нея.

В област Силистра през 2009 г. са се заселили 2369 души, което е с 508 повече от 2008 г., а изселилите се от областта са 3150 – с 277 повече от 2008 г. В резултат на отрицателния механичен прираст населението на област Силистра намалява със 781 души през 2009 г., а в резултат на него от 2005 г. населението е намаляло с 3779 човека.

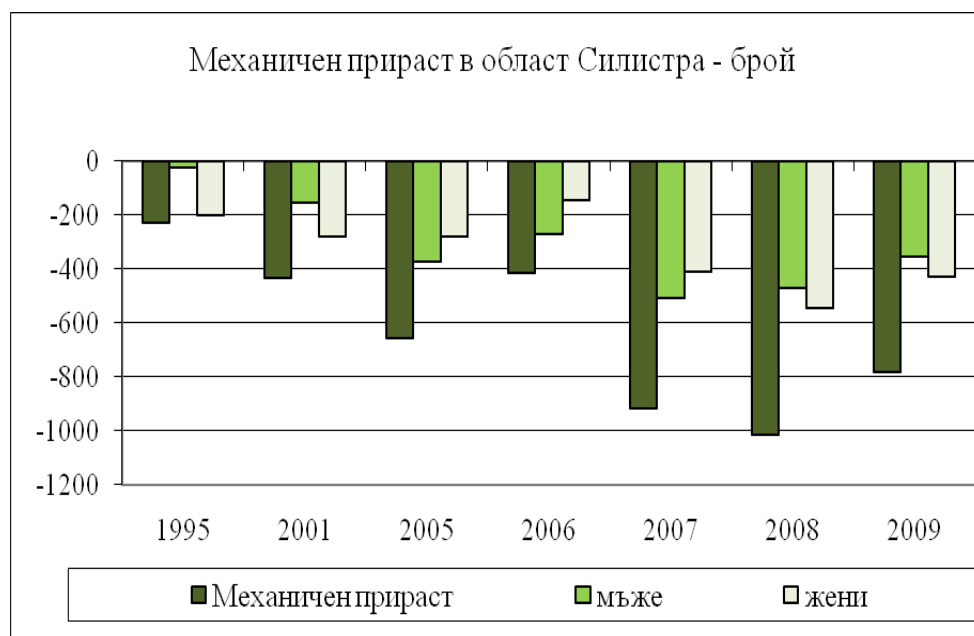
През 2005 г. от област Силистра най-много хора са се изселили в област София (столица) – 473, за годините от 2006 до 2009 г. в област Варна – съответно 2006 г. – 280 човека, 2007 г. – 465, 2008 г. – 433, 2009 г. – 448 човека. През 2005 и 2007 г. в областта са се заселили най-много хора от област София (столица) съответно 196 през 2005 г. и 166 през 2007 г. През 2006 г. от област Варна в област Силистра са се заселили 145 човека. А през 2008 и 2009 г. в областта най-много човека са се заселили от област Добрич – 116 през 2008 и 164 през 2009 г.

По официални данни от област Силистра в чужбина са се изселили 70 човека през 2007 г., 74 през 2008 г. и 277 през 2009 г. В обратната посока – изселили се от чужбина и предпочели да се заселят в област Силистра – са 38 човека през 2007 г., 22 през 2008 г. и 104 през 2009 г.

През 2009 г. в област Силистра 36 населени места са с положителен механичен прираст, като в абсолютен брой с най-висок механичен прираст е с. Смилец (община Силистра) – 21 души.

От всички заселени в областта през 2009 г. 43.4 % са в градовете – в град Алфатар – 38 души, в град Главиница – 37 души, в град Дулово – 121 души, в град Силистра – 649 души, в град Тутракан – 183 души.

От всички изселени от областта през 2009 г. 43.4 % са от градовете – от град Алфатар – 58 души, от град Главиница – 51 души, от град Дулово – 164 души, от град Силистра – 912 души, от град Тутракан – 183 души.

Етнически състав на населението

По данни от преброяването на населението през 2001 г. в етническия състав на населението на областта най-голяма е българската етническа общност. Към 1.03.2001 г. тя обхваща 84 178 души или 59.3 % от цялото население на областта. На второ място е турската етническа група – 48 761 души (34.3 % от цялото население). Трета по численост е ромската (циганската) етническа група – 6478 души или 4.6 %. В структурата на населението по етнически групи и общини се установява, че 61.2 % от населението от българската етническа общност

живеят в община Силистра, а 60.5 % от населението но турската етническа общност живее в общините Главиница и Дулово. Българската етническа общност преобладава в общините Алфатар (77.7 % от цялото население), Силистра (83.2 % от населението), Ситово (56.4 % от населението) и Тутракан (66.5 % от населението). Турската етническа общност преобладава в общините Главиница (63.0 % от населението) и Дулово (68.0 % от населението). В община Кайнарджа двете етнически общности са почти равни – 42.7 % от населението е от българската етническа общност, а 42.8 % е от турската етническа общност.

Структура на населението към 01.03.2001 г. по етнически групи и общини

	Общо	Алфатар	Главиница	Дулово	Кайнарджа	Силистра	Ситово	Тутракан
Общо	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Българска	59.3	77.7	31.2	20.3	42.7	83.2	56.4	66.5
Турска	34.3	14.8	63.0	68.0	42.9	13.9	33.4	28.1
Циганска	4.6	7.1	4.5	9.1	13.1	1.3	7.4	3.8
Други	1.0	0.4	0.4	1.9	0.8	0.8	2.4	0.5
Не се самоопределя	0.5	0.0	0.7	0.4	0.4	0.4	0.1	0.8
Непоказано	0.3	0.1	0.2	0.3	0.1	0.4	0.4	0.4

Анализът на данните показва основните демографски проблеми в област Силистра, които имат пряко отношение към социалната политика и системата на социалните услуги и към потребностите на населението от социални, здравни и др. услуги:

- застаряване на населението и регресивен тип възрастова структура;
- ниска раждаемост;
- висока смъртност и отрицателен естествен прираст;
- намаление на броя на лицата в трудоспособна възраст;
- устойчива тенденция към миграционно движение;
- ниска гъстота на населението и особено в малките общини.

Доходи и разходи на населението

Важен резултат от реализирането на трудовата заетост от населението на областта са получаваните доходи.

През 2009 г. средният годишен доход общо на лице от домакинството е 2494 лв. и е с 4.4 % по-нисък спрямо 2008 г. Основната част от дохода в областта (90.7 %) е получена под формата на текущи приходи от работна заплата, пенсии, социални помощи, детски надбавки, както и от приходи от предприемачество и продажби на имущество.

През последните години значението на работната заплата като основен източник на доходи расте. През 2009 г. работната заплата формира 50.3 % от общия доход на лице от домакинството срещу 34.7 % през 2005 г.

Структура на общия доход на домакинствата в област Силистра

Източници	2005	2006	2007	2008	2009
Общ доход	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Работна заплата	34.7	35.1	36.8	44.3	50.3
Извън работна заплата	4.0	2.5	4.8	4.3	3.7
От самостоятелна заетост	4.2	4.3	7.7	5.6	7.7
От собственост	1.0	0.2	0.2	0.4	0.3
Обезщетения на безработни	0.1	0.7	0.6	0.2	1.2
Пенсии	22.2	22.2	23.8	25.1	26.5
Семейни добавки за деца	0.9	1.1	1.8	1.3	2.2
Други обезщетения и помощи	1.8	2.3	3.9	2.6	2.1
Регулярни трансфери от други домакинства	21.8	17.8	11.5	6.9	0.1
От продажба на имущество	0.9	0.6	0.3	0.1	0.7
Други приходи	8.4	13.2	8.6	9.1	5.2

В номинално изражение доходите на домакинствата от работна заплата също нарастват. През 2009 г. домакинствата са разполагали средно на лице с 1255 лв, получени от работна заплата, докато през 2008 г. тези средства са възлизали на 1155 лв., а през 2005 г. – на 827 лв., т.е. доходът от работна заплата се е увеличил през 2009 г. с 0.1 % спрямо 2008 г. и с 51.8 % спрямо 2005 г.

През разглеждания период се наблюдава и нарастване значението на пенсиите като източник на доход за домакинствата в област Силистра. През 2009 г. те формират 26.5 % от общия доход на домакинствата срещу 22.2 % през 2005 г. Социалните трансфери (пенсии, семейни надбавки за деца, социални помощи, стипендии и обезщетения при безработица и др.) формират 32.0 % от общия доход на домакинствата, а през 2005 г. този дял е 25.0 %.

През 2009 г. домакинствата в област Силистра са изразходвали по 2143 лв. средно на лице, което е с 1.4 % повече от 2008 г. Потребителският разход на домакинствата през 2009 г. е 88.0 % от всички разходи. През 2005 г. потребителският разход е 83.8 %. За данъци разходът на домакинство през 2009 г. е 1.3 % срещу 2.6 % през 2005 г.

Разходът за храна продължава да е с най-висок относителен дял от всички разходи – 39.5 % през 2009 г. срещу 37.3 % през 2005 г.

Наблюдава се известно увеличение на дела на разходите свързани с поддържането на жилището (за вода, отопление и др.) от 12.9 % през 2005 г. на 13.6 % през 2009 г.

Сравнително почти непроменени като относителни дял от потребителския разход остават разходите за жилищно обзавеждане и поддържане на дома за периода 2005 – 2009 г. (между 3.9 % и 4.9 %). Спад се наблюдава в разходите за облекло и обувки (от 4.0 % през 2005 г. на 2.9 % през 2009 г.). Резултатите от наблюдението на бюджетите на домакинствата показват, че за периода 2005–2009 г. се запазва делът на разходите за транспорт, съобщителни услуги и разходите за свободно време, културен отдих и образование. За този период разходите за здравеопазване се увеличават от 4.0 % през 2005 г. на 4.7 % през 2009 г.

Структура на общия разход на домакинствата в област Силистра

Групи разходи	2005	2006	2007	2008	2009
Общ разход	100	100	100	100	100
Потребителски разход	83.8	84.8	90.6	85.2	88.0
Храна	37.3	36.3	40.5	35.4	39.5
Алкохолни напитки и тютюневи изделия	4.0	3.6	7.2	5.6	5.8
Облекла и обувки	4.0	4.5	3.3	2.5	2.9
Жилища, вода, ел.енергия и горива за битови нужди	12.9	12.8	13.2	11.4	13.6
Жилищно обзавеждане и поддържане на дома	4.9	4.0	4.6	4.3	3.9
Здравеопазване	4.0	4.4	4.7	4.2	4.7
Транспорт	4.8	5.5	5.2	10.4	4.7
Съобщения	4.3	4.9	4.1	3.2	4.0
Свободно време, културен отдых и образование	3.4	3.4	2.6	2.7	3.6
Разнообразни стоки и услуги	4.2	5.4	5.2	5.5	5.2
Данъци	2.6	2.1	1.5	2.2	1.3
Социални осигуровки	-	-	-	2.9	1.7
Регулярни трансфери към други стопанства	-	-	-	3.2	3.9
Домашно стопанство	5.6	2.7	2.6	-	-
Други разходи	8.0	10.4	5.3	6.4	5.1

Статистическите данни свидетелстват, че структурата на потреблението на домакинствата в област Силистра се запазва почти непроменено. През 2009 г. домакинствата в областта са потреблявали средно 23.7 кг месо годишно в сравнение с 22.5 кг през 2005 година. Слабо е намаляла консумацията на хляб и хлебни изделия от 130.6 кг на лице през 2005 г. на 129.0 кг през 2009 г.

Безработица

Развитието на икономиката е основен фактор, който определя нивото и структурата на безработицата.

Създадените след 2000 г. условия за икономически растеж, активност на бизнес-субектите, макроикономическа стабилност и провежданата активна политика на пазара на труда доведоха до постепенно намаление на регистрираната безработица в страната, а така също и в област Силистра.

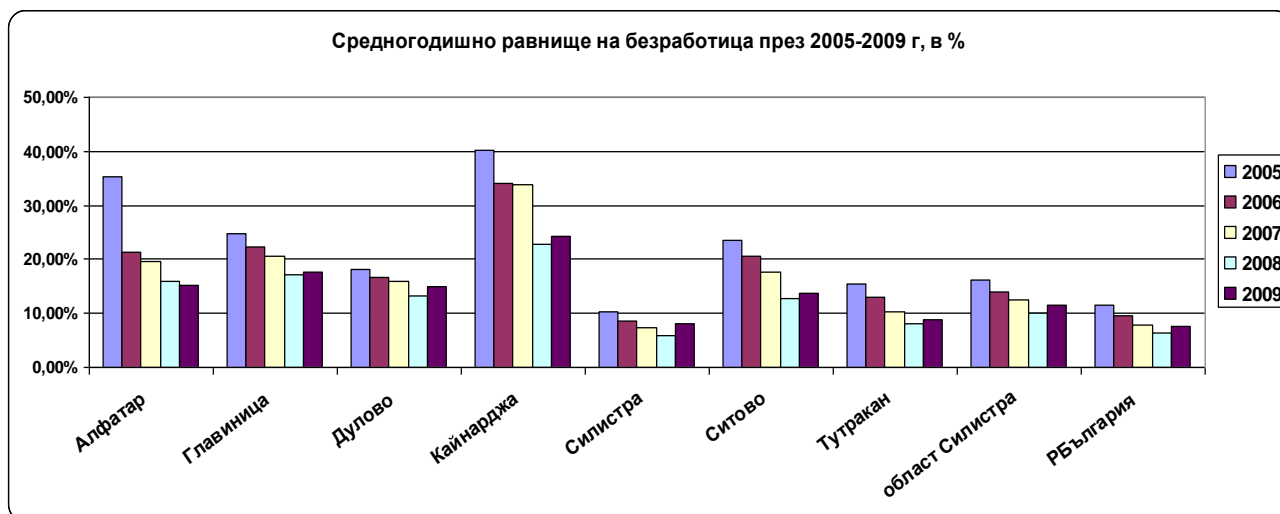
От края на 2008 г. глобалната финансово-икономическа криза доведе до промени в икономическата конюнктура и бизнес климата и в област Силистра, които формираха отрицателни тенденции на областния пазар на труда */освобождаване на наета работна сила в т.ч. и масови уволнения на работници и служители, завръщане на работили в други райони на страната и чужбина и намалено търсене на труд/*, вследствие на което регистрираната безработица през 2009 г. нараства.

Регистрираната безработица в област Силистра през периода от 2005 до 2009 г. сочи тенденция към намаляване на абсолютните ѝ величини.

Динамиката на **равнището на безработица** през анализирания петгодишен период сочи спад в края на 2009 г. спрямо 2005 г., възлизаш на 4,77 пункта. Достигнатата най-ниска

стойност е през 2008 г. – 9,93 % при 19,52 % през 2005 г. Най-съществено е намалението в общините Алфатар – 19,97 пункта; Кайнарджа – 15,74 пункта; и Ситово – 9,67 спрямо 2005 г. /при средно за страната – 3,87 пункта/.

Независимо от промените, тревожен факт е, че Силистренска област остава сред областите в страната с най-високо равнище на безработица.

В периода 2005 г.–2009 г. регистрираната безработица в Северен Централен район /СЦР/ бележи също тенденция към намаление /-21 545 към края на периода спрямо началото/. Противоположна е картината в СЦР през 2009 г. спрямо предходната 2008 г. – регистрираната безработица нараства с 6643 лица.

За същия период в област Силистра се отчита спад в абсолютните стойности на регистрираната безработица /-3196/, като през 2009 г. спрямо 2008 г. е налице нарастване с 1040 лица.

Равнището на безработица в област Силистра през 2009 г. /11,48 %/ е над средното за СЦР /8,61 %/ и за страната /7,59 %/, като в рамките на региона с по-високо равнище е само област Разград /11,67 %/.

През 2009 г. равнището на безработица достига 11,48 %, като бележи ръст спрямо 2008 г. с 1,55 процентни пункта /при средно нарастване с 1.28 пункта за страната/.

Само в община Алфатар равнището на безработица и през 2009 г. продължава да намалява като достига 15,24 %. В останалите общини нарастването е с различен темп – най-голям с 2,07 пункта в община Силистра и най-малък в община Главиница - 0.56 пункта.

Запазват се териториалните различия относно регистрираната безработица, като през 2009 година варират от 8,06 % за община Силистра до над три пъти повече за община Кайнарджа (24,34 %). С изключение на община Силистра, във всички останали общини от областта, през целия разглеждан период, безработицата се задържа със стойности над средните за страната (за 2009 г., както следва община Силистра- 8,06 %; Тутракан – 8,79 %; Ситово -13,84 %; Дулово – 14,95 %; Алфатар -15,24 %; Главиница - 17,76 % и 24,34 % в Кайнарджа).

В структурата на регистрираната безработица в трите Дирекции “Бюро по труда”- Дулово, Силистра и Тутракан през 2009 г., по данни от административната статистика на Агенцията по заетостта, спрямо 2008 г., се наблюдават следните тенденции:

- Безработните без квалификация и специалност намаляват в относителен дял от общо регистрираните – 63,7 % през 2009г., при 65,0 % или спад с 1,3 пункта, но остават над

средното за страната – 57,9 %. В условия на икономическа криза при подбор от страна на работодателите, те са сред първите освободени от работа. Най-висок /79%-89 %/ остава дялът им в общините Дулово, Главиница, Кайнарджа и Ситово. Значителна част от тях са от етнически групи, основно от малките населени места, като преобладаващата част сред тях са с ниска степен или без образование. Липсата на професия на безработните от тази неравнопоставена на пазара на труда група ограничава конкурентноспособността им за устройване на работа и води до продължителен престой в бюрата по труда /продължителна безработица/.

С лек ръст, спрямо предходни години, е дела на регистрираните безработни с работнически професии. Протичащите процеси в икономиката, повлияни от глобалната финансово-икономическа криза, засягат и по-квалифицирания персонал;

- Безработните с основно и по-ниско образование в относителен дял намаляват с 1,4 пункта сред общо регистрираните, като достигат до 61,7 %, при 63,1 % през 2008 г. Най-висок /76 %-89 %/ остава дялът им в общините Дулово, Главиница, Кайнарджа и Ситово, което в голяма степен съответства и на образователната структура на населението в тях;

- Безработните жени бележат спад с 4,2 пункта в относителният им дял от общата съвкупност – 57,7 % през 2009 г., при 61,9 % през 2008 г. за сметка на нарастване на дела на безработните мъже. Икономическата рецесия в областта има по-осезаеми ефекти в дейностите с преобладаваща заетост на мъжете. Част от тях са работилите предимно в строителния бранш в други райони на страната;

- Безработните младежи до 29 години нарастват в относителен дял с 1,6 пункта – от 14,4 % за 2008 г. до 16,0 % през 2009 г., но остават със стойност по-ниска от средната за страната – 18,3 %. В голяма степен това се дължи на прилаганите национални програми и мерки, насочени към ограничаване на младежката безработица и повишаване квалификацията на младите хора, на демографските и протичащите през последните години интензивни миграционни процеси, довели до застаряване на населението в областта. По-висок от средния за областта е дялът на младежката безработица в общините Дулово, Кайнарджа и Ситово;

- Безработните от високите възрастови групи - над 50 годишните, през 2009 година бележат спад с 2,6 пункта сред общо регистрираните и достигат до 41,1 %, при 43,7 % през 2008 г. По-висок от средния за областта е дялът им в общините Алфатар, Силистра и Тутракан. Запазването на по-високия дял от средния за страната /38.0 %/ съответства на застаряване на населението в областта, по-трудната им мобилност спрямо младата работна сила, липсата на образование и квалификация сред голяма част от тях, липса на търсени на локалните пазари на труда компетенции, здравословни други проблеми.

- Продължително безработните лица с престой в бюрата по труда над 1 година чувствително намаляват в относителен дял - от 47,6 % през 2008 г. до 37,1 % през 2009 г., но остава значително по-висок от средния за страната – 28,4 %. Преобладаващата част от тях са без работа повече от 2 години. Ниските им образователно-квалификационни характеристики значително намалява шанса им за устройване на работа и води до демотивация и изолираност. Трудовата им реализация е предимно по програмите за заетост, основно по националната програма "От социални помощи към осигуряване на заетост".

През анализирания период в област Силистра се прилага разнообразен инструментариум с широк обхват на активна политика по заетостта – национални програми и проекти и насърчителни мерки за заетост и обучение по реда на Закона за насърчване на заетостта, финансирани от държавния бюджет, европейски и други фондове.

Ролята на политиката по заетостта през разглежданите години е балансираща, като неутрализира неблагоприятните условия на икономическата среда, особено в изостаналите селски райони, и подобрява общите параметри на пазара на труда в областта.

Инструментариумът ѝ включва разнообразни форми за подобряване на пригодността, интегриране на пазара на труда и недопускане на изпадане под линията на бедност на

безработни от неравнопоставените групи - младежи, жени, продължително безработни, малцинства, неактивни лица и др.

Реализираните през 2009 г. антикризисни правителствени програми и мерки, приоритетно насочени към съкратени лица или заети при непълно работно време вследствие свиване/прекратяване/ на производството и услугите, допринесоха за стимулиране на заетостта в редица фирми и ограничаване на темпа на нарастване на безработицата в област Силистра.

През периода се повишава активността и партньорството на местните субекти на политиката по заетостта, което в голяма степен определя високата степен на усвояване на възможностите на националната политика, за привличането на допълнителен ресурс за целите на регионалната политика по заетостта от програми и проекти на ЕС.

Нова възможност за развитие на капацитета, мобилността и адаптивността на работната сила чрез придобиване на знания, умения и компетентности, съответстващи на настоящото и бъдещо търсене на пазара на труда се дава чрез схемите и операциите на Оперативната програма "Развитие на човешките ресурси".

По схема BG051 PO 001/07/2.1 "Квалификационни услуги и обучения на заети лица" -II фаза към края на 2009 г. в област Силистра са реализирани общо 2 договора. От включените в обучение 149 заети лица 130 са завършилите, от които 100 обучения по професионална квалификация и 30 по ключови компетентности. По стартиралата в средата на юни 2009 г. операция "Аз мога" 35 работещи от областта са заявили намерение за включване в обучение по въведената ваучерна система.

Изводи:

Равнището на безработица през 2009 г. в област Силистра нараства и продължава да се задържа със стойности, по-високи от тези за страната, при запазване на различията между общините в областта.

С около 6,0 пункта по-висок от средния за страната е дялът сред общо регистрираните безработни на тези с нисък образователно-квалификационен профил, по-голям в общините Дулово, Главиница, Кайнарджа и Ситово.

Увеличава се относителният дял на регистрираните безработни мъже, но със запазващ се доминиращ дял на женската безработица.

С намаляващ, но запазващ се по-висок от средния за страната са регистрираните с престой над 1 година в бюрата по труда в областта и тези от високите възрастови групи, като преобладаващите сред тях са без образование и квалификация.

Търсенето на труд в реалната икономика /първичния пазар на труда/ остава ограничено, като голяма част от работните места са в сезонни дейности.

3.3. Икономическо развитие на Област Силистра

По предварителни оперативни данни, производственият брутен вътрешен продукт (БВП) през 2007 г. в областта възлиза на 531 110 хиляди лева по текущи цени. На човек от населението се падат 4030 лева от стойностния обем на показателя. Спрямо 2006 г. БВП се е увеличил с 3.9 %, а спрямо 2005 г. с 8.7 %.

Брутен вътрешен продукт по текущи цени (Хиляди левове)

	2005	2006	2007
БВП - хил.лв.	488760	511058	531110
БВП на човек от населението - лева	3623	3831	4030
Средно годишно население - брой	134897	133396	130010

Създадената от отраслите на националната икономика брутна добавена стойност в областта по предварителни данни през 2007 г. възлиза на 436 022 хиляди лева по текущи цени. Спрямо 2005 г. има увеличение от 8.4 %.

Индустриалният сектор увеличава относителният си дял в добавената стойност на икономиката по предварителни данни през 2007 г. спрямо 2005 г. от 13.8 % до 24.3 %. Относителният дял на добавената стойност, реализирана от дейностите в сферата на услугите по предварителни данни през 2007 г. е 52.4 %, което е с 0.9 процентни пункта повече спрямо 2005 г. Относителният дял на аграрния сектор в добавената стойност на икономиката по предварителни данни през 2007 г. намалява до 24.3 % спрямо 2005 г., когато е 34.7 %.

Брутна добавена стойност по икономически сектори по текущи цени (Хиляди левове)

	2005	2006	2007
БДС	402229	417766	436022
Сектор Селско и горско стопанство	139492	136119	106093
Сектор Индустрия	55390	68349	101439
Сектор Услуги	207347	213298	228490

През последните години инвестициите са основен фактор за развитие на икономиката. През 2008 г. извършените разходи за придобиване на дълготрайни материални активи в област Силистра достигат 205 900 хиляди лева или 2.6 пъти повече спрямо 2005 г.

Най-голям обем инвестиции в ДМА през 2008 г. са вложени в „машини, производствено оборудване и апаратура” – 47.8 % от общите за областта, следвани от „сгради, строителни съоръжения и конструкции” – 42.1 %.

В структурата на разходите за придобиване по видове дълготрайни активи спрямо 2005 г. е регистрирано намаление от вложените инвестиции в „машини, производствено оборудване и апаратура” с 5.1 процентни пункта. Същевременно нарастват извършените разходи за придобиване на „сгради, строителни съоръжения и конструкции” спрямо 2005 г. с 8.8 процентни пункта. Относителният дял на инвестициите за закупуване на земя през 2008 г. е 5.5 % от общите инвестиции.

Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи по видове

	2005	2006	2007	2008
Общо	100.0	100.0	100.0	100.0
Земя	4.6	8.4	7.1	5.5
Сгради, строителни съоръжения и конструкции	33.3	31.0	34.7	42.1
Машини, оборудване и транспортни средства	52.9	55.2	52.6	47.8
Други разходи	9.3	5.4	5.6	4.5

Най-голям обем инвестиции в ДМА, разпределени по общини, през 2008 г. са направени в община Силистра – 59.1 % от общите за областта. В останалите общини направените разходи за дълготрайни активи през 2008 г. са: Алфатар – 9.6 % от общите, Главиница – 8.3 % от общите, Дулово – 11.0 %, Кайнарджа – 1.6 %, Ситово – 4.6 % и Тутракан – 5.9 %. Спрямо 2005 г. във всички общини на областта има увеличение на инвестициите. В община Алфатар през 2008 г. спрямо 2005 г. направените разходи за дълготрайни материални активи са нарастнали 3.2 пъти. В община Главиница увеличението на разходите за ДМА през 2008 г. спрямо 2005 г. е 5.0 пъти, в община Дулово – 2.5 пъти, в община Кайнарджа – 6.4 пъти, в община Силистра – 3.0 пъти, в община Тутракан – 1.3 пъти. В община Ситово увеличението е минимално – с 4.2 %.

Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи по общини

	2005		2006		2007		2008	
	Хил. лв	%	Хил. лв	%	Хил. лв	%	Хил. лв	%
Общо	79023	100.0	102100	100.0	176937	100.0	205900	100.0
Алфатар	6251	7.9	10120	9.9	11399	6.4	19703	9.6
Главиница	3437	4.3	5729	5.6	5852	3.3	17035	8.3
Дулово	9114	11.5	15430	15.1	21610	12.2	22693	11.0
Кайнарджа	504	0.6	1246	1.2	679	0.4	3205	1.6
Силистра	41158	52.1	58974	57.8	118107	66.8	121757	59.1
Ситово	9045	11.4	3928	3.8	6764	3.8	9425	4.6
Тутракан	9514	12.0	6673	6.5	12526	7.1	12082	5.9

В края на 2008 г. чуждестранните преки инвестиции с натрупване в нефинансовия сектор на областта възлизат на 31 309 хиляди евро. В сравнение с 2007 г. има увеличение с 48.6 %. В структурата на чуждестранните преки инвестиции с натрупване в областта през 2008 г. най-голям дял имат инвестициите направени в отрасъл „Преработваща индустрия” – 78.8 % от всички инвестиции.

3.4. Здравеопазване

Състояние на системата за медицинска помощ

Първична извънболнична медицинска помощ

От 87 на брой GP практики 65 са заети. Трайно незаети са 25,3 % GP практики, главно в малките и отдалечените населени места. В тях няма медицински лица, които да оказват спешна и неотложна медицинска помощ. На всеки 10 000 души в областта се пада по 5.09 общопрактикуващи лекари. Средният брой на населението, обслужвано от една лекарска практика, е 1964 души.

Лечебни заведения за първична медицинска и дентална извънболнична помощ по
общини в област Силистра през 2009 г.

община	Брой по здравна карта		Брой регистрирани в РЦЗ (физ.лица)			
	лекари	дентални	В инд. практики		В групови практики	
			лекари	дентални	лекари	дентални
Община Силистра	42	45	34	54	0	1
Община Дулово	16	21	11	11	0	0
Община Тутракан	11	13	7	10	0	0
Община Главиница	8	10	5	1	0	0
Община Кайнарджа	3	4	2	1	0	0
Община Ситово	4	5	3	1	0	0
Община Алфатар	3	3	3	0	0	0
Област Силистра	87	101	65	78	0	1

Квалификация ОПЛ със специалност, зачислени, с други специалности

Едва половината /50,76 %/ от общопрактикуващите лекари са със специалност – 33.

Изводи:

В областта има трайно незаети практики за ПИМП. Голям е дялът и на практиките, в които периодично се сменят ОПЛ. Това са тези в малките и отделените села в областта.

В тях няма и медицински лица, които да оказват спешна и неотложна медицинска помощ.

Специализирана извънболнична медицинска помощ

Практиките за специализирана извънболнична медицинска помощ са регистрирани в трите града – Силистра, Дулово и Тутракан. На територията на общините Главиница, Кайнарджа, Ситово и Алфатар не съществуват лечебни заведения за специализирана извънболнична помощ. Най-добре обезпечена със заведения за специализирана извънболнична помощ е община Силистра – с 85 индивидуални практики, следвана от Дулово и Тутракан – по 15. В община Силистра има още: една индивидуална практика за диагностика, 1 групово практика за специализирана медицинска помощ, един медицински център, един диагностично-консултативен център, четири медико-диагностични лаборатории и 23 медикотехнически лаборатории. В общините Дулово и Тутракан има по две медикотехнически лаборатории, а в Тутракан има и един медицински център.

9,01 на 10 000 души от населението е осигурено с лекари в извънболничната специализирана медицинска помощ.

Изпълнение на здравната карта за област Силистра по видове специалности към 2009г.

Специалност	НЗК	Брой специалисти в ИБМП	Превъшение / намаление	%
Акушерство и гинекология	5	14	превъшение	64,3
Алергология	2	1	намаление	50,0

Гастроентерология	2	3	превишение	33,33
Дерматовенерология	4	4		
Ендокринология	4	4		
Вътрешни болести	7	1	намаление	85,6
Инфекциозни болести	1	1		
Кардиология	5	8	превишение	37,5
Неврология	5	10	превишение	50,0
Нефрология	1	4	превишение	75,0
Онкология	1	0		
Ортопедия и травматология	2	6	превишение	66,6
Ото-рино-ларингология	4	5	превишение	20,0
Офталмология	4	6	превишение	33,3
Медицинска паразитология	1	0		
Детски болести	6	9	превишение	33,3
Психиатрия	5	6	превишение	16,6
Пулмология	4	2	намаление	50,0
Ревматология	1	0		
Урология	2	2		
Хематология	1	2	превишение	50,0
Хирургия	5	10	превишение	50,0
Физиотерапия	2	3	превишение	33,3
Анестезиология	3	1	намаление	66,6
Неврохирургия	1	0		
Клинична токсикология	1	0		
Рентгенология	4	6	превишение	33,3
Обща кл.патология	1	0		
Кл.лаборатория	4	2	намаление	50,0
Кл.микробиология	2	1	намаление	50,0
Вирусология	1	0		
Общо:	91	110	превишение	17,27

Изводи:

Практиките за специализирана извънболнична медицинска помощ са регистрирани в 3-те града в област Силистра. – Силистра, Дулово и Тутракан. Населението от останалите селища се обслужва от специалистите в регистрираните им допълнителни кабинети. Недостатъчни са специалистите по ендокринология, гастроентерология. Голям брой от практиките са

регистрирани от лекари работещи в ЛЗБМП и сключили договор с РЗОК, с даденото им разрешение по чл.81 от ЗЛЗ.

Болнична медицинска помощ

Стационарното лечение в област Силистра се осъществява от три МБАЛ – една областна в Силистра и две общински в Тутракан и Дулово, като и трите са в лошо финансово и кадрово състояние, със стара и амортизирана материална база.

Осигуреност с легла на 1000 души – 4,14 за 2009 в сравнение с 4,17 за 2008 г.

Осигуреност с болничен персонал на 1000 души - 7,23

Осигуреност с лекари в леч. заведения за болнична помощ на 1000 души -1,22

Осигуреност с медицински специалисти в леч.зав. за болнична помощ на 1000 души – 3,28

Видове заведения	2007 г.		2008 г.		2009 г.	
	Брой	Легла	Брой	Легла	Брой	Легла
Многопрофилна болница за активно лечение	3	580	3	538	3	529

Лечебните заведения за болнична помощ са в съответствие с Националната областна здравна карта. Запазен е общият брой легла. Вътрешно има несъответствие в разпределението на леглата за активно лечение и тези за долекуване, като броят на последните е по-малък от изискванията.

Осигуреността с болнични легла е около и под средната за страната. С оглед дейността и отделните звена е възможно реструктуриране на легловия фонд с оглед повишаване ефективността от лечението. Материалната база е стара и амортизирана. Общинските болници са в лошо финансово и кадрово състояние и собствениците и следва да ги реструктурират във възможно най-оптимален срок.

Видове заведения	2009 г.					2009г.				
	Легла средногодишен брой	Постъпили болни	Изписани болни	Умрели	Преминали болни	Проведени леглодни	Използваемост на леглата (дни)	Оборот на леглата	Среден престой на 1 лекуван болен	Леталитет (%)
Общо	529	21781	21340	369	21957	134318	235	39,7	5,89	1,4
Многопрофилни болници										
МБАЛ-СИЛИСТРА	298	13299	12961	283	13417	87313	293	45	6.51	2.14
МБАЛ-ТУТРАКАН	130	4774	4703	40	4802	24181	186	37	5.04	0.84
МБАЛ-ДУЛОВО	101	3708	3676	46	3738	22824	226	37	6.11	1.24

Изводи:

От приложената таблица е видно, че е недостатъчна използваемост на леглата, което показва недостатъчно ефективно използване на легловия фонд и необходимостта от реструктуриране на ЛЗ.

Спешна медицинска помощ

На територията на областта е разрит един ЦСМП в гр. Силистра с 4 филиала – гр. Дулово, гр. Тутракан, гр. Главиница и с. Кайнарджа. Проблем е недостигът на висш медицински, а през последната година и на среден медицински персонал. Няма специалисти по спешна медицинска помощ в областния град, като екипите са от фелдшери.

Голям е проблемът с оказването на неотложна медицинска поради липсата на ясен регламент от НЗОК за дейността на ОПЛ. В момента тази дейност се поема от ЦСМП и Спешно отделение на МБАЛ-Силистра.

Осигуреността с медицински специалисти за някои специалности е под средната за страната с очертаващ се засега траен дефицит.

Други недостатъци на здравеопазването в област Силистра са:

- Недофинансиране дейността на лечебните заведения за болнична медицинска помощ
- Ограничаване направленията към специалисти в ИМП водещо до влошаването на качеството
- Натоварване на ЛЗБМП с извънболнична такава от страна на НЗОК и съответно РЗОК

Изводи:

На база на наличната информация на здравно-демографското състояние на населението в област Силистра както и състоянието на системата на здравеопазването могат да се направят следните изводи:

1. Трайната тенденция за намаляване на населението в област Силистра;
2. Запазване сравнително високо ниво на общата и детска смъртност;
3. Отрицателен естествен прираст;
4. Увеличаване населението в пенсионна възраст;
5. Висока болестност и заболяемост от социално значими заболявания – на органите на кръвообръщението, дихателната система и онкологичните заболявания;
6. Наличие на трайно незаети практики за първична извънболнична медицинска помощ около 20 за цялата област;
7. Концентрация на практиките за специализирана медицинска помощ в Силистра, Тутракан и Дулово;
8. Липса на лекари във всички структури и нива на медицинска помощ в област Силистра (липса на специалисти по онкология, ревматология, неврохирургия в извънболничната помощ);
9. Значителен брой граждани с нарушени здравно осигурителни права, ползващи системата на здравеопазване без да заплащат услугата, което допълнително натоварва системата.

Обобщавайки всичко това може да се каже, че по различни причини: икономически, социални и други, част от населението в област Силистра е до известна степен със затруднен достъп до медицинска помощ и то основно до специализираната такава. Причините затова са две: недостиг на специалисти и недофинансиране на системата на здравеопазване.

3.5. Образование

Характеристика на равнището на образованието на населението в областта и в отделните общини:

През 2010 г. общият брой на училищата в област Силистра е 50. По видове са както следва:

Средни общообразователни	8
Професионални (гимназии и училища – държавни)	9
Профилирани	2
Спортно (общинско)	1
Основни	26
Начални	2
Специални училища (държавни) – Градско помощно училища в Силистра и Социално – педагогически интернат в с. Варненци	2

От изброените училища 39 са общински, а 11 са държавни.

Разпределението на училищата по общини е както следва:

Община Алфатар – 2
Община Главиница – 5
Община Дулово – 11 и 1 общежитие
Община Ситово – 4
Община Силистра – 19 и 6 извънучилищни звена
Община Кайнрджа – 4
Община Тутракан – 5 и 1 Общински детски комплекс (пред закриване)

Извънучилищните звена са 8 на брой:

Две общежития – в Силистра и Дулово
Център за работа с деца (Силистра)
Център за ученическо техническо и научно творчество (Силистра)
Ученическа спортна школа (Силистра)
Ресурсен център
Ученическа астрономическа обсерватория (Силистра)
Общински детски комплекс – Тутракан (пред закриване)

Брой на детските градини в областта – 27 с общ брой деца 3545 (в 157 групи)

Тези детски градини имат филиали или изнесени групи в 36 други населени места (села).

По общини броят на детските градини и на учениците в тях както следва:

Община Алфатар – 1 детска градина, 76 деца
Община Главиница – 4 детски градини, 334 деца
Община Дулово – 7 детски градини, 966 деца
Община Ситово – 2 детски градини, 164 деца
Община Силистра – 9 детски градини, 1363 деца
Община Кайнрджа – 1 детска градина, 166 деца
Община Тутракан – 3 детски градини, 476 деца

Средищните училища са 24, разпределени по общини както следва:

Община Алфатар – 2
Община Главиница – 4
Община Дулово – 8
Община Тутракан – 2

Община Кайнарджа – 3

Община Ситово – 2

Община Силистра – 3

В областта няма училища, отговарящи на критериите за защитени училища.

През учебната 2009 – 2010 г. в учебните заведения на област Силистар са обучавани 12 372-ма ученика. Те са се обучавали в 603 паралелки в дневна форма на обучение (без предучилищните паралелки).

11 % от учениците (1414 ученика) са били обучавани в 109 маломерни паралелки (под минимума от 16/18 ученика). По-малко от 2 % от учениците (232 ученика) са били обучавани в 19 слети паралелки.

Предучилищни групи - 45; брой деца - 804

Предучилищни класове - 12; брой деца - 212

Общо обхванати деца - 1016

124 полуинтернатни групи са функционирали през учебната 2009–2010 г. В тях са били включени 3013 ученика. Това представлява обхват на 24 % от учениците.

Показател за посещаемостта на училище е броят на отсъствията, който се следи с ежемесечни справки от училищата. Обобщенията за областта за учебната година показва следните данни:

- Среден брой неизвинени отсъствия на ученик за учебната година – 9 учебни часа
- Среден брой извинени отсъствия на ученик за учебната година – 42 учебни часа

Най- висок е средният брой неизвинени отсъствия в няколко професионални училища:

ПГООТ, Дулово – 30 учебни часа

ПЗГ „Добруджа”, Силистра – 32 учебни часа

ПГС „П. Пенев”, Силистра – 40 учебни часа

ПУСС, Ситово – 36 учебни часа

От основните училища най-висок е средният годишен брой неизвинени отсъствия на ученик в с. Кайнарджа (14 отсъствия) и в с. Проф. Иширково (19 отсъствия).

Високият брой неизвинени отсъствия в Социално- педагогическия интернат в с. Варненци (средно на ученик за годината 141) са натрупани от бягства на ученици.

Отпадането от училище, както и заминалите в чужбина показват тенденция към намаляване.

	2007 - 2008	2008 - 2009	2009 - 2010
Брой отпаднали ученици	397	104	81
Заминали в чужбина	157	94	109

Като посочени причини за отпадане от училищата са най-често социалните и семейни причини. Няма отпаднали поради слаб успех.

По степени отпадането е както следва: най-много – 36 ученика са отпаднали в прогимназиалния етап, следвани от тези в гимназиалния – 23 и с едно по-малко са отпаданията в началния етап на образование - 22.

Запазва се тенденцията най-много отпаднали да има в първите класове от всеки етап – I, V и IX клас.

Пътуващи ученици:

- Към средищни училища (общо 2482 = 20 % от всички ученици в областта)
  - Със специализиран транспорт - 364
  - По транспортна схема - 207
  - Собствен транспорт на училището – 191;
- Към приемащи училища, за които е осигурен транспорт – 186 ученика

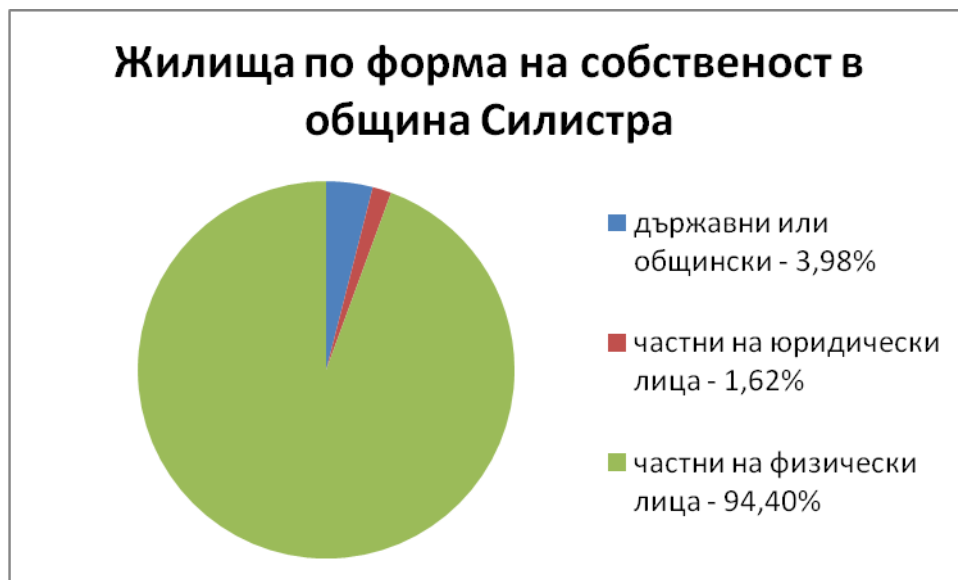
3.6. Жилищни условия

3.6.1. Общо състояние на жилищния фонд на територията на Област Силистра. Брой и разпределение на жилищата /по данни на НСИ/

Анализът показва, че най-осезаема нужда от общински жилища има в областния център – Силистра. Резултатът е логичен, тъй като тук живее 43 % от населението на областта.

По данни на Националния статистически институт към 31.12.2009 г. в община Силистра има 28 584 жилища, което представлява 64,33 % от общия жилищен фонд на областта.

Основната част от жилищата в община Силистра към 31.12.2009 г. са частна собственост на физически лица – 26 984 (97,10 %), тези на частни юридически лица са съответно – 462 (1,62 %). От общия брой 1138 (или 3,98 %) са обществени – общински и държавни. Тази структура се дължи на манталитета на българина относно сигурността, която носи собственото жилище. Това обаче силно ограничава Общината от възможността да провежда социална политика.

В общинските центрове Силистра и Тутракан има недостиг на общински жилища, което затруднява осигуряването на дом за нуждаещите се, предимно представители на рисковите групи на населението. Липсват механизми, които да стимулират инвестиции в тази насока, което ограничава възможностите на общинските власти да провеждат адекватна социална жилищна политика. Същевременно голям брой жилища в селата са необитаеми и свободни, намират се в райони (с неподдържана пътна мрежа, без отходни канали) и са неблагоустроени, изоставени и полусъборени.

Община	Брой жители	Брой домакинства с жилищен проблем	Брой настанени домакинства в общински жилища	Брой чакащи домакинства за настаняване
Алфатар	3573	1	0	0
Главиница	14 572	1	0	0
Дулово	38171	0	0	0
Кайнарджа	5860	0	0	0
Силистра	65620	1042	635	407
Ситово	7009	1	0	0
Тутракан	17676	46	16	30
Общо за област Силистра	152481			437

Общият брой на общинските жилища е много по-малък от броя на нуждаещите се домакинства – в община Силистра на 100 нуждаещи се семейства се падат 61 жилища, а в община Тутракан на 46 нуждаещи се семейства се падат 16 жилища. Едновременно с това в останалите общини не се регистрира жилищен проблем, дори напротив – създава се погрешното впечатление, че на територията на областта жилищният проблем е решен.

Във връзка с липсата на жилище и трудностите за осигуряване на наем, най-засегнати са бездомни хора на различна възраст, които живеят сами, както и хората с тежки съпътстващи проблеми (зависимости, проблемно поведение, напуснали местата за лишаване от свобода); семейства от етническите малцинства; хора, напускащи специализирани институции за деца или за възрастни; самотни майки.

Извод: Липсата на собствено жилище води до отделяне на средства за наем от бюджета на семейството. Това е основен проблем и за младите хора, които обикновено са принудени да живеят със своите родители. Липсата на жилище не е изведено като приоритетен фактор за социалната политика, както на областно, така и на общинско ниво.

3.6.2 Обособени квартали на уязвими етнически малцинства със структурна бедност

Затрудненията на част от населението на областта да осигурят добри битови условия на живот за себе си и децата си, да покриват разходите за всекидневни нужди, са сред причините за настаняване на деца в институции. Под причината “липса на родителски капацитет” често се крият битови проблеми и невъзможност на родителите да излязат от социалната изолация.

Община	Брой обособени квартали на уязвими етнически малцинства	Приблизителен брой жители	Състояние на инфраструктура	Статут
Алфатар	0		Добра улична, електроснабдителна и ВиК инфраструктура	
Главиница	3 /три/	810	Лошо състояние на уличната мрежа, сградите са електрифицирани, но не са водоснабдени	Кварталите са в регулационните граници на населените места
Дулово	5/пет/	1707	Задоволително състояние на уличната мрежа, сградите са електрифицирани и водоснабдени	2 квартала в с.Черковна и с.Долец са извън регулационните граници на населените места
Кайнарджа	3 /три/		Задоволително състояние на уличната мрежа, сградите са електрифицирани и водоснабдени	Част от жилищата са извън регулационните граници на населените места
Силистра	1/един/	1200	Задоволително състояние на уличната мрежа, сградите са частично електрифицирани и водоснабдени	Кварталът е в регулационните граници на населеното място
Ситово	3 /три/	580	Лошо състояние на уличната мрежа, сградите са частично електрифицирани и водоснабдени	Кварталите са в регулационните граници на населените места
Тутракан	0		Добра улична, електроснабдителна и ВиК инфраструктура	
Общо за област Силистра	14	4297	Изградена, но неподдържана инфраструктура	Около 40 % от малцинствените групи живеят извън регулационните граници на населените места

С изключение на общините Алфатар и Тутракан, във всичките останали пет общини – Главиница, Дулово, Кайнарджа, Силистра и Ситово са обособени квартали, в които живеят

ромски общности. Характерно за тези райони е, че те са разположени в покрайнините на населените места, а 40 % са извън регулационните граници. Това предполага наличие на частично изградена улична мрежа, а там където има асфалтово покритие, то е компрометирано и неподдържано. Въпреки че в ромските квартали има изградена електро и водоснабдителна мрежа, голяма част от жилищата са без ток и вода, поради спиране на захранването за неплатени сметки. От друга страна застрояването в тези квартали, особено в районите извън регулацията на населените места е хаотично, без спазване на строителните правила и норми, свързани с необходимо жилищно пространство, складови площи и санитарни помещения. Кварталите, дори в областния център Силистра, са без изградена канализационна система и много често жилищата са с външна чешма, без развита вътрешна водопроводна мрежа.

В община Силистра най-големия ромски квартал е обособен в квартал „Карото” с.Калипетрово, който е застроен предимно с панелни жилищни общински сгради. Най-срещаните дефекти, нарушаващи експлоатационните качества на едропанелните жилищни сгради са: дефекти по строителната конструкция, които нарушават носещата и деформативна способност; дефекти по фасади и калкани – дефекти по фасадни панели; дефекти по дограмата; дефекти по балкони и лоджии; дефекти по обшивката на делатационните фуги; дефекти по покрива – нарушена хидроизолация (течове); дефекти в отоплителната инсталация; дефекти във ВиК инсталациите; дефекти във вентилационната система. Към тези проблеми трябва да добавим и лошото стопанисване на апартаментите основно от ромските семейства, чиито бит, традиции и характерови особености на етноса не са пригодни за живеене в апартаменти на високи жилищни сгради. Поради недалновидната практика, свързана с изграждане на високи едропанелни жилищни сгради за ромски семейства, в квартал „Карото” има 37 бракувани общински жилища.

Извод: Липсата на регулирана и урбанизирана жилищна среда в кварталите с концентрация на уязвими малцинствени общности, поставя с особена острота проблема за изграждане на “социални жилища”, като част от общинската социална жилищна политика за подобряване състоянието на общинския жилищен фонд и жилищна задоволеност на жителите на областта.

4. Анализ на групите в риск в община Силистра

Рисковите групи са анализирани в контекста на планирането на „социалните услуги”, които се отнасят до: индивиди, групи, общности. В случаите на общности и групи социалните услуги имат за цел превенция, докато при индивидите услугите влизат в действие при появил се вече риск. Смесът на социалните услуги е да предпазват хората от рискове, свързани с тяхната социална интеграция и функциониране, както и да подпомагат реинтеграцията в случаи на вече появили се рискове.

Докладът е разработен въз основа на подадените статистически данни от териториалните работни групи от общините Силистра, Тутракан, Дулово, Алфатар, Главиница, Ситово и Кайнарджа. Териториалните работни групи бяха сформирани от представители на дирекциите „Социално подпомагане” и общинските администрации, с цел събиране и обобщаване на статистически данни за групите в риск на територията на общините в област Силистра.

При първоначалния анализ на социо-демографската и икономическа картина на област Силистра се очертават някои типични рискове за лица в неравностойно положение: ниско образование, неравностойна позиция на пазара на труда, съчетана с липса на трудови навици, принадлежност към етнически общности в неравностойно положение, многодетство, трайна липса на собственост и доходи, противообществени прояви, рискове, засягащи децата

и настанените в институции. Въз основа на тези характеристики се обособяват няколко рисковни групи. Повечето от тях имат социално-икономически корени. Анализът не цели да направи пълна класификация на рисковите групи, а да очертае някои приоритетни потребности от социална защита, както и необходимостта от развитието на конкретни социални услуги.

Анализът стъпва на разбирането за риска като фактор, пречатващ социалната интеграция на индивиди и групи.

4.1. Фактори, които пораждаат риск за различни групи от населението

От събраната информация от териториалните работни групи в област Силистра се откриха следните основни фактори, които формират рисковите групи, нуждаещи се от социални услуги:

4.1.1. Фактори, свързани с доходите

Безработицата и нарушеният достъп до заетост е основният проблем за осигуряване на нормален стандарт на живот. Ограниченият брой работни места в област Силистра се дължи на малкия брой предприятия, осигуряващи заетост и съответно липса на алтернативни работни места, затваряне на предприятия в резултат на икономическата криза и/или намаляване на работното време, а от там и заплащането на работещите.

Част от безработните не поддържат регистрацията си, ако няма базирани териториални структури на Агенцията по заетостта и се налага да пътуват. Друга част от гражданите не са мотивирани да търсят услугите на дирекциите „Бюро по труда”, тъй като нямат доверие, че ще получат преквалификация или помощ в търсенето на работа.

Достъпът до заетост е най-силно ограничен за няколко специфични групи безработни: хора с основно и по-ниско образование, безработни младежи на възраст от 18 до 29 години, хора в предпенсионна възраст, хора с увреждания в трудоспособна възраст, както и хора от етническите малцинства.

Безработицата и ниските доходи в семействата рефлектират директно върху следните групи с ограничени ресурси за автономност, пряко зависими от своите близки:

- Деца в многодетни семейства;
- Деца на самотни родители;
- Хора с увреждания – деца и възрастни;
- Майки с деца;
- Деца от ромски произход.

Липсата или ограничената трудова заетост, особено в малките общини, превръща държавните програми в един от основните източници на доход.

По отношение на доходите на хората в пенсионна възраст могат да се изведат следните групи:

- Хора с минимални и близки до минималната пенсия;
- Самотни възрастни хора с ниски пенсии;
- Възрастни хора с безработни лица в домакинството.

Лошите битови условия и дефицита в средствата за издръжка са причина за оформяне на рисковата група деца – настанени в специализирани институции. Битовите проблеми свързани със затрудненията на родителите да осигурят добри битови условия на живот на децата си и

да покриват разходите за основните им нужди се назовават като „липса на родителски капацитет”, което е предпоставка за развитие на риск спрямо децата на тези семейства.

Хората с увреждания имат нужда от подкрепа във всекидневието си за поддържане на домакинството и жилището си. Здравословните им проблеми не позволяват намиране на работа, което усложнява материалното им положение. Те разчитат единствено на пенсията си за инвалидност, която е недостатъчна да покрие разходите им за ежедневните им нужди, за лечение или рехабилитация.

Бедността и ниските доходи влияят върху следните групи в риск:

- Деца, настанени в специализирани институции;
- Родители на деца, настанени в специализирани институции;
- Деца и родители от ромски произход;
- Самотни майки;
- Самотни възрастни и хора с увреждания;
- Семейства с ниски доходи, живеещи в отдалечени райони;
- Семейства на хора с увреждания;
- Деца с увреждания на самотни родители и в семейства на безработни

4.1.2. Образование

Образованието е фактор на социална интеграция и професионално развитие. Анализът на статистическите данни очерта като значими групи в областта хората с основно и по-ниско образование, особено в малките населени места, в по-малките общини и в общините със смесено или преобладаващо етническо население. Техният дял е значим и сред групата на безработните. Образованието определя следните групи в риск:

- Деца, необхванати от образователната система;
- Деца, нередовно посещаващи училище;
- Деца, прекъснали образованието си преждевременно;
- Възрастни с основно и по-ниско образование.

4.1.3. Структура на семейството

От съществено значение за формиране на рисковите групи по отношение на доходите са структурата и броят на членовете на семейството, както и разпределението на разходите между тях. Структурата на семейството е допълнителен фактор и поради факта, че повечето хора със социални проблеми разчитат на близките си, тъй като социалното подпомагане и услугите не решават поставените пред тях проблеми и не компенсират рисковете, пред които са изправени.

По отношение на структурата на семейството могат да се сформират следните групи:

- Многодетни семейства;
- Непълни семейства – родители, които сами отглеждат децата си, самотни хора с увреждания и самотни възрастни хора.

4.1.4. Увреждане или тежък здравословен проблем на член от семейството

Липсата на подходящи алтернативи за заетост за хора с увреждания поставя в неравностойно положение семействата им по отношение на източниците на доходи и покриване на нуждите. Ако състоянието на партньора/родителя изисква един от трудоспособните членове на семейството да полага грижи в ежедневието, това води до допълнително задълбочаване на проблемите, свързани с доходите.

В тази връзка се оформя групата на:

- Семейства, в чийто състав има човек с увреждане или с тежък здравословен проблем;
- Семейства с хора с увреждания, оставащи без доходи в периодите между сключване на договор по програма Личен асистент и техен близък;
- Семейства с безработен член, непълни семейства с родители в пенсионна възраст.

4.1.5. Затруднен достъп до здравни услуги

Достъпът до здравни услуги се ограничава по следните причини:

- Липса на ясен регламент от Националната здравноосигурителна каса за дейността на общопрактикуващите лекари.
- Липсата на общопрактикуващи лекари във всяко населено място;
- Липса на квалифициран здравен персонал в малките общини;
- Отдалечеността на малките населени места, където няма осигурено 24-часово здравно обслужване. В момента тази дейност се поема най-вече от ЦСМП и Спешно отделение на трите МБАЛ в областта, които поради ограничени ресурси обслужват населението в две общини;
- Ниските доходи, които не осигуряват възможности за лечение на нуждаещите и/или за закупуване на лекарства;
- Липсата на подходящи здравни пътеки или тяхната времева ограниченост.

По отношение на достъпа до здравни услуги се обособяват следните групи в риск:

- Хора в пенсионна възраст, живеещи в отдалечени села;
- Хора с увреждания и с няколко хронични заболявания;
- Хора с ниски доходи;
- Безработни;
- Лица от малцинствен произход.

4.1.6. Изолираност на населеното място

Отдалечените села в общините на област Силистра са населени предимно със стари хора. Социалният патронаж не достига до всички села, поради оскъпяването на услугата от гледна точка на общината. Селата са слабо населени, със затруднен достъп на бърза помощ, в много случаи невъзможност да се достигне до дома в зимния сезон, без редовна транспортна връзка с общинския център. В областта живеят физически изолирани стари хора. В голяма част от селата не са достъпни форми на социални услуги и подпомагане. Старите хора са изолирани и разчитат само на партньора си, най-близките съседи и семейството. Поради обезлюдеността на селата и заетостта на децата им в града, те често остават изолирани.

Изолираността на населеното място формира като група в риск:

- Старите хора, които живеят сами;
- Семейства без доходи или с ниски доходи.

4.2. Характеристика на рисковите групи в община Силистра.

При анализа на рисковите групи в област Силистра беше констатирана липсата на достатъчно точни данни за броя на лицата, които попадат в съответните групи, особено за случаите на потенциален риск. Една от причините за това е, че институциите разполагат с тясно специализирана информация, която понякога даже си противоречи със сродна информация от друга институция, имаща отношение. Друга причина е, че всяка рискова група се влияе обикновено от повече от един фактор, но някои от тях не се следят и отчитат от нито една институция. Много съществено влияние върху неточността на данните оказва и фактът, че социалното подпомагане и социалните услуги не са ориентирани към превенция на риска от социално изключване. В ползването на съответните служби попадат само лицата, чиито проблеми са ескалирали вече до степен на инцидент или криза. Голяма част от рисковете и групите са новопоявили се и системите за закрила все още не ги разпознават. Това пък води до невъзможността да бъдат отчетени и обхванати.

В резултат на анализа на рисковите фактори в област Силистра бяха обособени няколко ключови рискови групи, които да бъдат обект на Областната стратегия за развитие на социалните услуги. За да превъзмогне индивидът ситуацията на риск, често е необходима подкрепа и за семейството му. На територията на областта обаче няма социални услуги, които да работят със семействата и близките на деца и лица в риск. Анализът на групите в риск очертава и съпътстващи групи, които се нуждаят от подкрепа.

4.2.1. Деца в риск, отглеждани извън семейството.

Най-често за формирането на тази група в риск влияние оказват ниските доходи, безработицата, липсата на родителски капацитет, културата на етноса, здравословен проблем на детето или на член от семейството, численост на семейството, липса на подкрепяща среда и др.

На територията на област Силистра има разкрити 3 специализирани институции: Дом за медико-социални грижи за деца – гр. Силистра, Дом за деца лишени от родителски грижи „Д. Дебелянов” – гр. Силистра и ДДЛРГ – с. Малък Преславец, общ. Главиница. По данни на институциите към 31.05.2010 г. броят на настанените деца е 143.

Деца, изоставени на ниво родилен дом

За периода 2007-2009 г. в област Силистра има регистрирани 25 случая на изоставени деца на ниво родилен дом. За 2007 г. броят на децата е 13, за 2008 г. - 4, а за 2009 г. - 8. Най-голям брой изоставени новородени има в общините Тутракан - 9, Дулово – 7, Ситово – 4. В общините Силистра и Кайнарджа няма регистрирани случаи.

С най-голям процент сред изоставените още в родилния дом деца е ромския етнос.

Превенцията на изоставянията на ниво родилен дом е нискоефективна, както поради късния етап на намеса, така и поради краткия период за работа на социалния работник.

Очертават се следните пропуски в превенцията на изоставянето на ниво родилен дом:

- Няма ясно изградена система за идентифициране и регистриране с цел превенция на бременни в риск от изоставянето на децата си преди постъпването им в родилен дом;
- Липсва механизъм за междуинституционално взаимодействие с цел превенция на изоставянията на деца.
- На територията на областта липсват социални услуги, които да работят с тази рискова група.

Очертаните пропуски могат да се компенсират чрез интерактивни методи. Източници за информация за рисковете от изоставяне на децата трябва да бъдат личните лекари, гинеколози, училището, кметове, кметски наместници и др., които чрез пълно взаимодействие по между си и заедно с Дирекциите „Социално подпомагане” и действащи

подходящи социални услуги ще изградят ефективна система по превенция на риска от изоставяне на деца на ниво родилен дом.

Свързани рискови групи: непълнолетни майки, непълнолетни и млади майки от ромски произход, многодетни семейства, безработни, семейства с ниски доходи и/или с жилищен проблем, деца с увреждания.

Превантивната работа със свързаните рискови групи ще повиши здравната и образователната култура, нагласите и капацитета им.

Деца, настанени в специализирани институции

Деца, настанени в ДМСГД – гр. Силистра

Направеният анализ показва, че най-голям риск от настаняване в специализирани институции има за децата от 0 до 3-годишна възраст. За периода 2007 г.-31.05.2010 г. общият брой на тези деца е 125 /настанени в ДМСГД/, а на децата в по-горна възраст /настанени в ДДЛРГ/ е 69. Най-многобройни настанявания в ДМСГД има от община Силистра, тъй като по-голямата част от децата се настаняват от ННО при „МБАЛ-Сс” АД.

През 2007 г. са настанени 51 деца, през 2008 г. – 31 деца, през 2009 г.- 29 деца и до 31.05.2010 г. са настанени 14 деца. Тенденцията показва, че броят на настанените деца в ДМСГД през годините намалява, независимо от увеличаване на раждаемостта за областта. От анализа на раждаемостта е видно, че за 2007 г. броят на новородените е 1492, за 2008 г. – 1542 и за 2009 г. – 1695. От подадената информация за ДМСГД към 31.05.2010 г. при капацитет на институцията 100 деца, броят на настанените деца е 45. От тях 22 са за временно отглеждане, а 23 за осиновяване. 17 от тях са с доказани увреждания, от които 9 са за осиновяване, а за другите 8 от децата с увреждания предстои реинтеграция. 7 от децата са от непълни семейства. 80 % от настанените деца са от ромски произход и предимно за тях престоят в специализираната институция е по-дълъг. Причината за настаняване е бедност, липсата на жилище и доходи.

Продължителното пребиваване на тези деца в Дома показва, че трябва да се търси допълнителен институционален механизъм, който да подпомогне работата за изграждане на връзка с биологичното семейство и детето, с цел ускоряване на процеса на реинтеграцията му. Имайки предвид, че към момента 8 от децата, за които предстои реинтеграция са с увреждания и се нуждаят от специализирани грижи, е необходимо разкриване на рехабилитационен център към ДМСГД, с цел осигуряване на рехабилитацията на тези деца. Необходима е подкрепа на семействата, чиито деца са настанени за отглеждане в ДМСГД за изграждане на умения за отговорно родителство и при решаване на социалните им проблеми.

Деца, настанени в ДДЛРГ

На територията на област Силистра има две специализирани институции. Едната е в община Силистра, а другата в с. Малък Преславец, общ. Главиница. ДДЛРГ в с. Малък Преславец е за деца от 3 до 7 години, а ДДЛРГ „Димчо Дебелянов” – Силистра е за деца на възраст от 7 до 18 години.

Относително постоянен е броят на децата, настанени в специализирани институции по местоположение на институцията. През 2007 г. те са били 12, през 2008 г. – 11, през 2009 г. – 12, а към април 2010 г. те са 3. Намалява броят на децата, настанени в специализирана институция извън общината като през 2008 г. са 7, през 2009 г. – 4, а към м. април 2010 г. няма такива. Намалява и броят на децата, настанени в специализирани институции в други области – през 2008 г. са били 5, през 2009 г. – 1, а към април 2010 г. няма.

* ДДЛРГ „Димчо Дебелянов” - за периода 2009 – 2010 г. са приети 15 деца, като 12 от тях са пренасочени от ДДЛРГ с. Малък Преславец поради навършване на 7-годишна възраст. Капацитетът на Дома е 78 деца.

Към 31 април 2010 г. в Дома са настанени 59 деца, от които 15 ползват алтернативна социална услуга „Седмична грижа” с петдневен престой в специализираната институция., а

останалите 44 са настанени със заповеди на Дирекциите „СП” и с последващи съдебни решения. Има единични случаи на настаняване на деца от други области. Най-голям е броят на настанените деца от община Тутракан и община Главиница, следват общините Силистра и Дулово и по едно дете от общините Ситово и Кайнарджа.

Децата, които поддържат връзка със семействата си са 46 % /пребивават в семейна среда през почивните дни и ваканциите/, а тези, които нямат контакти с роднини и близки са 54% /остават в институцията целогодишно/. Семействата на тези деца нямат нужния капацитет за тяхното отглеждане дори и само за почивните дни. Въпреки, че за периода 2008-2009 г. се наблюдава тенденция към намаляване броя на трайно институционализираните деца и увеличаване броя на тези, които ползват алтернативна социална услуга „Седмична грижа”, все още е висок процента на децата, за които институцията е дългосрочно решение.

Към месец април 2010 г. 61 % от децата пребивават в институцията повече от 3 години. При голяма част от тях, след дългия престой в дома се наблюдава нежелание за връщане в семейството, въпреки че близките им са проявили заинтересованост и желание да ги отглеждат.

Данните показват, че децата, които се настаняват от община Силистра, идват от семейство на роднини и близки, а децата, прехвърлени от друга институция /ДДЛРГ с. Малък Преславец/ са изоставени на ниво родилен дом и по месторождение са от община Тутракан.

През последните три години се наблюдава тенденция за намаляване на настаняванията в ДДЛРГ. През 2007 г. в институцията са настанени 32 деца, а през 2009 г. техният брой е намалял на 27 деца.

Намаляването на броя на децата в ДДЛРГ се дължи на реинтеграция в биологичните семейства или на настаняване в семейството на близки или роднини. През 2010 г. седем от децата са настанени в „Преходно жилище”, изградено по Проект на ОП „Развитите на човешките ресурси”.

* ДДЛРГ – с. Малък Преславец - Капацитетът в ДДЛРГ с. Малък Преславец е бил 50 места. Към месец април 2010 г. е намален на 40 места. Там се приемат деца в риск на възраст от 3-7/8 г. Настаняват се и деца с увреждания и специални нужди, с лека степен на умствена изостаналост, които не се нуждаят от ежедневен медицински контрол и наблюдение, които не изискват постоянна квалифицирана медицинска грижа и които могат да се интегрират в масово училище.

При необходимост и пожелание на родителите децата могат да ползват социална услуга «Седмична грижа» с петдневен престой в специализираната институция.

Към 31.12.2007 г. в ДДЛРГ са настанени 16 деца, от които 2 са от община Главиница, от други области 7 и от област Силистра -7.

През 2008 г. са настанени 22 деца, от които - 13 са от други области и 9 са от област Силистра.

През 2009 г. настанените деца са 20, като 4 от тях са настанени от община Главиница, 12 са настанени от други области, а 4 от област Силистра.

През 2010 г. в ДДЛРГ с. Малък Преславец няма новонастанени деца. От община Главиница са издадени направления за ползване на социална услуга. От началото на 2010 година до настоящия момент в дома пребивават 39 деца.

Данните показват, че има тенденция за намаляване на броя на децата от община Силистра, настанявани в ДДЛРГ. Част от тях ползват социална услуга „Седмична грижа” с петдневен престой в специализираната институция.

Анализът в специализираните институции ДДЛРГ в областта сочи:

- В специализираните институции за деца преобладава делът на децата от ромски произход. Тези домове работят основно с деца от бедни семейства (безработни, лоши условия на бит и живот, липса на жилище, недостатъчен родителски капацитет).

- В институциите броят на децата, които престояват над две години, е най-голям.

- Почти половината от децата са настанени заедно със своите братя и сестри.

- По отношение на работата със семействата анализът показва, че родителите проявяват незаинтересованост. Липсата на контакт със семейството се определя от необразоваността на родителите и от тяхната нагласа, че Дома е по-добрата грижа за децата им.

- Институциите са местата, където децата се настаняват поради бедност, безработица, лоши битови условия на семействата. Тези рискови групи могат да бъдат подпомогнати успешно с услуги в общността, с което да бъде намален рискът от трайна институционализация.

- Към момента в област Силистра само в специализираните институции се предлагат услуги за деца в ситуация на изоставяне.

- Има конкретни резултати по отношение ограничаване на входа на специализираните институции и деинституционализация.

- Услугите в област Силистра не покриват всички нужди на рисковите групи - деца с един родител; деца от многодетни семейства. Липсват услуги за развитие и подкрепа на родителските умения, не е развита и приемната грижа.

Свързани рискови групи с групата на децата, настанени в специализирани институции: непълнолетни майки, непълнолетни и млади майки от ромски произход, многодетни семейства, безработни, семейства с ниски доходи и/или с жилищен проблем, деца с увреждания.

Превантивна работа и работа с родителите и близките на настанените деца за повишаване на здравната и образователната култура, нагласите и капацитета им с цел осигуряване на живот в среда, близка до семейната, осигуряваща индивидуална грижа и задоволяването на всички потребности.

4.2.2. Деца, отглеждани в семейна среда

Деца с увреждания

Към 31.12.2009 г. общият брой на децата с увреждания в областта е 264. От тях 141 са с физически увреждания, 56 с множествени, 45 с умствена изостаналост и 22 с психични разстройства. За последните 4 години има само 9 настанени деца в ДДМУИ, като 1 от тях е от гр. Силистра, 6 от община Главиница и 2 от община Кайнарджа. На територията на гр. Силистра има Помощно училище, където се обучават 33 деца с увреждания, и ДЦДМУ, където се предоставя рехабилитация на 48 деца с увреждания.

20 деца с увреждания от областта са настанени на територията на други области, като 10 от тях са от община Силистра, 9 от община Дулово и 1 от община Кайнарджа. Около 80 % от тях са с подписани от родителите декларации със съгласие за пълно осиновяване, а на някои от децата семействата им не живеят към момента на територията на областта.

От направения анализ е видно, че по-голямата част от децата с увреждания се отглеждат в семейна среда.

Основните потребности на децата с увреждания и на техните семейства са:

- Достъпна архитектурна среда;

- Достъп до образование в общообразователни училища;
- Осигуряване на достъп до адекватна здравна грижа;
- Придобиване на умения и навици за самостоятелен живот;
- Осигуряване на възможности за професионална квалификация и реализация;
- Достъп до транспорт;
- Осигуряване на подкрепяща среда за семейството и близките на децата с увреждания;
- Интеграция в общността.

Семействата на всички деца с увреждания се нуждаят от подкрепа за отглеждане на децата, като тази необходимост особено остро е проявена при следните

Свързани групи в риск:

- Самотни майки;
- Семейства с ниски доходи и/или жилищен проблем;
- Безработни;
- Многодетни семейства с деца с увреждане.

Сфери на интервенция за преодоляване на проблемите:

- Осигуряване на почасова, дневна и седмична грижа за деца с увреждания, с цел да се обхванат децата и от други по-малки общини, където няма разкрити услуги за предоставяне на рехабилитация;
- Осигуряване на достъпна архитектурна среда, особено в изолираните малки населени места;
- Интеграция на децата с увреждания сред техните връстници;
- Включване на децата в системата на образование;
- Разширяване на спектъра от услуги за рехабилитация в общността;
- Подкрепа на родителите на децата с увреждане за осигуряване на трудова заетост, психологическо консултиране и обучения за справяне с проблеми, свързани с увреждането на децата.

Деца в риск от отпадане от училище

От анализа за отпадналите ученици в област Силистра се установи, че през учебната 2007-2008 г. общият им брой е 151 ученика, като най-много са в община Силистра - 76, следват общините Тутракан - 28, Кайнарджа - 21, Ситово – 17, Дулово - 11 и Главиница - 11.

През учебната 2008-2009 г. са отпаднали 147, а през 2009-2010 г. – 60. Тенденцията показва, че през годините процента на отпадналите ученици намалява за всички общини.

Проблеми при стартиране на работа с деца с риск от отпадане от училище:

- Неточни официални данни за учениците, които са с риск от отпадане от училище, тъй като се прикриват неизвинените им отсъствия. По тази причина не е възможно да се започне навреме работа по превенция.
- Неработещ механизъм за наказания на родителите, чиито деца не посещават редовно училище.
- Няма разкрита социална услуга в общността за превенция на риска от отпадане от училище.

Свързани групи в риск:

- Родители на деца от ромски произход
- Родители с основно и по-ниско образование;
- Деца в многодетни семейства;
- Самотни родители;
- Безработни;
- Семейства с ниски доходи.

Изводи:

Основните проблеми, водещи до отпадане на децата от училище са:

- липса на мотивация на децата за посещаване на училище;
- не добро владеене на български език от деца от ромските общности;
- занижен родителски контрол;
- не приемане на образованието като ценност;
- недостатъчно доходи на семейството и бедност.

Основните идентифицирани нужди на тези деца са:

- Превантивна работа за повишаване на културата, нагласите и капацитета на ромското население.
- включване на учениците в допълнителна подготовка по български език;
- увеличаване на привлекателността на училището чрез извънкласни занимания;

Деца, жертви на насилие и жертви на трафик

За периода 2007 г.-31.05.2010 г. общо за всички общини са регистрирани 198 случая за насилие над деца, като най-голям брой от случаите са в община Дулово – 125, следва община Силистра – 53, община Ситово – 5, община Главиница – 5, община Алфатар – 4 и общините Главиница и Тутракан по 3.

За горепосочения период има само един случай на дете жертва на трафик, който е регистриран в община Силистра.

За периода от 2007 до 2010 г. на територията на област Силистра е предоставена полицейска закрила на 14 деца. През 2010 г. е предоставена полицейска закрила на две деца, като за едното от тях е предприета мярка за закрила извън семейна среда.

Увеличава се броят на децата, претърпели насилие, като в повечето случаи то се случва в средата, в която живеят, учат и се развиват.

Превантивна работа за повишаване на културата, нагласите и родителския капацитет.

Деца с проблемно поведение

Анализът показва, че най-голям е броят на децата, извършили кражби. От 77 регистрирани случая за цялата област 66 са от община Силистра, 5 от община Дулово, 4 от община Главиница, 3 от община Кайнарджа и 1 от община Ситово.

Децата, извършили насилие над деца, за периода са 23, като 12 от тях са в община Силистра, 9 - от община Дулово и по 1 за общините Ситово и Главиница.

Проституиращите деца са 3 от община Силистра, а деца, живеещи на улицата няма регистрирани. По данни от Отделите Закрила на детето увеличава се броят на децата с поведенчески и емоционални проблеми в тийнеджерска възраст. Регистрирани са и единични случаи на деца с дромоманни прояви.

Сфери на интервенция:

- превантивна дейност и корекционно-възпитателна – групова и индивидуална с деца и родители.
- ангажиране на свободното време на децата;
- преодоляване на поколенческите конфликти;
- подкрепа в училище.

Деца на самотни родители

Към 31.12.2009 г. в общините Алфатар, Ситово, Силистра, Дулово, Кайнарджа, Главиница и Тутракан са регистрирани общо 2259 деца на самотни родители. Най-големи са групите на деца, отглеждани от самотни родители в общините Кайнарджа – 952, следващи от община Дулово, Главиница, Тутракан, Силистра и Алфатар.

Липсва точна информация каква част от децата, настанявани в институция, в риск от отпадане от училище и с агресивно поведение, се отглеждат от един родител, за да се планират интервенциите според нуждите на семейството.

Необходима е превантивна работа за повишаване на културата, нагласите, родителския капацитет и социална подкрепа.

Деца в многодетни семейства

През 2009 г. на територията на област Силистра са регистрирани 967 деца в многодетни семейства. Данните сочат, че най-много такива има регистрирани в община Дулово – 403, следвани от община Кайнаржа, Тутракан, Главиница, Алфатар и Силистра. Няма официални данни каква част от децата в различните рискови групи са от многодетни семейства. Анализът на настаняванията в специализирани институции показва, че 70 % от децата в домовете имат братя и сестри. Малка част са тези, които са единствено дете. Половината от децата, настанени в ДДЛРГ, са в институция заедно със своите братя и сестри. Този процент е значително по-малък при децата, настанени в ДМДГД – гр. Силистра. Децата в многодетни семейства са част и от групата на нередовно посещаващите училище, както и от ранно отпадащите. Една част от тях са от ромски семейства, живеещи в обособени общности и в изолирани малки населени места.

Необходима е превенция за обхващане на децата на многодетни семейства в ранна възраст в детска градина и в целодневна форма на организация на образованието, алтернативни услуги за подкрепа, повишаване на културата, нагласите и ценностите на семействата.

Деца със зависимости

През 2009 г. за област Силистра са регистрирани общо 14 деца със зависимости. Данните сочат, че 10 деца са регистрирани на територията на община Силистра и 4 деца на територията на община Главиница. С децата работят специалисти от МКБППМН и Областните съвети по наркотични вещества, и спрямо всяко дете е разработена индивидуална програма, която цели възстановяване на неговото психично здраве.

Сфери на интервенции:

- Превенция на зависимостите;
- Ангажиране на свободното време на децата;
- Преодоляване на поведенческите конфликти;
- Подкрепа в училище;
- Работа със семействата и близките.

Деца, настанени при близки и роднини

През 2007 г. по реда на ЗЗДт в семейството на близки и роднини са настанени 99 деца, през 2008 г. - 73 деца, през 2009 г. - 75 деца, а през 2010 г. - 57. Най-много настанявания за изминалия период от четири години са извършени на територията на община Кайнарджа и на община Главиница. Данните сочат, че причини за настанявания в семейство на близки и роднини са най-често изоставени деца от своите родители, които трайно не се интересуват от развитието им, смърт на единия или двамата родители. С цел превенция на изоставянето в специализирана институция се предприема мярка за закрила в семейна среда, което е по-благоприятния вариант за отглеждането на децата.

Изводи:

- Децата, настанени при близки и роднини, остават в семейната си среда и не попадат в специализирани институции;
- Посещават училище и не са застарашени от отпадане от образователната система;
- Липсва заинтересованост от страна на биологичните родители за децата им;
- Осигурява им се достъп до адекватна здравна грижа;
- Придобиват умения и навици за самостоятелен живот;
- Редки са случаите на реинтеграция в биологичните им семейства

На територията на област Силистра все още не е развита услугата приемна грижа. Има само едно утвърдено професионално приемно семейство, в което е настанено едно дете.

За период от четири години, осиновените деца от специализираните институции на територията на област Силистра са 91.

Нужна е превантивна работа за повишаване на културата, нагласите, родителския капацитет и социална подкрепа.

4.2.3. Данни за пълнолетното население

Безработни

Безработицата е социално-икономическо явление, при което част от активната работна сила желае да работи, но не може да намери работа и се измерва чрез относителния дял на безработните в общия брой на заетите и безработните в областта.

Безработни са групи от лица с по-ниска конкурентноспособност на пазара на труда, в които се включват: безработни младежи; безработни младежи с трайно намалена работоспособност; безработни младежи от социални заведения, завършили образованието си; продължително безработни лица; безработни лица с трайно намалена работоспособност; безработни лица – самотни родители /осиновители/ и/или майки /осиновителки/ с деца до 3-годишна възраст; безработни лица, изтърпели наказание “лишаване от свобода”; безработни жени над 50-годишна възраст и мъже над 55-годишна възраст; други групи безработни лица. Количеството им се определя според броя на регистрираните в бюрата по труда.

Безработицата и нарушеният достъп до заетост е основният проблем за осигуряване на нормален стандарт на живот.

Ограниченият брой работни места в област Силистра се дължат на:

- малкият брой предприятия, осигуряващи заетост и съответно липса на алтернативни работни места;
- затваряне на предприятията в резултат от икономическата криза и/или намаляване на работното време;

- загуба на работни места за заетите извън областта .

В резултат на голямата безработица и ниските доходи в семействата се наблюдава явлението **бедност**, включваща както липса на средства за задоволяване на основните жизнени потребности, така и липса на условия и предпоставки за водене на достоен и пълноценен живот, което от своя страна се дължи на липсата на възможности за избор и директно върху следните **групи с ограничени ресурси за автономност, пряко зависими от своите близки:**

- Деца в многодетни семейства;
- Деца на самотни родители;
- Хора с увреждания – деца и възрастни;
- Майки с деца;
- Деца от ромски произход.

На територията на област Силистра регистрираните безработни лица за 2007 г. са общо 6 654, като най – голям е броят им в областния център – 2 096, следвани от община Дулово – 1 967, община Кайнарджа – 1 307, община Тутракан – 842 и община Ситово – 442;

За 2008 г. са общо 5 440. За община Силистра са 1907, следвани от община Дулово – 1 830, община Тутракан - 716, община Кайнарджа – 650 и община Ситово – 337;

За 2009 г. са общо 7 674. За община Силистра са 3 035, следвани от община Дулово – 2 681, община Тутракан - 889, община Кайнарджа – 655 и община Ситово – 414.

Проучванията във всички общини показват рязко увеличаване на безработните в резултат от икономическата криза. В област Силистра има 688 новорегистрирани безработни за първото тримесечие на 2010 г. Данните от общините Силистра, Дулово, Тутракан и Кайнарджа очертават значима група на безработни младежи между 18 и 29 години. Данните очертават като рискова за намиране на работа и групата на безработните над 55 години.

Голяма е групата на безработните с основно и по-ниско образование, както и на безработните сред хората с увреждания. Това показва нуждата от специални интервенции към тези групи в риск.

Един от основните изводи, който може да се направи е, че е хроничен и продължителен характерът на бедността в областта.

Регистрирани безработни в ДБТ, област Силистра към 31.12.2009 г.

Община	Общ брой	Безработни лица без, или с по-ниско от основно образование	Безработни с намалена работоспособност	Безработни младежи 18-29 год.	Безработни лица на възраст над 55 год.
Силистра	3035	821	276	477	737
Дулово	2681	1826	72	384	577
Алфатар	няма данни				
Ситово	414	297	8	75	74
Тутракан	889	567	74	136	264
Главиница	няма данни				
Кайнарджа	655	579	17	178	125
Общо за областта	7674	4090	447	1250	1777

Основният ресурс на хората в риск не е подкрепата от социални услуги и подпомагане, а подкрепата от близките и разширеното семейство, като самото семейство е мрежа от взаимопомощ. Безработните над 55 години са в утежнена рискова ситуация за себе си и за своите близки в случаите на:

- Семейство с лице с увреждане, в което съкратеният е бил източникът на доходи извън пенсията за инвалидност;
  - Родители пенсионери, които са единствен източник на доходи за домакинството, особено в случаите на трайна безработица на по-младите членове на семейството (независимо от тяхната възраст);
  - Многодетно семейство;
  - Наети в програмите за заетост, членове на домакинство с пенсионери и/или безработен.
- Нужда от специални интервенции и социална подкрепа.

Пенсионери

Към месец декември 2009 г. общият брой на пенсионерите за област Силистра са 126 229, от които 75 573 са пенсионери за осигурителен стаж и възраст, 46 979 са пенсионери с пенсии за инвалидност, 171 са пенсионери с пенсии за инвалидност, ненавършили пенсионна възраст и 4 334 са пенсионери със социални пенсии.

Тенденциите в демографското развитие продължават неблагоприятното си въздействие върху социалните рискове, като се наблюдава нарастване дялът на населението в надтрудоспособна възраст и това затруднява балансирането на социалната защита между поколенията.

Необходимо е осигуряване на възможности за социализация и ползване на социални услуги.

Общи данни за лица с увреждания

Към месец декември 2009 г. в област Силистра пълнолетните хора с увреждания са общо 22163. Относителният дял на хората с увреждания в общините към общото население варира от 11 % до 34 %. В процентно съотношение към общото население относителният дял на хората с увреждания е най-висок в общините Алфатар – 34 %, Силистра – 23 %, Тутракан – 23 % и Ситово – 21 %. Най-големи са групите на хора с увреждания в областния център – 11 341, следвани от общините Тутракан – 3 377 и Дулово – 3 251 .

ЛИЦА С УВРЕЖДАНИЯ (2009 г.)

	физически увреждания	психически увреждания	множеств. увреждания	умствена изостаналост	всичко
Общо за областта	12324	1255	8395	189	22163
Силистра	5142	1057	5142	0	11341
Дулово	2720	77	357	97	3251
Алфатар	580	4	456	2	1042
Ситово	736	10	450	6	1202
Тутракан	1753	54	1534	36	3377
Главиница	1340	48	60	32	1480
Кайнарджа	53	5	396	16	470

Основните идентифицирани проблеми на хората с увреждания в област Силистра са:

- Липса на клинични пътеки за голяма част от заболяванията;
- Недостиг на здравни услуги и рехабилитация;
- Липса на достъпна среда, включително в администрациите;
- Липса на алтернативни форми за заетост, съобразени с хората с увреждания;
- Ниски и недостатъчни доходи – за повечето хора с увреждания основният източник на доходи е пенсията за инвалидност;
- Предвид недостатъчните доходи, основният източник на подкрепа остава семейството. Човекът остава зависим от родителите и/или партньора си, като същевременно поставя в неравностойно положение семейството си;
- В ситуация на засегнат от безработица член на разширеното семейство, домакинството изпада в ситуация на криза;
- Необходимост от подкрепа при поддържане на жилището – физическа невъзможност за извършване на ремонтни работи и поддръжка на жилището, липса на средства за ремонт; плащане на битови сметки и др.;
- Повечето от хората с увреждания, освен водещото заболяване имат и други съпътстващи. Ниските доходи са причина за ограничаване на достъпа до лечение и съответно за хронично влошаване на здравословното състояние;
- Социална изолация в общността и необходимост от социализация, развлечения, общуване и контакти;
- Недостиг на социални услуги в общността с предоставяне на дневна/почасова грижа;
- Изолация от пазара на труда.

В групата на хората с увреждания могат да се обособят няколко специфични групи, които имат нужда от **диференцирана подкрепа**:

- Хора с повече от едно хронично заболяване, осигуряващо степен на инвалидност;
- Самотни възрастни хора с увреждания;
- Хора с увреждания, които имат нужда от придружител и физическа подкрепа във всекидневния живот.

Необходими мерки за подкрепа:

- Осигуряване на достъпна архитектурна среда чрез изработване и въвеждане на нови технически норми за достъпност;
- Осигуряване на достъп до здравни комплексни услуги и лечение;
- Предоставяне на услуги за възстановяване, интеграция и социална рехабилитация;
- Изграждане на социални центрове от интердисциплинарни екипи – лекари, педагози, психолози, социални работници, юристи и други специалисти за социална, семейна и трудова консултация на хората с увреждания с оглед повишаване степента на информираност и изграждане на умения за постигане максимална степен на самостоятелност и осигуряване на подкрепа за постигане на независимост в ежедневието и пълноценно човешко съществуване;
- Предоставяне на социални услуги в общността чрез осигуряване на почасови и дневни форми на грижа в семейна среда за постигане на социална адаптивност в

рамките на съществуващата инвалидност и намаляване броя на настанените хора с увреждания в специализирани институции;

- Предоставяне на битови услуги за хора с увреждания, които са в невъзможност да поддържат битова хигиена и организиране на домакинството;
- Разработване на цялостна система от стандарти, норми и нормативи за различните видове и форми на социални услуги, материално-техническа база и достъпа до и в съответните институции;
- Привличане на НПО в системата от доставчици на социални услуги и разработване на конкретни мерки, механизми и стимули, с оглед поемане на държавни и общински функции в областта на социалните услуги.
- Осигуряване на достъпно образование за хората с увреждания, съобразено с нуждите на всеки отделен човек чрез практики и специализирани подходи, които правят образованието достъпно за всички – жестомимичен превод, помощни технологии и други подходящи помощни услуги;
- Осигуряване на алтернативни форми на заетост и на подходящи форми на социално предприемачество и въвеждане и предлагане на дневни програми за участие в труда и развитие на уменията на хора с по-тежки увреждания, за които до сега не са съществували възможности за трудова интеграция;
- Разширяване на възможностите за развлечение и социализация – осигуряване на равни възможности за отдих, туризъм и спорт, включване и пълноценно участие в културния живот.

Лица с физически увреждания

На територията на област Силистра са регистрирани общо 12324 лица с физически увреждания, от които най-голям брой е за областния център Силистра – 5142, следван от община Дулово – 2720 и община Тутракан – 1753. Единствената специализирана институция за лица с увреждания е в с. Айдемир - Дом за възрастни хора с физически увреждания. Към м. Април 2010 г. услуга на ДВФУ ползват 83 лица, от които 38 жени и 43 мъже от област Силистра, а 2 лица са от друга област.

Услуги в общността ползват общо 352 лица с **физически увреждания**. От тях по-голямата част са от гр. Силистра – 216. На територията на областта се предоставят няколко вида услуги за лица с физически увреждания - Дневен център за деца и младежи с увреждания – Силистра, Дневен център за възрастни с увреждания в общ. Кайнарджа, Център за социална рехабилитация и интеграция – Силистра, Център за социална рехабилитация и интеграция на деца и възрастни с увреждания, Домашен социален патронаж, „Личен асистент”, „Социален асистент”, „Домашен помощник” и Клубове на инвалида и пенсионера.

Лица с множествени увреждания

На територията на областта са регистрирани 8395 лица с множествени увреждания, като 51 от тях са настанени в специализирани институции - /в областта – 36 лица и извън областта – 15 лица/. С единични изключения, лицата с множествени увреждания живеят в семейна среда и са обгрижвани от своите близки.

През 2009 г. най-много лица с множествени увреждания са регистрирани в общините Силистра – 5 142, и Тутракан – 1 534. Следват общините Алфатар - 456, Ситово - 450, Кайнарджа – 396, и Дулово са 357. Най-малко са в община Главиница – 60.

Лица с психични заболявания

На територията на всички общини в областта лицата с психични заболявания са общо 1255, като преобладаващата част се намира в община Силистра – 1 057 лица, следвана от

общините Дулово – 77 лица, Тутракан – 54, Главиница – 48, Ситово – 10 лица, Кайнарджа – 5 лица и Алфатар - 4. Социални услуги ползват едва 26 от общия брой хора с психични заболявания, като в община Дулово са 4, за Кайнарджа са 3, за Алфатар са 6, за Главиница са 5 и Тутракан са 8. От общия брой 17 ползват социални услуги в общността, а 9 – в специализирани институции.

През 2010 г. извън областта, ползващи социални услуги в специализирана институция са 6 лица, а чакащи са 89 лица. Само 5 лица с психични разстройства ползват социална услуга в общността.

Съпоставяйки данните, се наблюдава рязко увеличаване на лицата с психични заболявания, желаещи и нуждаещи се да ползват социални услуги от институционален тип поради липса на достатъчно разкрити форми на социални услуги за обгрижване в семейна среда.

На територията на област Силистра функционира един Дом за лица с психични увреждания, намиращ се в с. Правда, община Дулово. В Дома са настанени потребители от цялата страна – от областите Разград, Шумен, Варна, Русе и София. През годините от област Силистра са настанени едва 6 лица. Към момента чакащите за настаняване в ДВХПР са 73 от цялата страна, в това число 7 от област Силистра.

Необходимост от алтернативни услуги за лица с психични разстройства, настанени в специализирани институции, за рехабилитация, изграждане на умения за независим живот, социално вграждане и обучение, както на боледуващите, така и на техните семейства.

Лица с умствена изостаналост

Общият брой на лицата с умствена изостаналост в област Силистра са 189. Преобладаващ брой от тях са в община Дулово - 97 лица, следвани от община Тутракан – 36, община Главиница – 32, община Кайнарджа – 16, община Ситово – 6 и община Алфатар – 2.

В областта за лица с умствена изостаналост има разкрита услуга само в Силистра – Дневен център за деца и младежи с увреждания. Необходимо е разкриването на алтернативни социални услуги във всички общини с цел оказване на подкрепа на нуждаещите се лица и техните семейства.

4.2.4. Стари хора

Стари хора, настанени в специализирани институции

На територията на област Силистра и най-вече в малките населени места живеят много възрастни хора, които са самотни и по редица причини не могат да се обслужват сами. Голяма част от тях попадат в групата на старите хора, настанени в специализирани институции.

На територията на областта функционират 4 дома за стари хора - ДСХ в гр. Силистра, ДСХ в гр. Тутракан, ДСХ в гр. Алфатар и ДВХФУ в с. Айдемир с капацитет 130 места. Чакащи за настаняване от областта са 11 души.

Домовете на територията на областта обслужват приоритетно своите общини, но приемат и нуждаещи се от други общини на Силистренска област. Към настоящият момент настанените са 206, от които 84 мъже и 122 жени. От община Силистра от услугата са се възползвали 146 потребители, 51 лица от другите общини на областта и 9 потребители от други области.

Домовете в областта задоволяват потребностите на старите хора от подходящи битови условия, специализирани грижи и социализация.

Създаване на възможности за обгрижване и социализация.

Стари хора, ползващи социални услуги

Услугите в общността за стари хора в област Силистра са сравнително добре развити, но не са равномерно разпределени и са с недостатъчен капацитет. Това са Домашен социален патронаж, два Дневни центъра за стари хора в община Кайнарджа и община Силистра, един Дневен център за възрастни хора с увреждания в община Кайнарджа, Преходно жилище към ДСХ в община Алфатар, Личен асистент и Социален асистент по НП"АХУ" /по тези модули са включени всички общини от областта/, Домашен помощник и Личен асистент по ОП"РЧР" /услугата" Личен асистент" се предоставя от всички Д"СП" в областта/. Във всички общини на областта функционират и клубове на пенсионера.

Най-предпочитаната услуга в общността от старите хора е Домашният социален патронаж. Тя се ползва се от 1487 лица, повечето от които са самотни възрастни хора.

В трите дневни центъра за стари хора и преходното жилище към ДСХ се обслужват общо 129 възрастни лица, както следва: в община Кайнарджа – в Дневен център за стари хора с. Кайнарджа – 40 потребители, Дневен център за възрастни хора с увреждания – 50 потребители, в община Алфатар – 9 потребители настанени в Преходното жилище и в община Силистра – в Дневен център за стари хора – 30 потребители.

Необходимост от възможности за рехабилитация, подкрепа и социализация.

4.2.5. Специфични общности и групи в неравностойно положение

Към тази група се включват:

Към м. декември 2009	Общо за областта
Лица, получаващи месечни социални помощи	1482
Сам родител отглеждащ дете	168
Многодетни семейства	391
Картотекирани лица в остра жилищна нужда	29
Некартотекирани лица в остра жилищна нужда	12
Самотноживеещи стари хора	1390
Възрастни хора, обект на социално подпомагане	53

Социално слаби лица и семейства, многодетни семейства и самотни родители

В тази целева група спадат млади родители и семейства, с които е необходимо да се работи за изграждане на умения за отговорно родителство и подкрепа при приемане и отглеждане на детето. Често тези родители се нуждаят и от допълнителна подкрепа, за да могат да продължат образованието си и професионалното си развитие.

Социално слабите лица са най-вече безработни лица с по-ниска конкурентно способност на пазара на труда, лица с ниска степен на образование, лица от ромски произход, лица в нетрудоспособна възраст над 60 г., но без стаж за пенсиониране, хора с увреждания.

Самотните родители и многодетните семейства най-често са от ромския етнос и попадат в групата на социално слабите лица.

Най-често срещаните проблеми в групата са: лоши битови условия на живот, липса или ниско образование и професионална квалификация, липса на трудови умения и навици, трайна безработица, липса на здравна култура. Децата от тези семейства рискуват да повторят модела на социална изолация на своите родители.

Превантивна работа за повишаване на културата, нагласите, родителския капацитет, подкрепа и социализация.

Възрастни хора, обект на социално подпомагане и самотно живеещи стари хора

В област Силистра населението е застаряващо, голям е броят на самотноживеещите хора – 1390. Много от тях са с ниски пенсии, които са недостатъчни за покриване на ежедневните им нужди. В даден момент стават неспособни да се самообслужват и са принудени да потърсят алтернативна социална услуга. Потребностите, които имат самотните хора са следните:

- Подкрепа за ежедневните грижи в дома - помощ при самообслужване, поддържане на хигиена, пазаруване, придружаване;
- Осигурен достъп до аптеки и помощ при закупуване на лекарства;
- Достъп до медицинска помощ и здравни услуги;
- Осигуряване на социални контакти и психо-социална подкрепа;
- Компенсиране на изолираността от достъп до социални и здравни услуги на малките населени места в селските райони.
- Създаване на възможности за обгрижване, рехабилитация, подкрепа и социализация.

Хора с основно и по-ниско образование

Една от основните идентифицирани групи в риск са хората с основно и по-ниско образование.

В общините Силистра, Ситово, Алфатар и Тутракан преобладава населението със средно и основно образование - хора с по-ниско от основно образование – 10 465 , хора със завършено основно образование – 21 326 и хора със завършено средно образование – 29 924. За общините Дулово, Кайнарджа, Главиница не е предоставена информация. Сравнително висок процент са хората с незавършено начално образование и неграмотните. Промяната в условията на живот в последните години се отразява съществено върху образованието на населението, особено силно това се наблюдава сред ромското население, което не е малобройно.

Превантивна работа за повишаване на културата, нагласите и ценностната система.

Етнически общности в неравностойно положение

В анализите на общините Алфатар, Кайнарджа, Тутракан, Главиница, Дулово и Ситово няма данни за наличие на етнически общности. Въпреки това във всяка една от общините има формирани различни етнически общности, основно от ромски и турски произход.

На територията на община Силистра е обособен един квартал с население от малцинствен произход със структурна бедност - Квартал „Дръстър” в с. Калипетрово. В квартала живеят 30 домакинства, от които 20 са картотекирани като нуждаещи се от жилище. Кварталът е с недобра улична инфраструктура и лоши жилищни условия, с прекъснато ВиК и електроснабдяване.

За групата са характерни: ниско образование и квалификация, трайна безработица и липса на трудови навици за част от тях, ограничени възможности за заетост, лоши битови условия. Допълнителен фактор, затрудняващ развитието на общността, е самото гето. Обособените ромски квартали са районите с най-голям относителен дял на непълнолетни майки, деца, настанени в институции, деца, в риск от отпадане от училище. Акумулирането на икономически, образователни и етнокултурни рискови фактори оказва най-силно влияние, когато семейството живее в рамките на собствената компактна малцинствена група.

За да се разбие затворения цикъл, е необходима комплексна интервенция, която да подпомогне семействата да осигурят шансове за социално включване и развитие, основно чрез превантивна работа за повишаване на културата, нагласите, родителския капацитет, ценностната система, подкрепа и социализация.

5. Оценка на социалните услуги в област Силистра

Целта на анализа на социалните услуги е да се оценят възможностите на наличните ресурси за предотвратяване на рисковете и тяхното преодоляване. Анализът на социалните услуги в област Силистра е направен на базата на събраната информация от:

- Картите за услуги, подадени от доставчиците на социални услуги;
- Карта за данни на рисковите групи по общини;
- Работни посещения за запознаване с услугите;

За целите на анализа на наличните услуги в област Силистра са разглеждани в следните групи специализирани институции предоставящи социални услуги за деца и специализирани институции предоставящи социални услуги за възрастни лица. Анализът на социалните услуги разглежда социалните услуги общо за област Силистра и териториално разпределение по общини. Услугите са представени според налична информация по отношение на: капацитет, основни дейности, достъп до услугата, човешки и материални ресурси, основни проблеми и налични идеи за развитие.

5.1. Общи положения за социалните услуги. Специализирани институции за социални услуги в област Силистра

Разбирането за социалните услуги е определено нормативно в Закона за социалното подпомагане, където те се разглеждат като дейности, които се основават на социална работа и са насочени към помощ на подпомаганите лица за осъществяване на ежедневните дейности и социално включване.

Класифициране на видовете социалните услуги в Правилника за прилагане на Закона за социалното подпомагане (чл.36) представя социалните услуги като услуги, които се предоставят в общността и в специализирани институции. Нормативно е определено, че социалните услуги в специализираните институции се предоставят след изчерпване на възможностите за извършване на услуги в общността. Правилникът за прилагане на закона за социално подпомагане определя, че при необходимост и съобразно потребностите на населението на всяка община могат да се разкриват и други видове социални услуги, което дава възможност за гъвкавост при развитие услуги, които да посрещат конкретни нужди на общността.

Под специализирани институции се разбира домове, финансирани от държавата, които заместват родителската и семейната среда на различни целеви групи за по-кратък или по-дълъг период от време. Като такива съгласно разпоредбата на чл. 36 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане в област Силистра функционират 8, от които 3 са за деца и 5 са за възрастни лица:

- **Община Силистра**
  - Дом за стари хора - гр.Силистра /ДСХ/;
  - Дом за възрастни хора с физически увреждания /ДВФУ/ - с. Айдемир;
  - Дом за деца лишени от родителски грижи /ДДЛРГ/ - гр.Силистра;
  - Дом за медико социални грижи /ДМСГД/ - гр.Силистра;
- **Община Ситово**
  - Няма специализирани институции
- **Община Тутракан**

- Дом за стари хора /ДСХ/ - гр.Тутракан;
- **Община Главиница**
  - Дом за деца лишени от родителски грижи/ДДЛРГ/ с. Малък Преславец
- **Община Алфатар**
  - Дом за стари хора „Щастлива старост”/ДСХ/ гр.Алфатар
- **Община Кайнарджа**
  - няма специализирани институции
- **Община Дулово**
  - Дом за възрастни хора с психични разстройства /ДВХПР/ - с. Правда

5.1.1. Специализирани институции за деца в област Силистра:

В България се провежда целенасочена реформа в сферата на социалните услуги, която стартира първо именно в сферата на услугите за деца, след което премина и към останалите услуги. Реформата е насочена предимно към деинституционализация и децентрализация на социалните услуги. Изграждането на добре функционираща мрежа от социални услуги, предоставяни в общността с цел социалната защита и интеграцията на най-уязвимите групи от населението е един от приоритетите на социалната политика на Правителството.

Независимо от вложените ресурси, животът на децата в институциите не става по-добър, а услугите по-качествени. Често „реформиране” и „преструктуриране” се възприемат като ремонт на сградата и не водят до съществена промяна в начина на грижа и живота на децата. Институционалната грижа не предлага наличие на доверителна връзка с един постоянен възрастен, индивидуална грижа и привързаност, внимание и лично пространство на детето. Тя не може да задоволи потребностите на децата от семеен уют и топлина.

Деинституционализацията е процес на замяна на институционалната грижа за деца с грижа в семейна или близка до семейната среда в общността, като не се ограничава само до извеждане на децата от институциите. Това е процес на предотвратяване на настаняването на деца в институциите, създаване на нови възможности за децата и семействата да получат подкрепа в общността.

На територията на област Силистра има 3 специализирани институции за деца:

- Дом за медико-социални грижи за деца от 0-3 години (ДМСГД);
- Дом за деца лишени от родителски грижи (ДДЛРГ) от 3-7 години;
- Дом за деца лишени от родителски грижи (ДДЛРГ) от 7-18 години;

Специализирани институции за деца функционират в две общини в областта – община Силистра – ДДЛРГ „Димчо Дебелянов” и ДМСГД, и в община Главиница – ДДЛРГ с. Малък Преславец. Анализът показва, че по-голямата част от настанените деца са от областта.

Настанените деца в ДМСГД са на възраст от 0 до 3 години, в ДДЛРГ с. Малък Преславец – от 3 до 7 години и в ДДЛРГ „Димчо Дебелянов” – от 7 до 18 години.

КАПАЦИТЕТ

Година	2008	2009	Към април 2010
ДДЛРГ Силистра	78	78	78
ДДЛРГ с. М. Преславец	50	50	40
ДМСГД Силистра	100	100	100
Общо:	228 места	228 места	218 места

ПОЛЗВАТЕЛИ

Година	2008		2009		Към април 2010	
	момчета	момичета	момчета	момичета	момчета	момичета
ДДЛРГ Силистра	34	33	34	39	29	30
ДДЛРГ с.Малък Преславец	16	28	24	15	24	15
ДМСГД Силистра	85	83	80	70	61	46
Общо	135	144	138	124	114	91
Общ брой	279		262		205	

ПЕРСОНАЛ В СПЕЦИАЛИЗИРАНИТЕ ИНСТИТУЦИИ

Година	2008	2009	Към април 2010
ДДЛРГ Силистра	25	25	25
ДДЛРГ с.Малък Преславец	38	38	32
ДМСГД Силистра	81	81	81
Общо:	144	144	138

Извън щатните бройки към април 2010 г. в посочените институции са 3, а незаетите длъжности 4 – в ДМСГД.

ОТ КОИ НАСЕЛЕНИ МЕСТА СА ПОЛЗВАТЕЛИТЕ НА УСЛУГИТЕ

Година	2008		2009		Към април 2010	
	момчета	момичета	момчета	момичета	момчета	момичета
от областта	132	118	120	107	95	83
от други области	15	14	18	17	18	9

• **Дом за медико-социални грижи (ДМСГД), гр. Силистра** е делегирана държавна дейност, финансирана от Министерство на здравеопазването, с капацитет 100 легла. Услугата е разкрита преди 10 години и обслужва потребители както от седемте общини на територията на областта, така и от други области. Домът е разположен в североизточната част на гр. Силистра на около километър от центъра в оживен жилищен район, в непосредствена близост до Дневен център за деца и младежи с увреждания. Сградата е построена през 1976 г., общинска собственост, предоставена за безсрочно ползване. Представлява двуетажна постройка, разположена на 3600 кв. м., като отделните структурни звена са свързани помежду си. Достъпна е за хора с увреждания. Материалната база е много добра, подходяща за качествено отглеждане и възпитание на децата.

Профилът на целевите ползватели включва деца на социално слаби семейства, настанени за временно отглеждане, деца за временно отглеждане по медицински показания, деца, оставени за отглеждане и осиновяване, деца с увреждания, с направление за рехабилитационни услуги, деца с хронични заболявания, с психични проблеми и аутизъм, както и майки на деца с увреждания и рискова бременност. Услугите, които предоставя ДМСГД, са: диагностициране, лечение и рехабилитация; специфични грижи за деца с хронични заболявания и медико-социални проблеми; консултации, профилактика на заболяванията, промоция на здравето и др. Към м. април 2010 г. са настанени 107 деца – 61 момчета и 46 момичета.

Персоналът е достатъчно на брой, с подчертано медицинска квалификация, което определя отглеждането на децата и посрещане на здравните им нужди.

В Дома има резултати в реформирането и по отношение на новоразкрити алтернативни услуги. Създаден е Дневен център за рехабилитация на деца със здравословни проблеми, с много добра материална база и специализиран персонал, осъществяващ услуги в общността.

• **Дом за деца, лишени от родителски грижи "Димчо Дебелянов"**, държавно делегирана дейност, предлага институционална грижа и дългосрочна социална услуга „Седмична грижа“ за 78 деца, на възраст от 7 до 18 години или до навършване на средно образование.

През 1998 г. ДДЛРГ е преместен от с.Срацимир в Силистра. Разположен е в краен квартал, на около един километър от центъра на града. В близост се намират жилищни сгради, Филиал на РУ"А.Кънчев" и Дом за стари хора. Районът е с добра инфраструктура, и с подходящи транспортни връзки. Домът разполага и със собствен транспорт, с който децата се придвижват до училищата и до дома си. Материалната база на Дома е в много добро състояние. Изцяло е подменена дървената дограма – врати, прозорци. Подовете на помещенията са с ламиниран паркет и теракот, което позволява поддържане на добра хигиена. Подменено е и вътрешното оборудване в стаите на децата – гардероби, легла.

Капацитет на дома е 78 души. Към април 2010 г. са настанени 59 деца и младежи, от които 29 момчета и 30 момичета.

За възпитаниците на ДДЛРГ работи персонал от 25 души, притежаващ необходимия капацитет и професионални умения. От тях само двама пътуват, но от близко разстояние и не се отразява на присъствието им на работното място.

Усилията на персонала са насочени към осигуряване на възможност на всички деца за непрекъснато интелектуално, социално и личностно развитие, приобщаването им към обществения живот, чрез осигуряване на подходящи условия и грижи за нормалното им физическо и психическо развитие и придобиване на умения за живот извън институцията. Услугите, които се предоставят в ДДЛРГ „Димчо Дебелянов“ Силистра са консултиране, постоянна грижа, ориентирание, информирание, обучение, групова работа, образование.

• **Дом за деца, лишени от родителски грижи с. Малък Преславец** държавно делегирана дейност, предлага институционална грижа за 40 деца, на възраст от 3 до 7 години.

ДДЛРГ се намира в центъра на село Малък Преславец, което е разположено по протежение на Кадъкьойската долина, чието устие свършва на река Дунав и в близост до красивата и защитена местност "Царството на водните лилии". Отстои на 45 км. от областния град Силистра, на 20 км от общинския град Главиница и на 20 км от гр. Тутракан. Проблем е достъпа до населеното място, поради липса на ежедневен градски транспорт.

Сградата на дома е специално построена през 1975г. с предназначение за ДГ, а през 1984г. е обособена и преустроена като Дом. Собственост е на община Главиница. Сградата е

масивна, двуетажна без сутерен. Строителството е монолитен тип. Има ВиК канализация, електричество и се отоплява с локално парно на дизелово гориво. През лятото на 2009г. община Главиница кандидатства и спечели проект по програма „Красива България”, с който се извърши частичен ремонт и обзавеждане на цялата сграда. Материалната база е обновена и осъвременена.

Домът се стреми чрез високо квалифицирани специалисти да формира знания и умения у децата за активно взаимодействие със социалната среда, утвърждаване на интеркултурното образование. Повишаване качеството на детското обучение и педагогически и социални услуги за деца. Възпитание чувство на толерантност и уважение към другите етноси-индивидуални и културни различия, съпричастност и гражданско отношение към всяко дете. Интеграция на деца със СОП.

Изводи:

- Специализираните институции за деца в област Силистра предлагат услуги за деца в ситуация на изоставяне.
- Данните сочат тенденция към намаляване на настаняването в специализираните институции в областта.
- Анализът на настаняванията в специализираните институции за деца показва, че въпреки намаляващия брой на настанявания, все още има случаи, при които децата се настаняват поради бедност на семействата им. Съществуващият проблем би могъл да се реши, чрез развитие на услуги в общността за подкрепа на семейства в риск (деца с един родител, бедни семейства, млади майки).
- Наличието на тези институции в областта и настанените в тях деца, които към месец април 2010г. са 205, показва необходимостта от изграждане на социални услуги за деца, предоставящи услуга различна от институционалната – Център за настаняване от семеен тип, Областен център по приемна грижа, Звено „Майка и бебе”, „Център за обществена подкрепа” и др.

5.1.2. Специализирани институции за възрастни в област Силистра:

Социални услуги в специализирани институции се предоставят след изчерпване на възможностите за извършване на услуги в общността. Хората, които искат да ползват услугите, предоставяни в социалните институции трябва да отговарят на определени критерии и условия, които се различават в зависимост от вида на институцията (доходи, наличие на имущество, има ли близки, които да се грижат за него, степента и вида на увреждане и пр).

На територията на област Силистра има 5 специализирани институции за възрастни:

- Дом за стари хора гр.Силистра /ДСХ/;
- Дом за възрастни хора с физически увреждания /ДВФУ/ с. Айдемир;
- Дом за стари хора /ДСХ/ гр.Тутракан;
- Дом за стари хора „Щастлива старост”/ДСХ/ гр.Алфатар;
- Дом за възрастни хора с психични разстройства /ДВХПР/ с. Правда.

Специализирани институции за възрастни функционират в четири от седемте общини в областта – община Силистра – ДСХ и ДВФУ, в община Тутракан – ДСХ, в община Алфатар – ДСХ и в община Дулово - ДВХПР. Анализът показва, че по-голямата част от настанените възрастни са от областта, като най-голяма част от ползвателите извън областта са настанени в ДВХПР с. Правда.

КАПАЦИТЕТ

Година	2008	2009	Към април 2010
ДСХ Тутракан	40	40	40
ДВФУ Айдемир	130	130	130
ДСХ Силистра	210	210	210
ДВХПР Правда	70	70	70
ДСХ Алфатар	40	40	35
Общо:	490 места	490 места	485 места

ПОЛЗВАТЕЛИ

Година	2008		2009		Към април 2010	
	мъже	жени	мъже	жени	мъже	жени
ДСХ Тутракан	19	30	20	31	15	22
ДВФУ Айдемир	40	37	41	35	45	38
ДСХ Силистра	103	103	102	104	97	100
ДВХПР Правда	70	0	70	0	70	0
ДСХ Алфатар	18	22	16	24	18	17
Общо	250	192	249	194	245	177
Общ брой	442		443		422	

ПЕРСОНАЛ В СПЕЦИАЛИЗИРАНИТЕ ИНСТИТУЦИИ

Година	2008	2009	Към април 2010
ДСХ Тутракан	20	20	20
ДВФУ Айдемир	50	50	52
ДСХ Силистра	65	64	67
ДВХПР Правда	36	36	36
ДСХ Алфатар	18	18	16
Общо:	189	188	191

ОТ КОИ НАСЕЛЕНИ МЕСТА СА ПОЛЗВАТЕЛИТЕ НА УСЛУГИТЕ

Година	2008		2009		Към април 2010	
	мъже	жени	мъже	жени	мъже	жени
от областта	154	189	151	190	159	165
от други области	78	21	80	22	79	13

- **Дом за стари хора гр. Тутракан** – Услугата е разкрита на 16.06.2001 г. в град Тутракан и функционира като Дом за стари хора с отделение за лежачо болни. Сградата е бивша детска градина, реконструирана с финансовата помощ на ФРИ, съвместен проект на ООН, МТСП и Община Тутракан. Заведението предоставя услуги извън обичайната домашна среда. Капацитетът му е за 40 лица, които живеят в 19 просторни стаи – 4 от които самостоятелни, 3 с по 2 легла, а останалите с по 3 легла. Сградата е на 2 етажа. Услугите, които предоставя Дома за стари хора са медицинско обслужване, топла и питателна храна, почистване и проветряване на стаите, лична хигиена, културни мероприятия и занимания в свободното време, централно отопление.

В Дом за стари хора работят 20 квалифицирани работници и служители. Всеки от тях има нужното образование за заеманата длъжност. Дом за стари хора разполага с кухненски блок с оборудвани подготвителни помещения и необходимата готварска техника. Домът разполага с обширно перално помещение, автоматични перални, ютии. Отопява се чрез локална парна инсталация с два нови котела „Виадрус G 300” оборудвани с нови нафтови горелки. В дома за стари хора предстои да се извърши: дообзавеждане на стаите на домуващите, обзавеждане на всекидневна за отдиш и уреждане на кътове по интереси, обзавеждане на манипулационна и дообзавеждане на работните кабинети, закупуване на автомобил с цел подобряване на медицинското обслужване на домуващите, изготвяне на програма за по-добра енергийна ефективност.

- **Дом за стари хора с отделение за лежачи гр. Силистра** – Услугата е разкрита през 1982 г., развива се като делегирана държавна дейност. ДСХОЛ е разположен в населен краен квартал в югозападната част на гр. Силистра, на 3 км от идеалния център, в близост до ДДЛРГ и филиала на РУ „А. Кънчев”. Районът е с добра инфраструктура и регулярен транспорт – автобуси на градския транспорт, които пътуват на всеки 30 минути в пиковите часове. Сградата и теренът, върху който е разположен Дома, са общинска собственост с обща площ 11850 кв.м. Сградата се състои от пет тела, с общ брой обитавани помещения 120 стаи с различен брой легла в тях. Общото състояние на материалната база не е много добро – повредена покривна конструкция, корозирала облицовка на външните стени, силно амортизирана дограма, ВиК инсталация. През 2009 г. Домът е разполагал с 1 252 860 лв. от държавния бюджет, а от общинския бюджет са осигурени 49 116 лв. за капиталови разходи – подмяна на бойлери и помпи за отоплителната инсталация.

В специализираната институция се настаняват лица, навършили възрастта за придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст съгласно КСО, включително и за хората с процент намалена работоспособност, установен с ЕР на ТЕЛК/НЕЛК. Услугите, които се предоставят на потребителите, са: постоянна грижа, консултиране, рехабилитация, терапия, задоволяване на потребностите от битови условия, разнообразна храна, денонощни здравни и санитарни грихи, организиране на социо-културни дейности и др. Капацитетът на Дома е 210 души, като към м. април 2010 г. в него са настанени 197 потребители, от които 97 мъже и 100 жени. Грижи за тях полага персонал от 67 души, преобладаващата част от които живеят в населеното място, в което е разположена и институцията.

- **Дом за възрастни хора с физически увреждания с. Айдемир** – услугата е разкрита през 1985 г. и се развива като делегирана държавна дейност. Разположена е в оживен район в началото на с. Айдемир, отстоящо на 7 км. от гр. Силистра, с много добра инфраструктура – редовен автобусен транспорт /включително автобуси, преминаващи за съседните населени места и други областни центрове/, магазинна мрежа, поща. Материалната база и теренът около нея са общинска собственост с обща площ 4400 кв.м. ДВФУ е масивна пететажна сграда с пристроени помещения за кухня с трапезария, пералня, гладачна, складови помещения, ел, ВиК и агрегатно помещения, гаражи. В двора има обособена част с овощни дръвчета и паркова част с шадраван, беседка и цветя. Материалната база е уредена много добре – сградата е ремонтирана вътрешно и външно. Обзавеждането и оборудването е

подменено и подходящо за целите на предоставяната услуга. Одобреният за 2009 г. стандарт за издръжка на Дома е бил в размер на 910 000 лв., а от общинския бюджет са отпуснати 140 000 лв. за дофинансиране на проект за ремонт на сградата.

Към месец април 2010г. в ДВФУ са настанени общо 83 лица – 45 мъже и 38 жени. Потребителите се обслужват от 51 души персонал, като 32 от тях живеят в с. Айдемир, а останалите са от гр. Силистра. Домът предлага на потребителите постоянна грижа - медицински, социални услуги, консултиране, рехабилитация, денонощни здравни и санитарни грижи, задоволяване на битовите потребности, социо и културни дейности, образователни програми.

- **Дом за възрастни хора с психични разстройства с. Правда** – услугата е разкрита през 2000 г. и се развива като делегирана държавна дейност. Домът е разположен на 5 км., извън село Правда, общ. Дулово, в местността „Зли дол”. Материалната база и теренът около нея са общинска собственост с обща площ на терена е 47 305 кв.м. ДВХПР с.Правда разполага с три масивни сгради, като в момента се ползват две от тях – основна сграда, в която са настанени потребителите на социална услуга и административния персонал. Във втората сграда се помещава кухненски блок, перално помещение и складовете. В третата сграда са започнали строително-ремонтни дейности по проект „Красива България”, но проектът е спрян и обекта е замразен и неизползваем.

В специализираната институция се настаняват възрастни хора с психични разстройства. Общият капацитет на услугата е 70 души. Към м. април 2010 г. капацитета е запълнен.

Числеността на персонала в ДВХПР е 36 щатни бройки, но 7 лица работят извън институцията, в Направление „Социални услуги” гр. Дулово. Това е причина за недостатъчни и некачествени грижи към потребителите.

От края на 2009г. до настоящия момент Община Дулово и всички отговорни институции положиха много усилия за справяне с възникналия проблем с ДВХПР с. Правда. Вследствие на спрян ремонт по Проект „Красива България” част от дома остана разпокрит и условията не покриват критериите и стандартите за предоставяне на социалната услуга. Поради тази причина първоначално 15, а към месец април 2010г. 24 потребители са временно изведени в МБАЛ гр. Дулово, с цел осигуряване на нужното пространство и условия за оставащите в дома. Домът е включен в „План за реформиране на специализираните институции за възрастни хора с увреждания 2010-2011г.”, като предложението на АСП е поетапно реформиране, чрез намаляване на капацитета на институцията с 36 места. За запазване на услугата и на самите потребители е крайно необходимо разкриването на „Защитено жилище за хора с психични разстройства”, където да бъдат настанени изведените потребители. За реализирането на тази цел в община Дулово е създадена и работи междуведомствена комисия.

- **Дом за стари хора „Щастлива старост” гр. Алфатар** - Услугата е разкрита през 2005 г., развива се като делегирана държавна дейност. Домът е разположен в центъра на града. Има естетизиран двор, цветни лехи, алеи, борове. Материалната база е отлична – една сграда, обособени 11 спални със санитарни възли, две дневни, кухня, медицински кабинет, перално помещение, административен корпус. Материалната база и теренът около нея са общинска собственост с обща площ на терена и сградите 1 950 кв.м. Капацитетът на дома е 35 места. В него се настаняват психически и физически здрави хора. Насочват се за настаняване лица от територията на цялата страната. Потребителите се обслужват от 16 души персонал, като 14 от тях живеят в гр. Алфатар, а останалите две медицински сестри са от гр. Силистра и с. Цар Асен.

Изводи:

- Домът за възрастни хора с психични разстройства с. Правда обслужва възрастни предимно от страната. Този факт до голяма степен определя възможностите за

ограничаване на предоставянето на алтернативни услуги на настанените хора, единствено по посока на тяхното извеждане в защитено жилище.

- Домът за възрастни хора с физически увреждания в с.Айдемир е в ремонт от 2005 г., като в края на 2009 г. е завършен и отговаря на критериите и стандартите за предоставяне на социални услуги на лица с физически увреждания, установени с експертно решение на ТЕЛК. През периода поради ремонта приемът на потребители е бил ограничен само до спешни случаи. През м. Март 2010 г. е възстановено приемането на потребители.
- Големият капацитет на институциите за възрастни лица не дава възможност за индивидуализиране на грижата и създава рискове за влошаване на състоянието на настанените лица.
- Персоналът в част от институциите е предимно медицински и не получава достатъчно подкрепа за предоставяне на социални услуги.
- Организацията на работа в институциите и длъжностите на персонала създават предпоставки настанените лица да развиват зависимост от чуждата помощ, а не придобиване на социални умения за по добро включване.

5.2. Социални услуги в общността

В тази група влизат услуги, които се предоставят в семейна среда или в среда близка до семейната. По своя смисъл те представляват алтернатива на настаняването на деца и възрастни в институция и през последните години дават възможност да се реализира държавната политика за деинституционализация. Финансирането на тези услуги се извършва като държавно делегирани дейности и дейности, финансирани от общинския бюджет. Държавно делегираното финансиране на услугите и размерът на финансовия стандарт се определят с решение на Министерски съвет за всяка бюджетна година.

Услугите в общността, които са държавно делегирана дейност, се развиват динамично през последните години. Списъкът от социални услуги в общността е включен в Правилника за прилагане на закона за социално подпомагане (ППЗСП). В същото време, той се допълва непрекъснато, както се допуска и развиването на услуги, които не са включени.

За 2009 г. услугите в общността с държавно делегирано финансиране са: Дневен център за деца с увреждания; Дневен център за възрастни с увреждания; Дневен център за стари хора; Център за социална рехабилитация и интеграция; Център за временно настаняване; Център за обществена подкрепа; Социален учебно-професионален център; Защитено жилище; Звено "Майка и бебе"; Приют; Център за работа с деца на улицата; Кризисен център; Център за настаняване от семеен тип.

На територията на област Силистра функционират следните услуги в общността:

- **Община Силистра**
  - Център за социална рехабилитация и интеграция /ЦСРИ/ гр.Силистра
  - Дневен център за деца и младежи с увреждания /ДЦДМУ/ гр.Силистра
  - Дневен център за стари хора /ДЦСХ/ гр.Силистра
  - Кризисен център гр.Силистра
  - Защитено жилище /за лица, напускащи ДДЛРГ/ с. Айдемир
  - Преходно жилище към ДДЛРГ
  - Личен асистент
  - Социален асистент
  - Домашен помощник
  - Домашен социален патронаж
  - Обществена трапезария

- Клубове на инвалида и пенсионера
- ЦСРИ за деца и възрастни
- ЦОП
- **Община Ситово**
- Личен асистент
- **Община Тутракан**
- Личен асистент
- Домашен социален патронаж
- Обществена трапезария
- Клубове на инвалида и пенсионера
- **Община Главиница**
- Социален учебно-професионален център /СУЩ/ гр. Главиница
- Личен асистент
- Домашен социален патронаж
- Обществена трапезария
- **Община Алфатар**
- Кризисен център гр.Алфатар
- Преходно жилище към Дом за стари хора гр.Алфатар
- Личен асистент
- Домашен социален патронаж
- Обществена трапезария
- **Община Кайнарджа**
- Дневен център за стари хора /ДЦСХ/ с.Кайнарджа
- Дневен център за възрастни хора с увреждания /ДЦВХУ/
- с. Средище
- Личен асистент
- Домашен социален патронаж
- Обществена трапезария
- **Община Дулово**
- Личен асистент
- Домашен социален патронаж

Решението за разкриване на социални услуги се взема от Общинския съвет по предложение на кмета или общинските съветници. Инициативата за разкриването на услугата идва както от общинските власти, така и от неправителствени организации. През последните години се наблюдава засилена активност на общините към развитие на услугите, при която са водещи не само мотивите за оползотворяването на налични сгради и разкриването на нови работни места, но и покриването на актуални нужди на рискови групи в общността.

Управлението на социалните услуги в общността се извършва от общинската администрация или други доставчици – неправителствени организации или частни лица след провеждане на конкурс. В случаите на ръководство от страна на общината се наблюдава претовареност на общинските служители, които имат възможност да поемат най-вече административно-финансовото управление на услугата.

Регистрираните доставчици на социални услуги в област Силистра не са достатъчно като брой, но въпреки това работят с повечето от рисковите групи. На практика голямата част от услугите продължават да се управляват пряко от общините – възложените за управление услуги след конкурс за външни доставчици не са много.

5.2.1. Социални услуги в общността за деца в област Силистра

Социални услуги в общността за деца са развити в община Силистра, Алфатар и Главиница. Развитите услуги за деца, финансирани като държавно-делегираны дейности, са 4. От тях три са в община Силистра – Дневен център за деца и младежи с увреждания, Преходно жилище и Защитено жилище за деца, напускащи ДДЛРГ, една в община Алфатар – Кризисен център и една в община Главиница – Социален учебно-професионален център, където се предоставят социални услуги на деца и младежи от цялата страна.

Освен това в община Силистра има действащи ЦОП и ЦСРИ за деца и възрастни, които не са държавна дейност, а се финансират със собствени средства.

• Дневен център за деца и младежи с увреждания

Дневният център е разкрит през 1995 г. и е държавно делегирана дейност с ползватели деца и младежи от 3 до 35-годишна възраст. Разположен е в жилищен квартал в непосредствена близост до центъра на гр. Силистра и Дунавския парк, детски градини, училища, ДМСГД. Сградата е общинска собственост - на бивша детска ясла, строена през 70-те години на миналия век. Основен ремонт не е правен, в резултат на което има спешна необходимост от ремонт на покривната конструкция, както и от подмяната на дограмата. Вътрешно измазване на помещенията е правено за последно през 1995 г. Центърът разполага с двор 2145 кв.м. с обособени алеи и цветни градини. В същата сграда функционира и Дневен център за стари хора.

Главната цел на ДЦДМУ е предоставяне на комплексни социални услуги в общността, като осигури условия и подкрепа за социално включване, провеждане на корекционно-компенсаторна и възпитателна дейност и рехабилитация. Потребителите ползват Дневна грижа, като е осигурен безплатен транспорт - извозване от дома на потребителя до ДЦ и обратно, безплатна храна за децата до 18-годишна възраст; медицински грижи – оказване на долекарска помощ, изпълнение на предписано поддържащо лечение и корекционно-компенсаторна и възпитателна работа по програма на МТСП, групова и индивидуална работа с потребителите, логопедична терапия; психотерапия – индивидуална работа, сетивна стимулация; рехабилитация – кинезитерапия и психологична помощ.

Капацитет на дома е 48 души. Към април 2010 г. са настанени 48 деца и младежи, от които 28 момчета и 20 момичета.

Персоналът, състоящ се от 19 души, е добре подготвен и мотивиран, с опит и добри практики в предлагането на подобен род социални услуги.

• **Преходно жилище** – разкрито със Заповед на кмета на община Силистра през м. Януари 2010 г. по Проект на община Силистра „Преходно жилище”, осъществяван с финансовата подкрепа на Оперативна Програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд. Към настоящия момент функционира като социална услуга, предоставяна по проект. ПЖ е разположено в сградата на ДДЛРГ „Димчо Дебелянов” – Силистра, намиращ се в краен квартал на града. В съседство се намират жилищни сгради, Филиал на РУ „Ангел Кънчев” и ДСХ. На 200 метра функционира спирка на градския транспорт, осигуряваща връзки с общинския и областния център на всеки 30 минути. Материалната база е общинска собственост с обща площ 130 кв.м. ПЖ разполага с две спални с отделен санитарен възел, дневна, кухня и трапезария. Обзавеждането и оборудването е подходящо за целите на предоставяната услуга. Финансовите средства за издръжка на услугата са осигурени по Проекта и са в размер на 110 908,68 лв. за цялата продължителност на услугата, която е 14 месеца.

В ПЖ се настаняват младежи на възраст между 14 и 18 години, на които предстои напускане на специализирана институция, нямат връзки с близки и роднини и не ползват друга алтернативна социална услуга. Капацитетът на услугата е 8 души. Към м. април 2010 г. са настанени общо 8 деца и лица – 4 момчета и 4 момичета. Потребителите се обслужват

от 5 души персонал. Преходното жилище предлага на потребителите следните услуги – консултиране, постоянна грижа, ориентиране, информиране и обучение, помощ в домакинството, подкрепа за образование и обучение, здравно обучение и лична хигиена, подкрепа за достъп до пазара на труда, следдипломно квалификационно обучение.

- **Кризисен център за деца, жертва на трафик и насилие гр. Алфатар** - разкрито през 2008 г. Към настоящия момент функционира като социална услуга, делегирана от държавата дейност. КЦ е разположен в краен квартал на гр. Алфатар, в жилищен блок. Обзавеждането и оборудването е подходящо за целите на предоставяната услуга. Капацитетът на центъра е 9 места. В него се настаняват деца от 6 до 18 години от територията на страната, претърпели насилие или жертва на трафик. Проблем се оказва това, че в гр. Алфатар има само основно училище и настанените деца, на възраст между 16-18 години, не могат да посещават училище. Към м. април 2010 г. са настанени общо 5 деца. Потребителите се обслужват от 7 души персонал. Осигурява се подслон и защита на децата от 3 до 6 месеца, осигуряване на базисните потребности, задоволяване на здравните и образователни потребности, консултации с психолог, психиатър, арт терапия и др., с цел адаптиране и приобщаване към социалната среда (изграждане на социални умения).

- **Социален учебно-професионален център „Пеньо Пенев” гр. Главиница** - разположен в живописната местност “КОФАЛДЖА” на разстояние 3 км. от гр. Главиница. Центъра разполага със собствен превоз, който е единствената връзка на центъра с града. Центъра е разположен на площ от 80 дка. Разполага с общежитие на два етажа - 30 спални, всяка с отделен санитарен възел, с по 3 легла. Центъра има отделен учебен корпус с 16 класни стаи, с подходящо ученическо обзавеждане. Отделен кухненски блок, голяма столова с капацитет от 150 места, и малък кухненски блок с капацитет от 30 места. Големи складови помещения за хранителни продукти с хладилници, фризери и др. Административна сграда на 2 етаж – на първи етаж, на която се намира компютърна зала и сладкарница. Отделни сгради, където се помещават работилници. Открита спортна площадка и игрище за тенис, баскетбол и футбол.

Ползвателите на услугата са деца и лица от 16г. до 35г освидетелствани от ЕР на ТЕЛК имащи желание да се обучават.

Капацитетът на услугата е 90 места. Към месец април 2010г. ползвателите са 76 лица, като от тях от 16 до 18 годишна възраст – 11, от 18 до 25 годишна възраст – 52, от 25 до 35 годишна възраст – 13. Ползвателите са от областта и от други области на страната.

СУПЦ предлага на потребителите следните услуги - стимулиране на психичното развитие на всеки един курсист, изхождайки от конкретните дефицити в интелектуалното му развитие, психологическа рехабилитация на отрицателните прояви на поведението, общуването и взаимодействие на курсистите с останалите курсисти от центъра, с връстниците си и персонала на центъра, придобиване на хигиенни и трудови навици, овладяване на социално – битови умения.

- **Център за социална интеграция и рехабилитация** – разкрит през 2009 г. Към настоящия момент функционира като социална услуга, финансирана със средства на СНЦ „Надежда за добро бъдеще” – Силистра и по проект към БАЛИЗ. ЦСРИ е разположен в жилищен квартал в непосредствена близост до центъра на гр. Силистра и Дунавския парк, детски градини, училища, ДМСГД, ДЦДМУ, ДЦСХ. Сградата е общинска собственост и е отдадена безвъзмездно за срок от 10 години. Услугата се предоставя в подблоково пространство, в което са обособени 4 помещения на обща площ от 60 кв. м.

Основен ремонт на материалната база на центъра е правен през 2009 г., финансиран по проект „Изграждане на Център за социална рехабилитация и интеграция” към Фондация „Лале”. Центърът предоставя дългосрочна социална услуга за деца и възрастни с увреждания и е с капацитет 20 места. Към м. Април 2010 г. са настанени 25 потребители – 13 мъже и 12

жени, на които се предоставят комплексни социални услуги – консултиране, почасова грижа, информиране, ориентиране, обучения, рехабилитация, групова работа, терапия, работа на терен, образование, помощ в домакинството.

- **Център за обществена подкрепа** – разкрит през 2008 г. с финансовата подкрепа на Фонд „Социално подпомагане” от Женско сдружение „Екатерина Каравелова”. От 2009 г. дейността се финансира със средства на сдружението и подкрепата на деца и семейства в риск. ЦСРИ е разположен в оживен жилищен квартал недалеч до центъра на гр. Силистра. Сградата е собственост на ЖС „Екатерина Каравелова” и е предоставена безвъзмездно от Управителния съвет на сдружението за изграждане на ЦОП. Услугата се предоставя в две помещения със санитарен възел обща площ от 88 кв. м., ремонтирани оборудвани през 2009 г. със средствана Сдружението.

Центърът е с капацитет 30 души и е предназначен за предоставяне на социална услуга за жени и деца, преживели насилие. Към м. Април 2010 г. центъра работи с 9 потребители – 4 мъже и 5 жени, на които се предоставят комплексни социални услуги – консултиране, информиране, ориентиране, обучения, рехабилитация, групова работа, терапия.

Изводи:

- Услуги в общността за деца са развити в общините Силистра, Алфатар и Главиница, където има голям брой детско население. Те посрещат приоритетно нужди на деца с увреждания и деца жертви на насилие.

- Услугите предлагани в Центъра за обществена подкрепа биха могли да оптимизират дейността си, като конкретизират рисковите групи, с които работят, и подкрепата, която им оказват.

- Услуги за деца с увреждания са развити само в община Силистра, където е и най-голямата група от деца със заболявания. Тяхното функциониране би могло да се доразвие чрез разширяване на достъпа до услугите и създаване на нови услуги и в другите общини.

- Услугите за деца в област Силистра, с изключение на децата - жертви на насилие, са акцентирани приоритетно към подкрепа на децата, и не включват в достатъчна степен работа със семействата.

- В областта не е развита приемната грижа. Настаняването при близки и роднини се използва в по-голяма степен като алтернатива на институционалната грижа.

- В областта липсват услуги за подкрепа на деца и младежи с отклоняващо се поведение. Тази рискова група е включена единствено в работата на МКБППМН, която включва предимно предприемане на възпитателни мерки и насочване към наказания и няма възможности да предостави необходимата подкрепа за тази група деца.

5.2.2. Социални услуги в общността за пълнолетни лица и възрастни в област Силистра

Общият брой на социалните услуги в общността за възрастни в област Силистра е 8, от които 2 са Дневни центрове за стари хора (Силистра, Кайнарджа), 1 Дневен център за възрастни хора с увреждания (с. Средище, общ. Кайнарджа), 1 Кризисен център за жени и деца жертва на насилие и трафик (Силистра), 1 Център за социална рехабилитация и интеграция (Силистра), 1 Преходно жилище към Дом за стари хора „Щастлива старост” – гр. Алфатар и 33 клуба на инвалида и пенсионера в общините Силистра и Тутракан. В повечето общини на областта се предоставят услугите Домашен социален патронаж, личен асистент, домашен помощник и социален асистент.

- **Защитено жилище** – разкрито през 2009 г. Към настоящия момент функционира като социална услуга, делегирана от държавата дейност. ЗЖ е разположено в оживен населен район в началото на с. Айдемир, отстоящо на 5 км. от гр. Силистра, с много добра инфраструктура – редовен автобусен транспорт /включително автобуси, преминаващи за съседните населени места и други областни центрове/, магазинна мрежа, поща. Материалната база е общинска собственост с обща площ 176,30 кв.м. ЗЖ е разположено в два апартамента в непосредствена близост един до друг. Всеки един от апартаментите включва две спални с по две легла, баня, тоалетна отделна, хол, кухня, мокро помещение, две тераси и помещение за персонала. Обзавеждането и оборудването е подходящо за целите на предоставяната услуга. Одобреният за 2009 г. единен стандарт за издръжка на ЗЖ е бил в размер на 41591 лв., а с доброволен труд и средства от общинския бюджет е извършен първоначалния ремонт на помещенията.

В ЗЖ се настаняват младежи над 18 години, но не повече от 25 годишна възраст. Капацитетът на услугата е 8 души. Към м. април 2010 г. са настанени общо 5 лица – 4 мъже и 1 жена. Потребителите се обслужват от 5 души персонал, като 1от тях живее в с. Айдемир, а останалите са от гр. Силистра. Защитеното жилище предлага на потребителите следните услуги – консултиране, ориентиране, информиране и обучение, помощ в домакинството, подкрепа за образование и обучение, здравно обучение и лична хигиена, подкрепа за достъп до пазара на труда.

- **Дневен център за стари хора Силистра** – разкрит през 1995 г. Към настоящия момент функционира като делегирана държавна дейност. ДЦСХ е разположен в оживен населен район в непосредствена близост до центъра на гр. Силистра и Дунавския парк. В съседство има детски градини, училища, ДМСГД. Сградата е общинска собственост - на бивша детска ясла, строена през 70-те години на миналия век. Основен ремонт не е правен, в резултат на което има спешна необходимост от ремонт на покривната конструкция, както и от подмяната на дограмата. Вътрешно измазване на помещенията е правено за последно през 1995 г., когато е настанен ДЦСХ. Центърът разполага с двор 2145 кв.м. с обособени алеи и цветни градини. За 2009 г. услугата е разполагала с 44 400 лв. от държавния бюджет. Дневният център е с капацитет 30 потребители - стари хора в пенсионна възраст, на които се предоставят комплексни социални услуги – условия за социални контакти и подкрепа за социално включване. В противоречие с методиката за предоставяне на услугата, на потребителите не се предоставя храна. В рамките на дневната грижа /от 8,00 до 17,00 часа/ потребителите имат възможност да ползват битови услуги, медицинско обслужване, социални услуги и рехабилитация/кинезитерапия. За тях се грижи специализиран персонал, като част от него е на непълно работно време.

- **Дневният център за стари хора Кайнарджа** е услуга в общността, която функционира от 2004 година. Услугата е държавно делегирана дейност, която се управлява от община Кайнарджа. Капацитетът на услугата за е 40 места. Персоналът на центъра е 4 души. Екипът работи без методическа подкрепа и обучения, което създава риск работата да се ограничи около предоставяне на сигурно пространство и социални контакти на старите хора, ползващи центъра. Сградата е в центъра на с.Кайнарджа, с много добро оборудване и обзавеждане. Представява втори етаж от общинска сграда – 12 помещения, с обща площ 176,94 кв.м. Ползвателите са стари хора в пенсионна възраст, на които се предоставят комплексни социални услуги – топли напитки, възможност за ежедневни социални контакти, рехабилитационни дейности, възможност за осъществяване на културни дейности. На потребителите не се предоставя храна, което не е в съответствие с методиката. Услугата разчита само на бюджетното финансиране и не развива проектни дейности, които да подобрят работата в центъра.

- **Дневен център за възрастни хора с увреждания с. Средище, общ. Кайнарджа** – разкрит през 2009 г. по проект на Програма ФАР2006, бюджетна линия BG 2006/018-343.01.01 „Деинституционализация при предоставяне на услуги в общността за рискови групи”-фаза 3. Извършени са строително-ремонтни дейности за създаване на условия за предоставяне на социалната услуга. Сградата е едноетажна с площ 448,55 кв.м. В нея има изградени просторни помещения за отдых, почивка и социални контакти, помещение за трудотерапия, 3 спални помещения, помещения за рехабилитация - оборудвани с необходимите уреди, кабинети за персонала, трапезария, кухненски блок и сервизни помещения. Обзавеждането в единият санитарен възел е съобразено с нуждите на хора с инвалидни колички с оглед улесняване при самообслужване. Всички помещения са обзаведени подходящо, с необходимите мебели. Поддържа се отлична хигиена. Създадени са условия за социална интеграция и рехабилитация, възможност за пълноценно общуване в съответствие с желанията и способностите на възрастните хора. От 2010 г. услугата е държавно делегирана дейност, която се управлява от община Кайнарджа. Капацитетът на услугата за е 50 места. Брой щатни длъжности – 20. Към месец април, все още няма финансиране на услугата, но центъра не е прекъсвал дейността си след приключване на проекта, макар и с по-малък брой потребители, 4 души персонал, като средствата са осигурени от Общината. Към месец юни 2010 г. е получено финансиране и се подготвя настаняването на потребителите и назначаване на персонал.

- **Център за социална рехабилитация и интеграция Силистра** – разкрит през 2008 г. Към настоящия момент функционира като социална услуга, делегирана от държавата дейност, предоставяна от външен доставчик – Фондация „Съпричастие” - Силистра, след проведен конкурс. ЦСРИ е разположен в оживен населен район в непосредствена близост до центъра на гр. Силистра. Сградата, в която се предоставя услугата е общинска собственост – в нея се помещават Медицински център „ЕСКУЛАП”, РЦЗ, ЕК на ТЕЛК, медицински и стоматологични кабинети, офиси на фирми, сдружения, медии и др. Услугата се предоставя в 2 помещения, използвани за офис и други 3, обособени като компютърна зала, зала за народни танци и зала за трудотерапия на обща площ 49,45 кв. м. Помещенията за офис са предоставени за безвъзмездно ползване от Община Силистра за срок от 5 години, а останалите помещения за срок от 10 години.

Основен ремонт на материалната база на центъра е правен през 2009 г., финансиран по проект. За 2009 г. услугата е разполагала с 50 600 лв. от държавния бюджет, съгласно определения единен държавен стандарт за предоставяне на услугата ЦСРИ. Центърът е с капацитет 20 места и е предназначен за хора с увреждания, на които се предоставят комплексни социални услуги – консултиране, информиране, ориентиране, обучения, рехабилитация, трудотерапия, помощ в домакинството, организиране на свободното време. Към м. Април са настанени 24 ползватели – 6 мъже и 18 жени.

- **Кризисен център за жени и деца, жертва на насилие и трафик гр.Силистра**

Услугата е разкрита през 2001 г. от Женско сдружение ”Екатерина Каравелова” по проект „Повярвай в себе си”, финансиран от Фондация „Работилница за граждански инициативи” за изграждане на консултативен център за жени, преживели домашно насилие. Същата година с финансиране по Програма ФАР на ЕС се изгражда Подслон към Центъра. Сградният фонд на площ от 150 кв.м.е предоставен от Община Силистра за срок от 10 години.

През 2004 г. средствата за дейността се осигуряват от фонд „Социално подпомагане” към АСП, впоследствие до 2006 г. Подслонът се издържа основно от дарители на организацията.

От началото на 2006 г. дейността се финансира като делегирана държавна дейност, а СНЦ печели конкурс на Община Силистра за предоставяне на услугата като външен

доставчик. От 2008 до 16.07.2008 г. услугата се преобразува от „Дом за временно настаняване” в „Център за временно настаняване” и „Кризисен център”.

Ползвателите на този вид социална услуга в общността са жени и деца, жертви на домашно насилие и трафик, а капацитетът е за 10 души. Данните от последните години сочат завишаване броя на ползвателите – за 2008 г. в Центъра са намерили подкрепа 27 деца и жени, за 2009 г. техният брой е 49, а само за първите 4 месеца на 2010 г – 27.

В Кризисния център се настаняват лица от цялата страна, но фактите сочат, че преобладава броя на тези от Силистренска община. До 31.12.2009 г. щатните длъжности са били 4, а от настоящата година вече са 6,5. Екип от професионалисти – социални дейности, психолог, социален случай-деца и специален случай-семејство, работи с ползвателите за кризисно настаняване, консултиране – психотерапевтично, юридическо, рехабилитация, психотерапия, ориентиране, информирание и обучение.

Кризисният център е разположен в част от бивша детска градина. Помещенията, в които се предоставя услугата не отговарят на противопожарните изисквания, тъй като са разположени над котелното помещение на сградата. С решение на Общински съвет Силистра, на КЦ са предоставени помещения в бивша Стоматологична поликлиника, с обща площ 450 кв.м., за които има изготвена документация за преустройство. ЖС”Е.Каравелова” кандидатства за финансиране на преустройството по ОПРР – подобряване на социалната инфраструктура, но проектът не получава финансиране и СМР не са извършвани.

• **Преходно жилище към Дом за стари хора – Алфатар.** Услугата е разкрита през 2009 г. по Проект на Програма ФАР, като финансирането е по схема за безвъзмездна финансова помощ, бюджетна линия BG 2006/018-343.01.01-2.55 „Деинституционализация посредством предоставяне на услуги в общността за рискови групи”. От 2010г. е държавно делегирана дейност. Капацитет на услугата – 9 места.

Сградата представлява крило от Дома за стари хора, като е обособен външен самостоятелен вход и същевременно вътрешна връзка с Дома. Обща площ на терена и сградите е 652 кв.м., общинска собственост. В жилището има изградени просторна дневна - за отдих, почивка и социални контакти на потребителите, 5 спални помещения всяко със самостоятелен санитарен възел, кухня и тераса. Поддържа се отлична хигиена. Създадени са условия и възможности за пълноценно общуване в съответствие с желанията и способностите на възрастните хора. Адаптирането и социализацията на потребителите става с подкрепата на социален работник, трудотерапевт и медицинска сестра – 3 щатни бройки.

Основната цел на изграденото преходно жилище е деинституционализацията на възрастните хора от Дома за стари хора, които имат физически и интелектуален потенциал, умения и навици да водят независим начин на живот, подпомагани от специалисти да живеят в среда близка до семейната. Всичко това на практика вече е постигнато чрез създадените условия за подпомагане, взаимопомощ, ефективна защита и социална интеграция на възрастните хора в подкрепата на усилията им да водят относително самостоятелен живот. Индивидуалния подход към всеки обитател на преходното жилище спомага за развитие на личния потенциал, по-лесно справяне с проблеми и трудности, преодоляване на социалната изолация посредством осигуряване на възможност за участие в различни видове дейности.

В изпълнение на социалната политика насочена към прехода от институционална грижа към социални услуги в общността, преходното жилище позволява на настанени лица със съхранени битови и социални навици от Дома за стари хора – гр.Алфатар, който не се нуждаят от постоянна грижа да живеят по-самостоятелно. Преходното жилище е организирано така, че в деня на потребителите да се редуват различни типове дейности – домашни задължения, труд, развлечения, екскурзии и свободно време. Основните усилия от дейността на Преходното жилище ще са насочени към създаване на сигурна и подкрепяща страна, както и изграждане на взаимоотношения между обитателите, основани на толерантност, разбирателство и добронамереност. Основната дейност се свежда до обучение

в битови умения, подкрепа в личностното развитие и социални контакти, организирани на мероприятия извън жилището, за които е осигурен собствен транспорт.

- **Домашен социален патронаж в област Силистра**

Община	Капацитет	Ползватели към април 2010 г.
Силистра	280	292
Тутракан	160	192
Главиница	150	133
Ситово	Услугата не се предлага	-
Алфатар	100	46
Кайнарджа	410	207
Дулово	100	47
Общо	1200	923

Домашният социален патронаж е услуга развита в 6 общини като общинска дейност. Услугата е финансирана от общинския бюджет. Доставчик на услугите са кметовете със средства осигурени от общинските бюджети. Услугата е широко разпространена с най-голям брой ползватели и достига до клиенти и в по отдалечени места. Нейното развитие е ограничено в известна степен от ограничените финансови възможности на общините да разширяват дейностите, включени в услугата и да подобряват тяхното качество.

- **Клуб на инвалида и пенсионера** – Клубове са изградени в общините Силистра и Тутракан. След 1989 г. на територията на община Силистра са разкрити и функционират 25 КИП, разположени в помещения – общинска събственост и финансирани от общинския бюджет. 7 от клубовете са разположени в оживени населен райони в гр. Силистра, на територията на които живее компактно население в пенсионна възраст с физически увреждания. Останалите 18 клуба са базирани в селата на територията на общината. Основен ремонт на помещенията не е правен, но при необходимост и възможност се извършват текущи ремонти и оборудване с общински средства и дарения. За 2009 г. за финансирането на всички КИП са заложили средства в размер на 67 770 лв. от общинския бюджет. Всеки един от клубовете се посещава средно от 50 човека - хора в пенсионна възраст и с определен процент нетрудоспособност, удостоверява с ЕР на ТЕЛК, на които се предоставят комплексни социални услуги – консултации, информирани и обучения, социално подпомагане на хора с увреждания, подкрепа за социално включване, организирани на свободното време.

В община Тутракан функционират 7 клуба, като 3 от тях са в гр. Тутракан и 4 в селата Белица, Варненци, Шуменци и Старо село.

- **Услуги, предоставяни по проекти и програми**

- **Личен асистент по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”** През 2010г. в дирекции „Социално подпомагане”, от областта са приети 565 броя заявления на кандидати за потребители на услугата „Личен асистент” по Проект „Социална услуга за качествен живот – фаза 2” и 559 броя заявления от кандидати за лични асистенти. Спазвайки изискванията по проекта в програмата са включени 158 потребители на услугата „Личен асистент”, от които 59 са самотноживеещи и 99 – с увреждания. През 2009г. по Проект „Социална услуга за качествен живот – фаза 1” са обслужени 102 потребители, от които 38 самотноживеещи, 31 лица с увреждания и 33 деца с увреждания.

- **Личен асистент по Национална програма „Асистенти на хора с увреждания”**. През 2010 г. чрез дирекции „Социално подпомагане” от областта е осигурена заетост в дейност

“Личен асистент” на 79 безработни лица, от които 11 са лични асистенти на 11 деца. За 2009 г. лични асистенти са били 180 лица, а по изключение 14 лица.

Тези услуги са предпочитани, тъй като са най-близко до семейната среда на клиентите.

- **Социален асистент** – Услуга в семейна среда, която се предоставя по ОП „РЧР” и към м. април 2010 г. е с капацитет 16 места за община Силистра.

Услугата е разкрита през 2009 г. и към момента се финансира по проект по ОП „РЧР”. Доставчик на услугата е „Община Силистра”, намираща се в централната част на гр. Силистра и се предоставя, както в града, така и в населените места, прилежащи към община Силистра.

Услугата е предназначена за деца и лица с трайно намалена трудоспособност. Към м. април 2010 г. 16 потребители са обгрижвани в семейна среда от 7 социални асистента.

- **Домашен помощник** – Услуга в семейна среда, която се предоставя по ОП „РЧР” и към м. април 2010 г. е с капацитет 45 места, за община Силистра.

Услугата е разкрита през 2009 г. по проект по ОП „РЧР”. Доставчик на услугата е „Община Силистра”, намираща се в централната част на гр. Силистра и се предоставя, както в града, така и в населените места, прилежащи към община Силистра. Услугата е предназначена за обгрижване в домашна среда деца и лица с трайно намалена трудоспособност. Към м. април 2010 г. услугата се предоставя на 45 потребители от 21 домашни помощници.

- **Други услуги**

- **Бюро за социални услуги** – разкрито през 2010 г. Към настоящия момент функционира като социална услуга, финансирана със средства на СНЦ „Диабет”. БСУ е разположено в оживен населен район в непосредствена близост до центъра на гр. Силистра. Сградата, в която се предоставя услугата е общинска собственост – в нея се помещават Медицински център „ЕСКУЛАП”, РЦЗ, ЕК на ТЕЛК, медицински и стоматологични кабинети, офиси на фирми, сдружения, медии и др. Услугата се предоставя в 1 помещение с площ 20 кв. м. Бюрото обслужва около 330 диабетно болни лица и техни близки и роднини, на които се предоставят комплексни социални услуги – консултиране, информирание, ориентирание, обучение, работа на терен.

- През 2008 година беше създадена **Общинска организация на инвалидите в община Тутракан** към СИБ, а през месец септември 2009 г. отвори врати и клуба на инвалидите. Клуба на инвалида предоставя административни услуги, помощ при попълване на формуляри, писане и изпращане на жалби и молби, предоставят информация за законодателството и правата на хората с увреждане. Клубът на инвалида е и място за обмен на информация, занимателни игри и изработване на сувенири за празниците .

Изводи:

- Най-развита услуга в общността за възрастни хора са Домашните социални патронажи, които биха могли да подобрят дейността си по отношение на специализиране на персонала за подобряване на социалната подкрепа на клиентите и търсене на възможности за допълнително финансиране, което да намали броя на хората, които се отказват от ползване на услугата, поради завишаване на таксите.

- Дневните центрове за стари хора в област Силистра предоставят социални услуги на много малка част от нуждаещите се.

- Дневните центрове покриват част от нуждите на старите хора, но е необходимо да се подобри организацията на работа и да се разшири обхватът на предоставените услуги.

- Центърът за социална рехабилитация и интеграция е с пълен капацитет и не задоволява потребностите на големия брой нуждаещи се, което показва необходимостта от разкриване на още такива в общината и в други населени места от областта.

5.3. Карта на териториалното разпределение на специализираните институции и социалните услуги в общността на областно ниво

5.4. Социално подпомагане и мерки

Предоставяне на социални помощи при прилагане на диференциран подход цели осигуряване на основните жизнени потребности и допълване на доходите на бедни лица и семейства до диференцирания минимален доход, чрез предоставяне на месечни, целеви и еднократни помощи, съгласно Закона за социално подпомагане и Правилника за неговото прилагане /ЗСП и ППЗСП/. Помощите се отпускат след преценка на доходното и имуществено състояние, семейното положение и здравословно състояние на лицата и семействата, като се прилага диференциран подход към всеки отделен случай; осигурява здравните вноски на лицата; предоставя целеви средства за диагностика и лечение в болнични заведения на български граждани с прекъснати здравно-осигурителни права. Приоритетно помощите се предоставят на самотни възрастни хора, хора с увреждания, родители, които сами отглеждат децата си. За тях диференцираният минимален доход за определяне на размера на месечната помощ е в по-голям размер.

- През 2010 г. по ППЗСП, с еднократни, целеви и месечни социални помощи са подпомогнати общо 2 705 лица и семейства от област Силистра.. В сравнение с 2009 г. се отчита намаляване на случаите, обект на социално подпомагане, което до голяма степен се дължи на промяната в условията за получаване на помощи.

- За периода януари–март 2010 г. по Закона за семейни помощи за деца и Правилника за неговото прилагане, със семейни помощи при бременност, раждане и отглеждане на деца са подпомогнати общо 13 729 случая, за 18 730 деца. За 2009 г. са подпомогнати общо 13 880 случая за 18 964 деца. Очертава се намаление на подпомаганите семейства с деца по Закона за семейни помощи за деца с 151 семейства, за 234 деца. Основна причина за това е

намаляване на броя на правоимащите семейства, ниската раждаемост и изселване от региона, поради високата безработица.

- За 2010 г. по Правилника за прилагане на Закона за интеграция на хората с увреждания, в областта е оказана подкрепа общо на 17 619 лица с увреждания, в това число 539 деца. За същия период на 2009 г. са подпомогнати общо 17 193 лица с увреждания, като 515 са деца. Отчита се нарастване с 426 в броя на лицата с увреждания, на които е оказана подкрепа по Закона за интеграция на хората с увреждания и Правилника за неговото прилагане.

- За покриване на част от разходите за отопление през зимния период се предоставят целеви помощи за отопление. Основен приоритет са самотно живеещите възрастни хора, хората с трайни увреждания и родителите, които сами отглеждат децата си, като се осигурява облекчен достъп до помощта. Наблюдава се намаление в броя на подпомогнатите случаи и по тази програма. За отоплителен сезон 2009/2010 г., обхващащ периода от 1 ноември до 31 март, в областта са отпуснати целеви помощи за отопление общо на 5333 лица и семейства, спрямо 5427 случая за отоплителен сезон 2008/2009 г.

В съответствие и изпълнение на принципите за закрила на детето – отглеждане на децата в семейна среда, се оказва финансова подкрепа на семействата. Тя е част от работата по превенция на изоставянето, реинтеграция, настаняване на деца в семейства на роднини и близки, настаняване в приемни семейства. Към месец май 2010 г. в област Силистра е оказана финансова подкрепа на 93 семейства за работа по превенция на изоставянето, реинтеграция, настаняване на деца в семейства на роднини или близки. Сравнението с предходната година показва, лек спад в общия брой на случаите - финансова подкрепа през 2009 г., е оказана на 100 семейства.

6. Оценка на ресурсите за развитие на социални услуги в област Силистра.

6.1. Анализ на човешките ресурси за предоставяне на услуги

В настоящият анализ на ситуацията човешките ресурси са разгледани в тяхната структура и динамика. По-горе ясно са изведени тенденциите на трайно намаляване и застаряване на населението в област Силистра. Анализът съдържа и данни за икономическата активност, безработицата и заетостта, от гледна точка на образователния, възрастов и професионално-квалификационен състав на работната сила. Застаряването на населението и де популацията оказват и ще оказват за в бъдеще негативно влияние върху структурата на общинските икономики в областта. Една от предпоставките за ефективност на социалните услуги е наличието на квалифициран и мотивиран персонал. Рзвитието и обучението на човешките ресурси в тази област е важна предпоставка за качествени услуги.

6.1.1. Общински администрации

Дейностите по определянето и реализирането на социалната политика в общините се осъществява от служителите в общинските администрации. Във всички общини, с изключение на Община Силистра обикновено един служител отговаря за дейностите във всички социални сектори – социални услуги, трудова заетост, образование, здравеопазване, противообществени прояви, култура, младежта и спорта, като междуременно изпълнява и други административни задължения.

Честа практика е дейностите по административното и финансово управление на социалните услуги да бъдат разпределени между служителите в съществуващите отдели и да е определен един отговорник – в Алфатар това е Секретарят на общината, а в Ситово – зам.-кмет. Единствено в община Силистра е обособена дирекция „Здравеопазване и социална политика” и отдел към нея. Конкретно със социално подпомагане, планиране, разкриване,

контрол на качеството на социалните услуги, изготвяне и реализиране на проекти за външно финансиране в социалната сфера са ангажирани двама служители и други двама, занимаващи се с осигуряване на трудова заетост по национални и европейски програми.

В община Силистра с Решение на Общински съвет Силистра е създадена Общинска служба за социални услуги, която обединява счетоводството на всички предоставяни услуги на територията на общината, осигурява методическа помощ и изпълнява контролни функции относно качеството на предоставяните услуги.

Към Община Силистра функционира като консултативен орган Обществен съвет по социално подпомагане и услуги, който спомага за осъществяване на сътрудничество, координация и консултация между общината, централните държавни органи и доставчиците на социални услуги с цел реализиране на социалната политика на общината. Основните направления на работа на Съвета са осъществяване на обществен контрол върху развитието на социалните услуги и инициативи, изготвянето и реализирането на социални стратегии и програми, стимулиране на партньорство между местната власт и доставчиците на социални услуги и отпускане на еднократни социални помощи на граждани в неравностойно социално положение.

Извод:

Общинските администрации не разполагат с достатъчна щатна численост за развитие и управление на социалните услуги на територията на област Силистра. Персоналът, дори да е добре обучен и мотивиран е недостатъчен, предвид и на другите административни задължения на служителите, заетостта им в различни комисии, съвети и произхождащите от това ангажименти.

6.1.2. Дирекции „Социално подпомагане”

Дирекциите “Социално подпомагане” са териториални структури на АСП, базирани в общините.

Структура на Дирекциите “Социално подпомагане”

ДСП	Териториален обхват – общини Отдели в общините	Щатна численост 2008	Щатна численост 2009	Щатна численост м. април 2010
ДСП - Силистра		43	43	38
Отдел "ЗД"	Силистра и Ситово			
Отдел "СЗ"	Силистра и Ситово			
Отдел "ХУСУ"	Силистра и Ситово			
ДСП - Тутракан		23	23	23
Отдел "ЗД"	Тутракан и Главиница			
Отдел "СЗ"	Тутракан и Главиница			
Отдел "ХУСУ"	Тутракан и Главиница			
ДСП - Алфатар		18	14	14
Отдел "ЗД"	Алфатар и Кайнарджа			
Отдел "СЗ"	Алфатар и Кайнарджа			
Отдел "ХУСУ"	Алфатар и Кайнарджа			
ДСП - Дулово		24	26	25
Отдел "ЗД"	Дулово			
Отдел "СЗ"	Дулово			
Отдел "ХУСУ"	Дулово			

Извод:

След последните промени в нормативната уредба броят на дирекциите е намален, като една дирекция отговаря за две общини. Единствено ДСП – община Дулово не отговаря за друга община.

Фактът, че дирекциите не разполагат с достатъчен човешки ресурс, се отразява негативно върху целостта на обхвата в населените места и мотивацията на заетия персонал.

6.1.3. Наличен персонал в действащите социални услуги

УСЛУГИ	ОБЩИНА	Капацитет	Персонал м. април 2010	Специали зиран персонал
ДСХОЛ	Силистра	210	67	16
ДСХ	Алфатар	35	16	4
	Тутракан	40	19	5
ДВФУ	Силистра	130	52	15
ДВПР	Дулово	70	39	14
ДДЛРГ	Силистра	78	25	13
	Главиница	40	32	15
ДМСГД	Силистра	100	81	35
ДЦДМУ	Силистра	48	22	10
ДЦСХ	Силистра	30	6	2
	Кайнарджа	40	4	2
ДЦВФУ	Кайнарджа	50	20	1
ЦСРИ		20	4	2
ЦСРИ– деца и възрастни		20	1	1
КЦ		10	7	4
ЗЖ		8	7	4
ПЖ за деца, напускащи СИ	Силистра	8	5	4
ПЖ за стари хора	Алфатар	9	3	2
ДСП	Силистра	280	35	5
	Алфатар	100	4	0
	Главиница	150	10,5	0
	Дулово	100	12	1
	Кайнарджа	410	10,5	0
ЦОП		40	2	2
КИП		1250	25	0
Бюро за информация	Силистра	320	1	0
Кризисен център за деца, претърпели насилие и жертва на трафик	Алфатар	9	7	2
Обществена трапезария	Тутракан	80	3	0

Забележка: Услугите СА, ДП, ЛА, Детегледач не са включени в таблицата, поради неопределената задължителна специфика на длъжностите.

Изводи:

Почти всички услуги се предоставят от общините и са делегирани от държават дейност.

Съгласно Методиката за определяне числеността на персонала в специализираните институции и социалните услуги в общността, наетите по трудово правоотношение лица покриват изискването относно видовете длъжности, но не и изискването за численост на персонала, особено що се отнася до специализирания персонал. Основната причина за това са недостатъчните финансови средства, определени с единните разходни стандарти за отделните услуги, които включват разходи за възнаграждения, осигуровки и издръжка. Средната брутна заплата в сферата на социалните услуги е една от най-ниските, което демотивира персонала и затруднява наемането на специалисти. За да бъдат изпълнени изискванията на Методиката за численост е необходимо да бъдат осигурени допълнително финансови средства от местни приходи или по програми и проекти. Невъзможността на по-малките общини и тези с ниска икономическа активност да дофинансират дейността на социалните услуги от общинските бюджети и липсата на опит и капацитет за разработване и реализиране на проекти с външно финансиране ограничава доставчиците на услуги да определят разходите си в рамките на средствата, определени с единните разходни стандарти.

6.1.4. Включване на НПО, като доставчици на социални услуги.

На територията на областта няма достатъчно неправителствени организации, реално работещи в сферата на социалните услуги, поради липса на човешки и капиталов ресурс. В общините няма изградени регистри на такива сдружения и организации, което възпрепятства изграждането на партньорство между местната власт и гражданското общество за развитие на социалните услуги.

По-активно включване на НПО сектора се наблюдава предимно в община Силистра, където през последните години местните власти са установили различни практики за въвличане и трайно участие на неправителствените организации в управлението на социалните услуги. Повечето проекти на НПО са разработени съвместно с общинската администрация.

В резултат на това на територията на област Силистра за управление на външен доставчик са предоставени само три социални услуги, една от които – Домашен социален патронаж в община Тутракан и други две – Кризисен център и Център за социална интеграция и рехабилитация в община Силистра.

Извод:

Не се използва оптимално партньорството на местната власт с широко участие на граждани, НПО и бизнес за формиране на по-добри политики и възможности за развитие на социални услуги и тяхното ефективно, отговорно и демократично управление.

6.2. Финансово-счетоводен анализ на дейностите на общините в област Силистра

За извеждане на необходимите за плановия процес тенденции е направен анализ на финансово състояние на общините и областта като цяло. В някои случаи информацията не е достатъчно детайлизирана или прецизна. Като цяло община Ситово не участва във финансовия анализ.

Главен акцент в извършване на анализа е открояването на определени нагласи, фиксирането на конкретни приоритети, разкриването на конкретни резерви в развитието преди всичко на социалните услуги в област Силистра.

Основните източници за финансиране на социалните услуги в общините от област Силистра са:

1. републиканския бюджет – субсидии за делегирани от държавата дейности;

2. собствени приходи на общините – за местни дейности и дофинансиране на държавните дейности
3. отпуснати средства по проекти, финансирани от ЕС

Стойностни показатели на общините за делегираните от държавата дейности

за 2010 г. (без капиталови разходи)

(в ХИЛ.ЛВ.)

общини	Разходи за делегирани от държавата дейности за 2010 г.	В т.ч.:					
		общинска администрация	отбрана	образование	здравеопазване	социални грижи	култура
Алфатар	1 121,2	366,6	58,3	355,0	11,5	252,8	77,0
Главиница	3 596,6	761,8	59,9	1 782,6	47,0	772,0	173,3
Дулово	7 453,6	1 154,3	70,6	5 312,3	193,4	459,9	263,1
Кайнарджа	1 626,6	454,8	57,7	977,7	23,6	55,0	57,8
Силистра	14 882,7	1 449,6	179,2	8 511,0	992,3	2 909,7	840,9
Ситово	1 293,7	467,4	60,7	681,1	26,7	57,8	
Тутракан	4 122,8	701,1	71,5	2 723,9	97,9	214,8	313,6
Общо:	34 097,2	5 355,6	557,9	20 343,6	1 392,4	4 664,2	1 783,5

Анализът сочи, че предвидената субсидия за делегираните от държавата дейности в област Силистра за социални услуги е в размер на 4 664 200 лв. като общата за всички държавни дейности за областта е 34 097 200 лв. Тези средства са на трето място след образованието, което заема най-голям дял от 59.7 % от всички разходи. Второто място в областната класификация с 15.7 % от всички разходи се пада на Общинска администрация. След социалните услуги в областта са културата с дял от 5.2 %, здравеопазване – 4.1 % и отбрана – 1.6 %. Делът на субсидията за социални грижи е 13.7 % от общата субсидия за делегирани от държавата дейности. Най-голямо е участието на социалните услуги в областния център – община Силистра – 62.4 %, следван от община Главиница – 16.6 %, община Дулово – 9.9 %. Най-слабо развити социални услуги, които се финансират от Републиканския Бюджет, има в община Кайнарджа – едва 1.1 %, община Тутракан – 4.6 % и община Алфатар – 5.4 %.

На основата на тези няколко анализа може да се направят следните изводи:

- Силната зависимост на общините от Републиканския бюджет, от който получават различни субсидии – за делегираните от държавата дейности и изравнителни субсидии, чрез които се осигурява финансиране и на местните дейности. В този смисъл е целесъобразно да продължи процесът на финансова децентрализация, за да може общините да постигнат по-голяма самостоятелност в плановия и изпълнителски процес. Това ще позволи по-гъвкаво да се управляват наличните финансови средства, тъй като ще има по-големи възможности за маневриране при решаването на съществуващите задачи на местно равнище.
- Процесът на планиране повече е фокусиран към националните приоритети и програми, откъдето и по линията на които се получават преобладаващите средства за общински нужди. Общинският процес на планиране в голяма степен е предопределен от вижданията на централните управленски органи. В него „местните средства” играят

помощна роля, която понякога е крайно незначителна поради твърде ниската величина на местните собствени средства. Затова и бюджетирането, когато се отчита определящата роля на получаваните от републиканския бюджет средства, има водеща роля спрямо фактическия процес на планиране съгласно разпоредбите на Закона за регионалното планиране.

- Съществува необходимост от по-нататъшно реструктуриране на общинските разходи, като се има предвид застаряващото население и обезлюдяването на цели райони /особено в малките общини/, както и икономическата миграция на част от населението /най-вече в двете водещи общини в областта/. Нужно е не толкова да се дава приоритет на разходите за социални услуги, а да се балансира по-добре всички разходи, за да се осигури подходяща икономически ефективна и социално приемлива среда за живеене. Така няма да се допусне пълно обезлюдяване на иначе умиращи вече населени места, които в бъдеще ще трябва наново да се усвояват.
- Минимални или липсващи средства за капиталови разходи в социалната сфера. В Община Силистра дялът на капиталовите разходи по функция V /Социално подпомагане/ от всички капиталови разходи предвидени за 2010 г. е едва 5.37 %, които са от преходния остатък от 2009 г. Подобна е ситуацията и в останалите общини от областта.

Очевидно е, че за дългосрочно решаване на общинските проблеми, в т.ч. на социалните в тесния смисъл на думата, с такъв дял на капиталовложенията трудно може да се говори. Защото общият анализ на ситуацията показва, че в много случаи трябва да се създаде нова среда, а не толкова да се поддържа съществуващата. Но този резултат може да се постигне само при наличието на сериозни инвестиции, което предполага сериозен анализ и разработка на инвестиционни проекти, чието финансиране трябва да се осигури не само със средства от общинските бюджети, но и от други общодостъпни източници.

7. Заключение и препоръки

7.1. Основни изводи от ситуационния анализ и оценката на потребностите

Вследствие на демографския срив, характерен за цялата страна, намалява броят на населението в трудоспособна възраст. Застаряващо и намаляващо е населението в селата, което води към обезлюдяване на някои от селските райони в областта. Възрастовата структура на населението на областта придобива регресивен характер. Отчитайки различните фактори – външни и вътрешни, които влияят на социалните и демографските процеси, се очертават **негативни тенденции в социо-икономическото развитие на област Силистра:**

- Прогресивно намаление на относителния дял на лицата в трудоспособна възраст;
- Неблагоприятни тенденции във възрастовата и образователна структура на работната сила;
- Доминиращ брой регистрирани безработни без специалност и ниско образование;
- Висок процент на безработица, особено в селата;
- Застаряване на населението и регресивен тип възрастова структура и ниска раждаемост с тенденция към по-силно намаление;
- Висок дял на хората с увреждания, както и на самотно живеещите стари хора, пръснати в многобройните села в областта;
- Запазва се тенденцията за намаляване на раждаемостта;
- Увеличават се ражданията на деца в многодетни и проблемни семейства, както и от непълнолетни майки;

- Устойчива тенденция към миграционно движение и обезлюдяване;
- Ниска гъстота на населението особено в малките общини.

7.2. Изводи за наличните социални услуги

По отношение на териториалното разположение на услугите и наличието на многобройни рискови групи в област Силистра не се наблюдават изкуствено съществуващи услуги в общността. Тяхното разпределение обаче по общини е неравномерно, като най-добре развита мрежа от социални услуги съществува в областния център.

Съседни общини и области не си взаимодействат при разкриване и управление на социални услуги. В изпълнение на националната политика с най-бързи темпове се развиват услугите в общността, особено за възрастни.

Услугите от резидентен тип в областта са 5 – Преходно жилище за деца, напускащи ДДЛРГ, Защитено жилище за младежи, напуснали ДДЛРГ, Преходно жилище към ДСХ, Кризисен център за жени и деца, претърпели насилие и Кризисен център за деца, жертва на насилие и трафик.

На територията на областта има 3 специализирани институции за деца и 5 за възрастни хора.

В Домовете за деца са разкрити няколко услуги, които предоставят отглеждане в среда, близка до семейната, но е необходимо да се разкрият и други подобни.

Предлаганите алтернативни социални услуги на територията на областта не покриват реалните потребности и не обхващат всички рискови групи.

Почти няма услуги, които да работят паралелно и със семействата на потребителите.

Няма услуги, които да работят по превенция на риска.

Новооткритите социални услуги не са предварително планирани, поради което са насочени само към малък брой рискови групи.

Персоналът, изпълняващ услугите, се нуждае от обучения и супервизии, системна подкрепа за развитие на услугите и директна работа с клиенти. В малките населени места и общини често липсва или не е достатъчен квалифицираният персонал в системата на социалните услуги.

Общи изводи за услугите за деца:

- Услуги в общността за деца са развити в общините Силистра, Алфатар и Главиница, където има голям брой детско население. Те посрещат приоритетно нужди на деца с увреждания и деца, жертви на насилие.

- Услугите, предлагани в Центъра за обществена подкрепа, биха могли да оптимизират дейността си, като конкретизират рисковите групи, с които работят, и подкрепата, която им оказват.

- Услуги за деца с увреждания са развити само в община Силистра, където е и най-голямата група от деца със заболявания. Тяхното функциониране би могло да се доразвие чрез разширяване на достъпа до услугите и създаване на нови услуги и в другите общини.

- Услугите за деца в област Силистра, с изключение на децата - жертви на насилие, са акцентирани приоритетно към подкрепа на децата, и не включват в достатъчна степен работа със семействата.

- В областта не е развита приемната грижа. Настаняването при близки и роднини се използва в по-голяма степен като алтернатива на институционалната грижа.

- В областта липсват услуги за подкрепа на деца и младежи с отклоняващо се поведение. Тази рисковата група е включена единствено в работата на МКБППМН, която включва предимно предприемане на възпитателни мерки и насочване към наказания и няма възможности да предостави необходимата подкрепа за тази група деца.

- Анализът на настаняванията в специализирани институции за деца показва, че въпреки намаляващия брой на настанявания все още има случаи, при които децата се настаняват поради бедност на семействата. Съществуващият проблем би могъл да се реши чрез развитие на услуги в общността за подкрепа на семейства в риск.

- Съществува риск големият брой на деца (от 0 до 3 години), настанени в специализирана институция да се запази, тъй като липсват услуги, които да предотвратят ранното настаняване на деца в институция.

- Липсват услуги за деца и младежи с психични проблеми.

Изводи за услугите за възрастни хора:

- Най-развита услуга в общността за възрастни хора са Домашните социални патронажи, които биха могли да подобрят дейността си по отношение на специализиране на персонала за подобряване на социалната подкрепа на клиентите и търсене на възможности за допълнително финансиране, което да намали броя на хората, които се отказват от ползване на услугата, поради завишаване на таксите.

- Дневните центрове за стари хора в област Силистра предоставят социални услуги на много малка част от нуждаещите се.

- Дневните центрове покриват част от нуждите на старите хора, но е необходимо да се подобри организацията на работа и да се разшири обхватът на предоставените услуги.

- Центърът за социална рехабилитация и интеграция в Силистра е с пълен капацитет и не задоволява потребностите на големия брой нуждаещи се, което показва необходимостта от разкриване на още такива в общината и в други населени места от областта.

- Не се използват пълноценно възможностите на клубовете на инвалида и пенсионера, които могат да се използват като база при изграждане на различни мобилни услуги.

7.3. Общи препоръки към Областната стратегия за развитие на социалните услуги:

- Необходимо е да се развие максимално широко партньорство и включване на всички заинтересовани страни в разработването на Областната стратегия за социалните услуги. Специфичните характеристики на проблемите на рисковите групи – високият общ брой на индивидите и групите в риск, които обаче са разпръснати в малки селища на територията на областта и т.н. – изискват решения на областно ниво.

- Такъв тип комплексна интервенция може да бъде иницирана и осъществявана със съвместните усилия на всички заинтересовани страни. На първо място, това са кметовете, Общинските съвети, доставчиците на услуги, НПО на общинско ниво, а на областно ниво – Областна управа и местно-базираните структури на съответните министерства и държавни агенции. Обединяващата роля може да поеме Областният съвет за развитие – Силистра като ключова структура, която да приеме и валидизира Областната стратегия и план за развитие на социалните услуги чрез консултации и послания към участниците в процеса.

- Приоритетно направление на стратегията трябва да бъде развитието на мерки за превенция и услуги за подкрепа на семействата с деца в риск, поради бедност, безработица, лоши битови условия на семействата.
- Друго направление на областната стратегия за социалните услуги трябва да стане деинституционализацията, с развитието на максимално широк спектър от услуги за семействата в риск с цел превенция на изоставянето и за извеждане на децата от институциите.
- В Областната стратегия да се предвидят целенасочени мерки за преодоляване на липсата на персонал и/или неговата недостатъчна квалификация, без което е трудно осъществимо развитието на необходимите социални услуги в малките населени места и общини.
- Необходимо е изграждането на механизми на междусекторно партньорство между институциите за използване на техните ресурси в подкрепа на семействата при преодоляване на бедността и социалната изолация.
- Подпомагане развитието на капацитета на неправителствения сектор за участие в разработването и прилагането на местни политики, чрез подобро партньорство с местните (общински) власти в процеса на областното планиране на социални услуги, както и включване в доставянето.
- Необходимо е разнообразяване на социалните услуги и развиване на нови и гъвкави, алтернативни услуги, които да съответстват на спецификата на потребностите на рисковите групи в областта и се експериментира с форми на социална подкрепа – като мобилна работа, подкрепа в домашни условия, жилищно настаняване с различни степени на подкрепа и др.
- Необходимо е общините да си взаимодействат на регионално ниво - например за връщане на лица от специализирани институции от други общини и региони или чрез създаване на съвместни специализирани услуги за специфични рискови групи на стационарен или мобилен принцип.
- Услугите покриват нужди, които са предмет на други сфери – да се определят проблемите, за които е необходимо развиване на социални услуги и такива, за които са необходими други мерки

8. Приложения

8.1. Използвани съкращения /аббревиатури/

АЗ	Агенция по заетостта към МТСП
АСП	Агенция за социално подпомагане
АХУ	Агенция за хора с увреждания
ДАЗД	Държавната агенция за закрила на детето
ДБТ	Дирекция Бюро по труда
ДДЛРГ	Дом за деца лишени от родителски грижи
ДМСГД	Дом за медико-социални грижи за деца
ДБТ	Дирекция “Бюро по труда”
ДСП	Дирекция „Социално подпомагане”
ДСХ	Дом за стари хора
ДЦДМУ	Дневен център за деца и младежи с увреждания

ДЦДУ	Дневен център за деца с увреждания
МБАЛ	Многопрофилна болница за амбулаторно лечение
МКБППМН	Местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни
МТСП	Министерството на труда и социалната политика
МФ	Министерството на финансите
НПО	Неправителствена организация
НП "ОСПОЗ"	Национална програма „От социално подпомагане към осигуряване на заетост"
ОЗД	Отдел "Закрила на детето"
Отдел "СЗ"	Отдел "Социална закрила"
РДСП	Регионална дирекция за социално подпомагане
РЗОК	Регионална здравно осигурителна каса
РИО на МОМН	Регионален инспекторат по образование към Министерството на образованието, младежта и науката
РИОКОЗ	Районна инспекция по опазване и контрол върху общественото здраве
РПУ	Районно полицейско управление
РЦЗ	Регионален център по здравеопазване
СУ	Социална услуга
ТЗ	Техническо звено за деинституционализация - УНИЦЕФ
ЦОП	Център за обществена подкрепа
ЦСРИ	Център за социална рехабилитация и интеграция